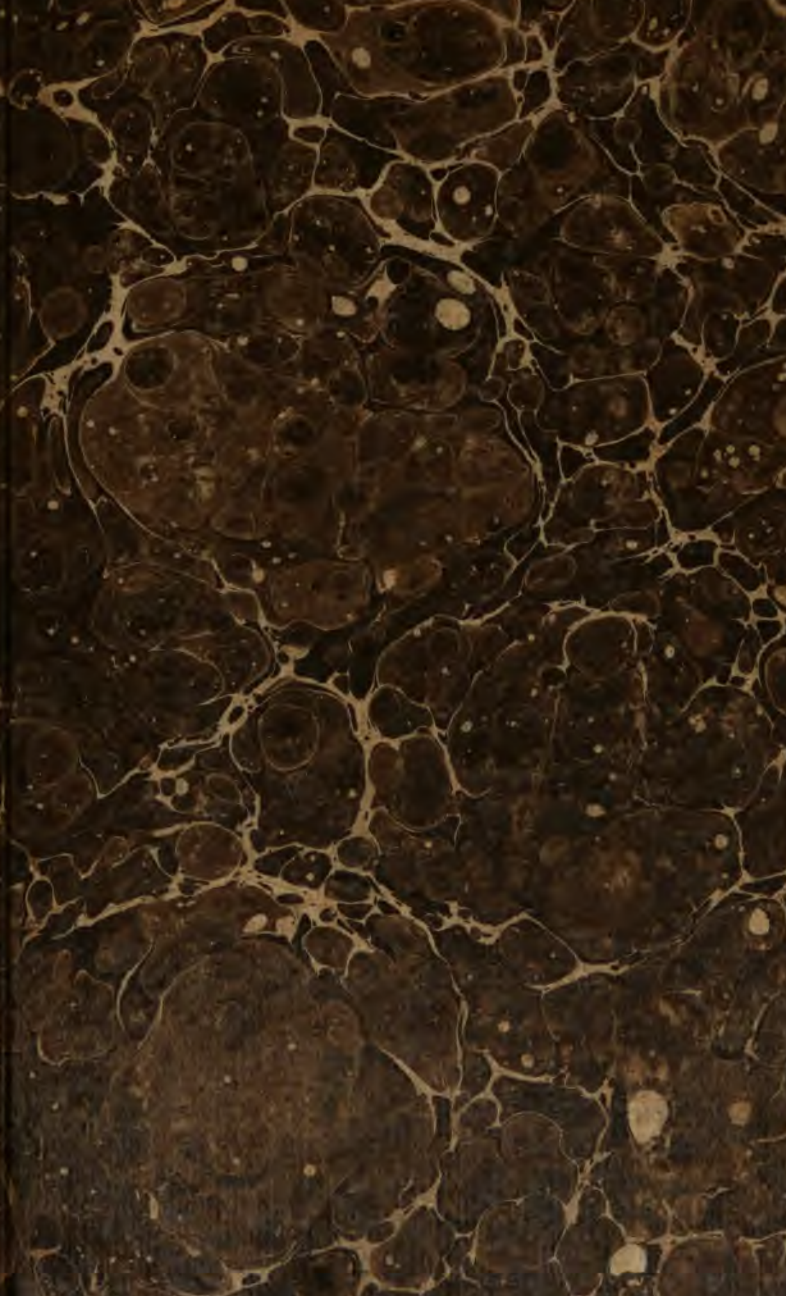
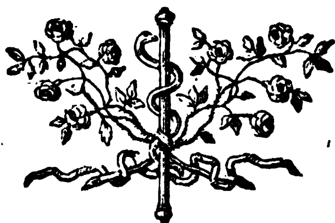

THEATRUM
TABIDORUM
SIVE
PHTISEOS,
ATROPHIAE, ET HECTICAE
XENODOCHIUM

AUCTORE
CHRISTOPHORO BENNET
MEDICINAE DOCTORE, ET COLLEGII
LONDINENSIS SOCIO.

LIPSIAE
IMPENSIS IOAN. PAULI KRAUSII
BIBLIOP. VIENNENS.
1760.

STUDIOSO
LECTORI.

SI qua laude digna umquam fuerint illorum opera, qui decimosexto saeculo in diversis Phthiseos generibus perpendendis omni cura incubuere, ea profecto iustissima, quam omnes emunctae naris Medici Christophoro Benneto semper praebuere, censenda videtur. Hic enim originem & naturam Tabis non solum expendit, verum utiles observationes, certa experimenta, diligentesque historias brevi complectitur; ex quibus, quomodo tali morbo laborantibus perdifficile sit levamen afferre, aperte demonstrat. Utilia tamen auxilia (excepta illa Remediorum farragine ad calcem operis recensita, quae vitio

ſui ſaeculi tantummodo remitti debet) in medium profert, quibus, ſi fieri poſſit, aliqua in parte leniri queamus tabificum hoc venenum, cuius familiaritate noſtris etiam temporibus praeter modum moleſta, alii diu vexantur, quamplurimi cito interficiuntur. Et revera Bennetum inter caeteros, qui de Tabe pulmonari ſcripſere, libere affirmare poſſum fretus authoritate Boerhaavii, exitialium omnium effectuum optimum, attentumque ſcrutatorem fuiſſe. Cum ergo aſſiduo ſtudio, ac labore multa magni momenti, utilitatiſque futura detexiſſet, haec typis mandare cogitavit: utque prius doctorum audiret ſententiam, Londini anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo quarto edidit Libellum inſcriptum Veſtibulum ad Theatrum Tabidorum &c. *quem tunc in lucem protulit, tamquam ſpecimen maioris operis, quod tandem praelo ſubiicere animo meditabatur. At ſecus ac ſentiebat evenit; dum*

fre-

frequentiſſima cum Tabidis conſuetudo, accurataeque in cadaveribus obſervationes, ut vel ipſe tabeſceret, brevi effecere. Quapropter iure Martinus Luellin Medicus Collegii Londinenſis de illo ſcripſit (1): Phtiſin diſcutis, non Authorum tantum teſtimonio, ſed damno tuo; idem nempe aliquando extitiſti & aeger, & medicus. *Intempeſtive ſemper extinguitur, qui non ſibi tantum, ſed publico quoque bono vivit. Ab acerba enim, & immatura Benneti morte Reipublicae Medicae, quae ſumma erant in expectatione, ea omnia defuere.*

Primum hoc ingenii ſui ſpecimen licet parvum, univerſim ita acceptum, & magno pretio habitum fuit, ut iterum Londinenſes biennio poſt ediderint, & denuo ſubſequentibus annis Francofurti,

(1) V. Editionem Londinenſem huius libri anni 1656. in Elogio ad auctorem. V. etiam Boerhaavium *in Methodo diſcendi Medicinam* par. XIV.

ti, & Lugduni Batavorum recusum fuerit (1). *Editores vero (hoc autem mihi notare liceat, ut verum fatear) ad maius operi nomen comparandum, cupiditate lucri tantummodo impulsi, titulum* Vestibulum ad Theatrum Tabidorum, *in* Theatrum Tabidorum *immutarunt, novum opus ostendentes, quod olim docti auctoris ingenium pepererat.*

Perpaucissimae sunt editiones illae, quibus nostra aetate fruitur Italia; quare multorum huiusce Tractatus voluntas plerumque voti compos facta non erat. Huius igitur pretium, & utilitas me ad illum iterum typis tradendum libenti animo impulere, ut commode ab omnibus obtineri possit, simulque id boni colligi, quod a prudenti, perspectaque lectorum cognitione futurum sperare decet, dum quid ille senserit, vel in verborum ambage, vel in voluntaria, aut, ut ita dicam,

(1) Boerhaave l. c.

cam, artificioſa obſcuritate, conati fuerint agnoſcere. Quocirca non immerito vereor, quin ex praefata, quae interdum occurrit, obſcuritate delicatiores intellectus contemptum forſan, ac moleſtiam potius ſint accepturi, ſeque fruſtra inſumere tempus credant in re, quae maiorem animi laborem ad intelligendam poſtulet; quam eis fructus adpareat, poſtquam perceperint. Pro certo iſti habeant ſuam utilitatem maioris ponderis fore, quam ſi elegans, ac munda eſſet dicendi ratio, quae plerumque voluptati magis, quam fructui confert. Hi delicatuli homines huiuſce libri lecturam certe non fugiant, ſi quid implicati inveniant, & ſerio conſiderent, & expendant: quod nil tam difficile eſt quin quaerendo inveſtigari poſſiet (1). *Nam ſub hoc cortice, qui prima fronte aſper videtur, illum eſſe pretioſam ac eximiam obſervationum congeriem invenient, cum*

 intrin-

(1) Terentius in Heaut. Act. 4. Sc. 1.

intrinsecus inspexerint. Hoc etiam de Benneti Opere opinatus est illustris, scitusque Boerhaavius (1) *dum ita loquitur:* Hunc autem Libellum, quivis poterit facile intelligere si modo velit ad quam cumque periodum aliquantulum haerere, & meditari.

Haec erant, amice Lector, de quibus te certiorem facere operae pretium esse existimavi. Vale.

(1) *In Methodo discendi Medicinam* part. XIV.

Καὶ

Καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων ὁκοίῃ ἥδονται πότερον φιλοπόται καὶ ἀριστηταὶ, καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι, καὶ ἐδωδοὶ, καὶ ἄποτοι, καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα.

Hominum quoque victus ratio, quanam maxime delectantur inspicienda, an potui, & cibis, & otio deditis, an exercitationibus, & laboribus gaudeant, & an edaces sint, & a potu sibi temperent; & ex his singula reputare oportet. *Hipp. lib. de aere, locis, & aquis. Sect. 3.*

Ἢν μὲν γὰρ ἦν εὑρετὸν ἐπὶ τούτοις πρὸς ἑκάστην φύσιν, σίτου μέτρον, καὶ πόνων ἀριθμὸς, μὴ ἔχον ὑπερβολὴν, μήτε ἐπὶ τὸ πλέον, μήτε ἐπὶ τὸ ἔλασσον, εὕροιτο ἂν ὑγείη τοῖσι ἀνθρώποισιν ἀκριβῶς.

Si quidem praeter haec inventa fuerit ciborum mensura, & laborum ad unamquamque naturam numerus, ita ut excessus neque supra, neque infra modum fiat, inventa sane exacta fuerit sanitas. *Hipp. lib. 1. de Diaeta. Sect. 4.*

Τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει, καὶ τὰ μὲν θᾶσσον τὰ δὲ χολαίτερον πέσσεται.

Seditionem enim movent quae sunt inaequalia, alia citius, aliaque difficilius concoquuntur. *Hipp. de flatibus. Sect. 3.*

Τὸ

Τὸ γὰρ σῶμα ὑπὸ μὲν τῶν σιτίων ἴσων ἴσως τρέφεται, ὑπὸ δὲ τȣ̃ σώματος τὰ σιτία κρατέεται, ἐπὴν δὲ πλέον ἢ ἔλασσον προσενέγκηται, ἢ ὡς ἄλλο μεταλλάξας κρατέεται, κρατέεται δὲ καὶ τὰ σιτία.

Corpus enim a cibis aequalibus, aequaliter nutritur, a corpore vero cibi ſuperantur: ubi vero plus aut minus ingeſſerit, aut alioqui mutatus fuerit, ſuperatur, ſuperantur etiam & cibi. *Hipp. lib. de locis in homine. Sect. 4.*

Ἀνάγκη γὰρ ὁκόταν τὶ τȣτέων χωρισθῇ καὶ ἐφ' ἑαυτῷ ϛῇ, ἔνθέν τε ἐξέϛηκεν, ȣ̓ μόνον τȣ̃το τὸ χωρίον νοσερὸν γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τὲ καὶ πόνον παρέχειν.

Cum enim horum aliquid ſeceſſerit, & per ſe conſtiterit, neceſſe eſt non ſolum locum ex quo exceſſit morbo tentari, ſed eum etiam, in quem nimia copia influxerit, dolore, & labore vexari. *Hipp. de nat. hominis, Sect. 3. circa initium.*

INDEX CAPITUM.

CAPUT I.

EXERCITATIONES DIANOETICAE

de Subactione alimentorum, ingerendi ordine, ut & de Diaetae moderamine.

Etsi quilibet cibus ope caloris funditur, & humidi acescentis perluitur, ita ut quaelibet eius particula, si recte praestiterit natura, nec flammulae expandentis, nec lymphae rigantis indiga sit: alimenta tamen propriis essentiis dissona, vel quoad consistentiam inaequalia, miscellaneo non intermiscentur fermento, nec partes cuiuslibet minutae confusae coeunt. Etenim non in ventriculo subvertitur alimentum, unde partes eius invicem intrusae uniantur, nec denuo ut in ore masticatur, aut

 agi-

agitatum, & revolutum conteritur, nec ipsa cibi patitur materies, cuius partes quoad qualitates dissociatae dosim sibimet peculiarem, & teporis, & madoris expoſcunt, & pro earumdem differentia citius, vel serius fusionem, & dilutionem subeunt. Si vero dosis debita cuiusvis defecerit, vel si tempus huic negotio assignatum, & approportionatum defuerit, aut excesserit, in qualitatem naturae minus familiarem facessit. Quae demum de calore in partibus ventriculi, & propter partium viciniam inaequaliter dispensato asseruntur, frivola, & evanida apud nos aestimantur, qui quodlibet corporis vas, & viscus suo succo, & calore determinato ab initio frui cognoverit. Coctio enim est naturae congrua, & familiaris fermentatio, seu mediocris, & pacata assumptorum irrigatio, fusio, & subactio, ope caloris moderati in acore proprio, & ingenito ventriculi humido stabulantis consumata. Cum ideo solidiora fundum ventriculi praeoccupaverint, ita ut tenerioribus (i. e.) fusioni, & distributioni apte natis, egressus maturus non praebeatur, alimenta alias familiaria non solum nativo destituuntur genio, sed tumul-

multuose agitantur, & in qualitates migrant naturae irreducibiles. Medicina itaque diaetetica (quidquid oggerunt Pseudochymici) non perangustis vallata est cancellis, & licet in reserandis vasculorum osculis, aut succorum sentinam sequestrando, parum expeditura videatur, sanitatem tamen tuetur, & conspirante naturae subsidio καταῤῥευμάτων materiam adaequat, qualitates moderatur, & ὀργασμὸν compescit, nec non sanguinem maturat: tresque priores naturae operationes familiarissimae in recta solum ciborum, & potulentorum electione stetere, ultima vero in debita esculentorum dosi, & ieiunii accommodatione, e quorum penu succus depromitur, & qualificatur. Qui si putridus, sanguinem tabo polluit; si acrior, & salsuginosior, tabe proterit; si humidior, nimis inteneran-do lubricat, & emollit; si frigidior, inspissando dispensationem retardat; si spiritu flatulentior, turgidum reddit; si calidior succos fundit, motumque sanguinis accelerando μακροβιώτην praepedit. Alterationes sensim, & sine sensu intulisse observavi, easque quae sine continuata remediorum serie, & diaetae ὑπεναντιώσει incorrigibiles

extitere. His laedimur, & temperatissimis eupeptis utiliter relevamur, quibus ieiunium artificiose adhibitum apprime associatur, & inter imbelles vice exercitii optimum succedaneum. Haec verumtamen designare non est cuiusvis, in quibus exequendis sedulo naturae invigilandum, serioque pensitandum, an succus vorax radicitus devastando, calor exaestuans liquando, remissiorve distantiores corporis particulas parce rigando depascant.

Historiae, & Experimenta demonstrativa.

Εὔπεπτα καὶ ἐυανάδοτα tenerioribus, & invalidis alimonia amicabilis, rustico exercenti, & lacertoso porrecta in bilem retorridam facessunt; si vero caseosa, & e carne bubula parata, aut quaelibet solidioris consistentiae exhibueris, ei in nutrimentum vergunt accommodatissimum. Si quis streblitas, radices puta dauci, turiones asparagi, saccharata, butyrosa, aut ex mollibus, & friabilioribus quibuslibet confecta primis epulis ingurgitaverit, dein pullulos carnesque teneriores, deinde carnem cervinam, aut bu-

bu-

bulam: quae prima mensa ingesta fuerint, mature, & tuto in intestina secernuntur; si vero vice versa supermandantur, non raro nauseam, capitis dolorem tensivum, amarorem, ructus, aliave turbatae coctionis signa procreant.

Pridie fluxionis periodicae in plerisque cum materia errabunda pectus, & viscera naturalia alluisset, ventriculum eiusque dilutum inquilinum extraneis aquis perfusum, & refertum vidi, ut quoad cocturae negotium per horas viginti plus minus otiari videbatur. Quod sapor cibi ea temporis periodo quasi iamdudum praemansi, cum pari eructatione confirmavit.

An in ventriculo sita sint instrumenta subversioni ciborum assignata, non ambigitur; nec alicui contigit talis subversio, nisi nausea, & vomitionibus tentato; cum sedatum naturalis fermentationis opus interpellatur.

Immensum esset totius diaetetices utilitates, & emolumenta recensuisse, cuius adiumento sanguinem universum sale perfusum non semel edulcoratum, eiusque ζύμωσιν contemperatam vidimus, & (quod ad pectoralia magis attinet) tussim per sede-

cim annos protractam a suffusione & in-stillatione natam sola coenae inhibitione deletam.

Decoctum glycyrrhizae cum seminibus anisi &c. pectori dicatis in aqua appropriata horis matutinis propinatum pulmonario bilioso non parum proderit: idem tamen praesidium hora somni exhibitum amarescendo, & effervescendo obfuisse adnotavi. Tanta est caloris in eodem individuo diffusi, & concentrati discrepantia.

A pastu copiosiori aegre se habuere non pauci, quousque ventriculus aquae copiam in os regurgitaverat; aliique nauseabundi, donec materiae comestae modicum eructaverant; quae ambo assumpta diluto, & calori non adaptata apertissime significabant.

CAPUT II.

de Saliva acida, seu de acido ventriculi redundante.

ACiditas salivalis licet comminus pectori non officiat; sanguinis tamen alienationes, e quibus pulmo tandem succuti-

tur

tur ut plurimum praegressa est: cuius caussa ab assumptis spirituosioribus, in quibus partes acidae delituerint, ne dicam ab ingluvie, in sanis fere semper oriunda. Cum enim cibus, potusque menstruo, seu acori stomachi diluenti, & tepori colliquanti non sint adaequati, non diluuntur, nec debite elixantur, unde frequenter acescunt, calorque impar, & intensius extra vasa minora amarorem, remissior aciditatem parit. Saliva itaque acida est aquosa ventriculi proluvies supervacanea in os effluta, seu abdicata naturalis fermenti deficientis particula, cum a calore improportionato dilutionis, & subactionis negotium irregulariter peragitur. Quod symptoma raro contigit, nisi illis quibus ad tempus saltem calor ventriculi defecit, & fermentum quo maduerit dissolutum conteritur.

Historiae, & Experimenta demonstrativa.

Vinosis compotationibus, & aquarum spiritu turgescentium ingurgitationi, qui a lautiori mensa nimis indulserit, aciditatis redundantis effectus per ructus, & salivam experietur.

Omnes quos corripuit hoc symptoma, si non ab allegatis exorbitantiis ortum duxerit, vel extremo senio laxatos, vel a morbo pertinaciter adhaerenti contritos deprehendes. Hisce omnibus tepor ventriculi imbellis facile superatur, madorque coniunctus deficit, aut degener efficitur.

CAPUT III.

de Colore Sanguinis.

INvestigatio partis sanguinem rubedine tingentis incassum adhuc exercuit Philosophorum, & Anatomicorum peritissimorum ingenia. Nec mirum, cum quaeritant ubi neutiquam reperturi. Non enim in corpore constituto, sed in seminio, seu corpore constituendo importatur, & delitescit tincturae latex, & scaturigo. Sanguis enim est seminis per transplantationem dilatatio, semen vero sanguinis concentratio, sanguisve aliter modificatus, seu totius sanguinis systema, in cuius substantia hospitatur compositum potestativum. Nec huius veritatis luci, caliginis quicquam offundit, qui in cerebro, licet recte

ctae Veneris, & seminis radicem posuerit; eum sanguis, isque solum arteriosus, cerebrum non solum alluit, & alit, sed radicitus constituit, & quod rubore delibutum fuerat dum in arteriis, gilvum fit in cerebro; in nervis, & spinali medulla subalbidum; in parastatis instar olei albicantis pellucidum; in testiculis ex aqueo marmoreum: adeo ut ex varia dispensatione, & administratione caloris in variis corporis partibus, variaque commixtionis modalitate oriuntur, & determinantur fluidarum, & solidarum corporis partium colores, & tincturae, ut dum peregrinatur sanguis quoad figuram, & consistentiam Proteus videatur, & instabilis, & quoad varias suffusiones, & impressiones versicolor. Cum tamen matricis ampliorem scaenam denuo occupaverit, ubi nativo tepore, & amictu foveatur, eumdem substantiae gradum, cui omnis qualitas est consectaria, resumit: rubraque eius tinctura in materie tenuissima, & calore propriis vasculis destinato diversatur, & si ab alterutro vel deseratur, vel desuescat, peritura. Nec magis mirandum semen albescens mutato loci tepore, nec non materie, & instrumen-

torum commoditate sanguinem rubrum produxisse, quam glandem seu potius punctum eius nigrum apici connatum (in quo seminium, seu spiritus totius arboris conglobatus delitescit) iisdem adminiculantibus quercum foliis viridem, & cortice cinereum.

Historiae, & Experimenta demonstrativa.

E Patella dematur sanguinis portiuncula crassiuscula subnigra, postquam subsederit, digitoque mediocriter calente, in pelvi vitreo, aut stanneo glabriori contere particulam dissociatam, & inter subigendum, (quod digito approximatur) ruborem defaecatissimi sanguinis acquiret.

Sanguine rubore saturato, seu floridissimo adhibe mediocrem qualemcumque calorem extraneum, & primo languide rubet, dein obsoleto rubore flavescit, & e dubia tandem flavedine, si intensiorem administraveris, lactescit.

Semina florum Tunicae solo frigidiusculo nata, & provecta, si arenosa, fimo equino, aut calce referta, vel calidioris cuiuscumque generis terra inserueris, eos no-

novo pabulo & calore fotos, & innutritos variegatas, & elegantiores ſubinde tincturas adipiſci, hortorum cultoribus haud ignotum.

Gonorrhoeam virulentam ſi quis perluſtraverit, caloris in ſemine alienato gradus moderantes, & ſubactionis modalitates, tincturarum, & conſiſtentiae authores facile recognoſcant.

Experimenta permulta, & Chymicorum, & Tinctorum re mechanica deducta hic magis ſilentio premere, quam meminiſſe libet; non enim artis indagationes, ſed naturae opera ſecretiora conſuluiſſe, & detegere animus eſt.

CAPUT IV.

de totalis circulationis neceſſitate & in ſanis, & morboſis, & de particulari eius in tabida κατασάσει deficientia.

IGnicula quaedam naturalia ſanguinem mediocriter paſſim accendentia, & dilatantia; ut & vaſa permeabilia non ſolummodo requiruntur ad partes exteriores aequali, & familiari rore perfundendas, in-

individuorumque durationem promovendam, sed etiam ad proluviem errabundam, & supervacaneam, ad distentiores partes propellendam, eiusque copiam deponendam. Si namque partis alicuius vascula obturentur, aut designatis non persungantur officiis, & circulationis rythmus, & humorum ἀποσκέψις (i. e.) fluxionis transitus simul intercipiuntur, unde μεταςάσεως emolumentum praescinditur: qua de causa partes magis calentes, & eo nomine nobiliores ferocius lacessitae citissime corruunt. Scopis insudent utriusque artis nostrae mystae; paregoricae quippe medicinae adiumento vitae naturali (cui unice studet medicus) dies aliquot induciarum addidisse praeclarum est.

Historiae & Experimenta demonstrativa.

Inguini Generosi, annum 27. agentis, scrofulosus increvit tumor, qui collum, scapulas, pectus, latera, pedesque sparsim simul occupaverat; superveniebat Hydrops ascites; abdomen, crus dextrum, tibiamque dextram usque ad talos copiosa, ac pellucida sua suffundens aqua; tibia etiam sinistra nativo rore indiga conspiciebat-

fiatur, altius enim strumosa durities ingui-ni sinistro impacta, arteriam cruralem (per quam serum ad tibiam viam sibi parare affectaverat) premendo constipabat, & in pectoralia aquas suas nitrosas regurgitantes amandabat, usque ad asthmatis insultum ferocientes: dirupto tumore icorem copiose fundente, aquis subtus fluentibus conceditur transitus, pectus aegri extemplo levatum, evanuit asthma, cuius residuae tandem aquae accommodata remediorum serie evacuabantur. Non huic absimile in muliere ex bubone permagno in inguine, quam etiam phthisis cum hydropis funesta admiscela trucidavit, observavi.

Apud illos maxime saevire videntur fluxiones quibus membra amputantur, aut quibus a vasorum exiliorum infarctione partes remotiores imperviae redduntur.

In omnibus tabe diuturna correptis extremae partes primo infrigidationem sentiunt, & contabescunt.

Infanti pulmonario crebro, & difficulter anhelanti tuberculum nucis iuglandis magnitudinem adaequans, tibiae mediae insidens, levamen pectori, & sanitatem attulit per tres menses, cum tamen tunc

tem-

temporis rediebat malum, asthmate, & diarrhoea deprehensus expiravit.

Sanguinem menstruum in pectus effusum, & per os depulsum, nemo medicus mirabitur, qui eumdem uterum nuperrime alluisse, ex symptomatibus quibus dum profluit conflictatur uterus luculenter detexerit. Cui regurgitationi cum natura assuescat, cum minori fert molestia. Imo pectoralia robustiora, & molem refluam deposuisse, & toti levamen atulisse comperui.

In plerisque quibus sanguinis transitus, aut debita per hepatis vasa exiliora denegatur percolatio, iis fere omnibus ea de causa non raro advenit dimidii corporis dextri motus sanguinis cunctatus, partesque spirabiles exinde fluxionum colluvie magis gravatae officiuntur.

CAPUT V.

de Narium Haemorrhagia.

PEriodicam narium haemorrhagiam moderatam tabis accessum protrahere notum est: quod diverticulum, & tutelam a na-

a natura ipsa constitutam autumo; & reiterata quacunque phlebotomia longe efficaciorem, quia per exiles istos transitus, & fibrosas arteriarum extremitates tenuior, calidiorque percolatur sanguis; qui sale volatili, aut acrimonia stimulatrice coadiutus vascula aptus natus est exterminare.

Nec ideo insulse monuit Hippocrates narium pruriginem morbos, vel earum haemorrhagiam denunciasse. In censum itaque signorum praecedentium esto medicantis, & praesidiorum aegrotantis (1).

Historiae, & Experimenta demonstrativa.

IUvenis aetatis 25. annorum, cui parentes tabis characterem impresserant, ab anno decimo sexto usque ad aetatem praedictam, vitam cum inconcussa fere valetudine ope haemorrhagiae transegit. Semel enim, aut bis quotidie unciam unam, aut alteram narium sanguinis effudit, sub finem veris, & per totum paene aestatis cur-

(1) Ab acriori, & tenuissimo sanguine narium exilitora perluente, pruriunt nares, qui si coerceatur morbum creat.

curriculum annotamen praedicto solemnis haec evacuatio suppressa erat, praefocato per capitis infrigidationem sanguinis exitu, cuius palindrome dolorem capitis immanem intulit per biduum, quo tempore levato capite pectoralium infarctionem persensit, per aestatem, autumnum, brumamque durantem, cum haemoptisi caeterisque signis phthisin denominantibus, cui venae sectio verno tempore celebrata parum subvenit: elapso tandem vere subsequenti, postquam per diem unum cephalalgia exercuerat, denuo accedente narium uberiori haemorhagia, pectus eius liberatum erat, qui iam superstes, sine manifesto valetudinis dispendio.

In omni sanguinis effusione per superiora, particula quae in haemorhagiae prima accessione exierit salsuginosior, quae vero subventura magis edulcorata. Quod quivis gustu sentiet, qui sanguinem extussierit.

Complures narium sanguinem per intervalla copiose fundentes observare licet, quibus postea a sanguine acriori intus coercito tabes totum depascens tacite accesserit, hisque phlebotomiam mature, ac fre-

quen-

quentius adhibitam opprime ſubveniſſe compertum eſt.

Viro, cui ſanguis ſeroſior per biennium pectoralia iugi inſercerat ſuffuſione cum communi ſymptomatum congerie, ingruebat angina adeo gulam, & laryngis muſculos obſidens, ut ciborum, & ſpiritus via intercluſa videbatur; cui venarum brachii utriuſque, & talorum ſectio, nuchae, & ſcapularum ſcarificatio, enemata, aliaque e ſiphone in guttur immiſſa, & exterius admota, nequicquam contulere: a ſublingualium verumtamen inciſione reſpiratio parum dilatata, unde ſcintilla quaedam ſalutis affulgebat, per narium tandem copioſiſſimam haemorrhagiam pectoralia onus, & angina malitiam perfecte depoſuere.

In omni capitis gravedine, arteriae primo ſuas aquas extillant acriores, unde cerebri membranae in morbi principio, magis vellicantur, & ſternutationes frequentiores concitantur: progreſſu tamen morbi, demulcta materia naturam vix laceſſit.

CAPUT VI

de Sanguinis congestione, nec non de seri separati circuitu.

SAnguis naturaliter constitutus vasa destinata profluendo, habitumque corporis alluendo, circulationis stadium debite pertransit: sed cum propria consistentia, & maturitate destitutus, quoad particulas eius constitutivas separatur, varie disponitur, & ex accidenti circuitum praeternaturalem, sibique quasi proprium vendicasse videtur. Quod enim consistentiae praeter naturae modum compactioris evadit, vel decumbit, vel grumescit, unde vel motus protrahitur, vel ipsum restagnat; quod vero subtilioris, totum persaepe non illico circumfluit, sed stagno excandescens regurgitatur, unde aequalis insuccationis methodus interturbatur; quodque decubuit, non raro partis vascula, quibus accubuerit, ita obturat, ut succus nutritius ultra infarctum parti denegetur, citraque per refluum eius serum, & partes continuae, & communi officio functae, imo totum tandem corpus suo rore,

re, & nectare nativo defraudentur. Qualis irritatio licet neutiquam ſalina, cum nimis tamen ſit copioſa, partium craſin ſolvit, earum poros amplificat, vaſculis laxitatem inducit, nimiamque mentitur nutricationem; hinc dimenſio viſceris protenditur, pondus augetur, non ſine vicinarum compreſſione, & nativae conformationis iactura. A ſero denique influo exuberante ſanguis minus ſubactus, ſeu immaturus redditur, & ab affluo rigata inteſtina, faeces alvinas minime figuratas excernunt.

Hiſtoriae & Experimenta demonſtrativa.

EQues auratus nobilis filius, annum agens trigeſimum, de dolore gravante ſiniſtrae partis capitis queritabatur, a frigidiuſcula aurae impreſſione ortum ducente, hinc actutum pori cutanei partium vicinarum, tam arcte occluſi fuerant, ut liquores illic vaſculis concluſi tumultuoſe agitabantur, & in illis indebitam reddiderant circulationem, ut ex micatione inaequali arteriarum temporalium conſtabat, eoque tandem res rediit, ut apoplexiam minari vi-

deretur, cuius tamen materiae ſit in humerum metaſtaſis, ubi pars craſſiuſcula delata decubuit, more paraplegiae, radii, & totius ulnae, nec non manus nutricationem intercipiens, quibus viguit ſenſatio robore, & motu pereuntibus; tenuior in ſuo ſubſidio reſtagnante effervescens exaltabatur, quae partes imbelles repetitis circulationibus irroravit, ibique diutius foco excandeſcens tale infixit ſeminium, ut eius latice, ſalſugine, & aciditate referto, ſanguis univerſe ſcaturieret, & atrophus in toto conſtitueretur. Caput exinde periodice dolebat cum arteriarum tenſione, facies rubedine ſuffundebatur, ſuccrevit aliquoties appetentiae vigor, & viceverſa defecit, abdomen per vices pertumuit, ſponteque reductum ſubſidit, diarrhoea perſaepe detinuit cum dolore ani ulceroſo, & per lunae Φάσεις diverſas mutationes ſubiit, quibus tandem adiungebantur ſternutationes, oſcitationes, & pandiculationes frequentiſſimae, nuchae dolor horis praeſertim nocturnis, coeloque nubiloſo, ſpinae, ac lumborum debilitas, & totius quaſi inarticulatio, ſitis per periodos inexplebilis, aliquoties vero per biduum minime ſitibun-

bundus, dolor totius ulcerosus, qui potissimum in panniculo carnoso sentiebatur. Haec omnia aegrotantem ingeniosissimum anxie per triennium exercuere, quo tempore multa incassum sustinuit remedia, bino tandem vere, & unico interposito autumno iugi methodo insistens excluditur serum, maturatur, & edulcoratur sanguis, & excepta brachii ἀτροφία totus redintegratur.

Permultis quibus sanguis alienatus, vel cordis palpitationem, vel totius corporis iectigationem sibi subsultum induxisset, exteriora debita alluvie non rigata marcescebant, artusque riguere: in tali enim lucta opus insuccationis ob indigentiam vehiculi tenuioris avocati, & aliorsum impensi non peragitur.

In rachitide non sola viscera nimia liquoris degenerati superfusione tenduntur, sed una ipsorum ossium epiphyses in spongiosam substantiam abeunt (qualis pororum prolatatio, partiumque distensio, nutricationis speciem prae se ferens, aetate provectioribus propter partium pressiorem tenacitatem, nisi gravi aliqua de causa, eaque naturae adversa non contingit) succumque nutrititium illis partibus non deferri ex

hoc liquet, quod talis ἐπίδεσις roridae adhaesionis indiga, non robur, propriam nutricationis indolem progignit, sed artus laxatos, carnis omnigenae mollitiem, & membranarum flacciditatem.

Viro aetatis consistentis, cui salinae serositatis πλεονασμὸς nunquam faeces alvinae intestini recti figuram suscipiebant, nisi postridie, aut perendie a concitata ζυμώσει. quae per cruoris ἀναδρομὴν, superiora profligaverat: etenim ea bimestri, aut circiter fluctatione sanguis aquas suas nitrosas composuerat, aut per sudores dissipaverat, unde per biduum, aut triduum, debitam maturitatem adeptus est, ad cuius normam faeces alvinae subactae fuerant: quod in quamplurimis animadverti. Quibuscumque aquositate salina sanguis copiosius perluitur, iis alvus lubrica, nisi revulsio aliqua ad partes supernas, ad tempus prohibuerit: nec ulla arte sananda est talis diarrhoea, si serum in sanguine recruduerit.

Annotatu non indignum, quod plerisque nequando σκύβαλα, nec ullatenus quidem figurata secesserint, nisi a praegresso πτυαλισμῷ, aut cum sudor cutem universe praemadefecerit.

CAPUT VII

de Prodomis, & praecautione sanguinis alienati.

EX inordinato motu, & incalescentia adulteratur sanguis, ut ex erronea fermentatione alimentum: utrumque vero sex rerum non naturalium administratione ad amussim disposita, praecaveri possit; assumptorum enim degenerationes sanguinis alienatione, ut plurimum praegrediuntur, quibus medicantium fideli monitu, & clientela mature praeveniatur, priusquam morbi ideam constituerint. Ad cuius ortus pervestigationem medici saepius στοχασμῶ caligine versati incassum solicitantur, & si ex collata phaenomenon syndrome tandem perdiscatur morbi causa, & hyparxis, motus, & maturitatis eius tempora, ἐπακμὴ, ἀκμὴ, & (si non in aegri funus conspiraverint) παρακμὴ deinceps expectanda veniunt. Ne itaque in discrimen natura devolvatur, errorum minimorum initiis, non posthabita eminus praecedentium tecmarsi, succurrere opportunum est: nec inconcinne Poeta:

Principiis obsta, sero medicina paratur;
Cum mala per longas invaluere moras.

 Hi-

Historiae & Experimenta demonstrativa.

TErrarum, & aquarum halitus, seu (si mavis) aerem sanguinis alienationem induxisse patescat, cum genio loci morbos, & effervescentias peculiares ortum duxisse contemplemur, & quod ad tabidos magis attinet, ad plagarum aeris, & ventorum commutationes, impressiones spirabilium, sive per suffusionem, instillationem, aut inspirationem communicantur magis, aut minus nocivae.

In Chlorosi detentis, cum motus sanguinis expansivus, debitaque per loca conferentia emanatio denegetur, alienationis deinceps reus diiudicatur.

Cum per exercitia immoderatiora impensumve cuiuscumque generis calorem, nixus sanguinis expansivus nimis promoveatur, si eius efluvia cito, crebroque repressa fuerint, sanguinem subinde in alienigenam migrare naturam perspicietis.

Odor corporis maxime inter sudandum a consueto demutatus, cutisque praesertim faciei, quoad colorem deflorescentia, habitus corporis mutatus, vigor languescens, hu-

huius adulterationis iam iam factae in morbis plerisque diuturnioribus, praecipue phtisi, indicia sunto.

Ciborum denique degenerationi praecedaneae sunt variae membranarum linguae, & palati perfusiones, & oblinitiones; sapor scilicet amarescens, aeruginosus, acidus, nidorosus, dulcis, oleosus, & unctuosus, quibus assidua adiungatur eructatio.

Pediculorum cita, ac numerosa productio non inepte inter sanguinis alienati, & morborum prodromos censenda; sanguinem quippe caloris, & vitae fomitem, in exterioribus debito officio non functum, & ad interiora (ut hosti forsan adorituro obviam eat) revocatum indicat, calorque irregularis horum formatrix, activitatem suam in parte non exercuit, antequam nativi, & familiaris ei ad tempus saltem defuisset fotus, & irrigatio.

CAPUT VIII

de Fermentationum ideis, & specificatione.

OMni sanguinis alienationi sensim factae enormis non raro associatur vel praecurrit fermentatio, in cuius essentiae per-

vestigatione non minimus vertitur curationis cardo, & licet vitalitas eius in indebito calore stetisse videatur, diversimode verumtamen inter fluida radices agit, & ad modum materiae, ex qua primordia duxit, agitata molestat. Cuius verumtamen materiae fermentantis, si liberior fit in vasculis universa reeiprocatio, quod pepasmi, seu reductionis capax facilius depuratur, quod seclusioni tantummodo destinatum, facilius naturae dominio subiicitur, & propellitur, ubicumque vero restiterit, a praeclusis aliqualiter naturae repagulis regurgitatum, & in naturam magis ferociens tumultuatur, unde spiritus vitalis (i. e.) sanguis (*seu medicorum anima*) in suis focis accidentaliter accensis coercitus aliquoties suffocatur, & extinguitur. Fermentatio itaque sanguinis morbida est irregularis eius agitatio, sive lucta, & excandescentia ex seminio, seu fermento delitescente, a nativa eiusdem familiaritate desciscente suborta, ad cuius existentiae modificationem substantiae proportionem, partiumque constituentium dispposituram, movetur, separatur, & partes adoritur. Ut ut fermentum sanguinis crassiusculis videtur

tur incola, ex quo pabulum, ut in suo esse consistat, prolectat; opposita autem proprietate alterat, cuius particulis dilutioribus praesertim serosis, ut suas vires sanguini impertiat, utitur, tacite multoties, & sensim infestando, vimque demum patulo exercendo totum suo imperio subiicere contendit, quodque cum altius sese sanguini insinuaverit averruncare difficillimum. Cuius praecautionis syntaxis ex debita etiam, & artificiosa rerum non naturalium observatione, & accommodatione depromenda est; ast contemperationis, & curationis methodum in parte therapeutica, quoad morbos quos retuli, speciatim delineavimus.

Historiae & Experimenta demonstrativa.

FErmentationis natura, vel mediocriter praxi medica versatis in dies praelucet, ex varia eiusdem prole, succorum videlicet lapidescentia, colliquatione, verminatione, ut ex diversis agitandi modis. Acidi enim fermenti partes errabundae iugem agendi cupidinem inducunt; tartarei, & acrioris mordent, vellicant, & periodice convellunt: crudi, & aquosioris consopiunt: bilescen-

lescentis, & sulphurei fervefaciunt: tetri, & terrestrioris in moerorem, aut insaniam adigunt: putrentis fatiscentiam creant: maligni languorem inferunt: venenosi, seu toto genere naturae adversi prosternunt.

Discretae porro fermentationum proprietates sensibus sese obviam dederunt in diversa ad peripheriam protrusione, utpote in variolis, morbillis, impetigine, psora, vitiligine, essere, morbo pediculari, & vermibus cuticulam occupantibus, nec non in abscessuum, aut ulcerum diversitate, ut & in tumoribus, scrofulis videlicet, erysipelate, phagedaena, herpete, bubonibus &c.

Fermenti substantiam ex materia spissa constitutam testari videntur lue venerea profligati, cuius colluvies glutinosior, & compactior ea parte arteriae magnae non raro insederit, quae infimae spinae, & ossi sacro subest, ubi plerumque micatio vehemens cum dolore gravante coniuncta, a qua scaturiunt emanationes subtiliores capitis meninges, periostium nervosum, tendinosumque genus acriter petentes; quod subtile serum licet per secessum, ptyalismum, sudores, diaetam, expurgatum, contempera-

ratum, & exiccatum fuerit, nisi viscosum eius corpus, tenaxque venis, aut arteriis impactum ex omni parte seclusum secesserit, Sisyphi saxum volvitur, & malum recrudescit. Tanta est huius fermenti venenosi proprietas, tacitaque potestas, ut non solum reptoria vi sanguinem universum diluendo occupet, sed partem eius non mediocrem praeter naturae modum praecipitando ad sui conservationem sibi uni at; partem etiam, ut vires suas contra naturam expeditius exerere queat, nimis attenuando volatilem reddat. Immo sensibilitatem quamdam hisce fermentis inesse iuraret, qui eorum activitatem pensitaverit. Sub oculis instantiae permultae; unicam adducam. Domino ingeniosissimo hoc morbo conflictato, cum ultimae fere medicationis partes absolutae fuere, oranti, & vehementer petenti, haustulum zythi spirituosioris vino permixti nutrix concessit: erroris reum improbavit eventus. Domatam enim, & ob pabuli indigentiam effractam, & demortuam poene mali mineram arteria delitescentem (cuius doloris palpitantis, ne minimum quidem per dies septemdecim antea senserat) suscitatam, opeque novi pabu-

buli recreatum, exultando quasi per horas aliquot vigorem suum pristinum exercere, & immaniter saevire observavi.

In febribus malignis fermentum venenosum primo sensim obrepit, unde sola mitis oborta fatiscentia; cum vero altius sanguini radices egerit, frequenter rapida vi insilit, & prosternit; eius autem seminium esse corpus παχύτερον liquet, cum nec sudoriferis ex artis lege reiteratis, aut sponte subortis, nec ullis aliis cedat, multo minus depellatur remediis.

In fluxione periodica (cuius ergo fermentationis proprietates obiter breviterque enucleare visum est) etiamsi tenuior pars maxime in naturam ferociens exinanita, aut reducta fuerit, fermentum tamen compactius sanguini unitum, suique tenacissimum, novae recursionis ansam praebet, & materiam suppeditat; a quo sanguinis suscitamento, ut plurimum secretionis effectore, & aquarum per pulmones expressione eos mediocriter madefaciente, sputatio frequentior aliquandiu promovetur, in quarum uberrima alluvie substantiae mollitiem superinducente immerguntur, cui ptyalismus diuturnior succedit, a pressura vero

li-

liquorum densabilium bronchia obturantur, a vapore mitiori subtus petente distenduntur, aut eorum lobi aliqualiter inflexi surriguntur, a tetriori demum, crassissimoque (ne dicam maligno) insufflato, spiritu copioso asthma periculosissimum suboritur.

CAPUT IX.

de Vasculis liquorum alienatorum vectoriis, & de eorumdem dispositura.

Liquores naturae congeneres, ut & alienati, & redundantes, non diverso distrahuntur motu, sed iisdem importantur vasculis, & qui nec per ἐφιδρωσιν vasa, visceravе maiora humectant, nec per affluxum replent, nervoso generi accumbunt, carnes alluunt per secessum, ductus urinarios, aut per sudores propelluntur. Qualem succorum sequestrationem praesertim vasa perfluentem haud raro cum molestia aggreditur natura, non sine levaminis affuturi certitudine, cum vincendo secluserit particulam dissociatam. Nec solummodo serosa arterioso, venosoque genere importata fluunt, refluuntque, quorum quae subtilissima,

ma, vinosa scilicet nitrosa, & actiora, nervosum, tendinosumque genus impetere visa sunt; sed & sordidorum halitus sanguine perfusi grassantur, quorum praetergressum cor ipsum aliquando patitur sine valetudinis manifesta laesura: horum verumtamen halituum irrorationem universalem in phtisis inveteratae proventu citius debilitatis causam effectricem constituisse arbitror, quam si sanguis, quoad consistentiam deliquerit.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

MIhi nota est familia generosissima, cui affluxio periodica est gentilitia, quae per mensem, aut circiter dat inducias, quam accessuram significat maestitia, cum exteriorum infrigidatione, quae symptomata tandem excipit dolor capitis pulsatilis, & gravativus, usque ad fatiscentiam exacerbatus. Quo temporis curriculo e vasculis minoribus, in maiora sanguinis partes putridae secretae sunt, unde per secessum summe nidorosa secluduntur. Quo peracto vires resocillantur, spiritus sereni, & alacres redduntur, quousque morbus denuo recurrat. Non

Non paucos mihi contigit vidisse sanguine bilescente refertos, & cholera humida spatio biennii plus minus cruciatos, quibus omnibus per dies aliquot ante morbi insultum, non solum venae, sed totius corporis genus musculosum pertumescunt, subita tamen liquorum concentratione, & seclusione corpora sublevata reducuntur, sanique permanent, donec praedictus morbus recruduerit. Permultos observavi, quorum liquores incisivi vix nervosum genus influxerint, nisi a vini potu, aut diaeta salsuginea, vel nitrositatem, vel essentiam tenuiorem obtinuerint, qui faciliori negotio, ex summi Dictatoris sententia nervos exinanitos pervasere, si scilicet Veneri frequentius indulserint.

Phtisicorum fatiscentiam, cum sordida expectorata fuerant, ad tempus desiisse non raro observavimus; quae denuo congesta languorem indicabant recursurum. Viscosa dein, & congelata diu retenta pectori gravamen perpetuum, halitus vero sordidorum nidorosi fatiscentiam periodicam toti intulere.

Psorae foedissimae, operamque medicorum eludentis, fomitem mensis spatio

reductum per instrumenta pectoralia exinanitum, & sanatum deprehendi, depulsa scilicet illuc putida sanguinis foece.

CAPUT X

de motu Sanguinis devio, seu de fluxione inprimis pectoralia alluente.

OMnigenae fluxionis materies sanguine importatur, & dum quoquoversum eo innataverit, haud gravat: cum vero succus alienatus in gremio eius hospitans confluit, tumultuose agitatur, effervescit, aut extimulat, & in partem magis susceptivam illapsus deponitur, factaque διακρίσει, cum viam in partem aliquam affectaverit, eam madore minus familiari rigat, & si quaevis eius particula talem spissitudinem acquisiverit, ut ei non pateat exitus, partem replet, eiusque membranam distendit, vomicamque non raro progignit: huic negotio totus insurgit sanguis, & conspirare videtur, cuius liquorem exauctoratum minus crassum per vasorum tunicas, viscerumque membranas διαπεδήσει, seu exsudatione expedire cernitur, non sine emolumento, si partem ignobiliorem perluerit, &

& cum successu haud minus felici, si partis suscipientis, vigor, licet nobilioris, constiterit & affluxi molem exoneraverit. Partes vero quaelibet huius reflui liquoris capaciores redduntur, si condoluerint, si peculiari genio, seu nativo nectare defraudentur; ut in phtisicis, a praegressa ἀναστομώσει, διαιρέσει, aut ἀναβρώσει: vel si vires earum ab impacto humore gelido langueant, si succus proprius partium liquatus defluxerit, quibus iam infirmatis sanguis cum suis supervacaneis citius corruit, non modo si in partibus cordi vicinis eius ἐνοδία perturbetur, commota quasi in compitalibus seditione, sed si remotiora angustentur, vel tensa, & ideo exiliora facta minutissimos canales fluxui, & refluxui dicatos non sat pervios reddiderint.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

VIro aetatis maturae, moderate victitanti, mediocriter carnoso, exercitiis dedito, ob frequentiores saltatus, arteriae, nec non nervi cruris dextri adeo tensae, angustatae, & debilitatae fuerant, ut san-

guinis, per arteriam cruralem extrusio exigua, & perdifficilis efficeretur, unde minus calebant partes subiectae, praecipue per tres quatuorve horas post lautiorem mensam, ubi dolor quidam obtusus inter sedendum membrum fere rigidum reddiderat, qui dolor cum coniuncto stupore, coelo udo incrementum sumpsit: si quando caput eius inter itinerandum, a radiis solaribus, aut ab assumpto vino, vel zytho spirituosiori incaluerat, dolor onusque vasculorum cruris evanuere, & caput summis cruciatibus tentabatur; quod insuper a restagnante alvo evenisse non semel observatum. Dira sanè fuere huius fluxus symptomata lipothymiam, sudores frigidos, calidosque vicissim inducentis. Postquam vero haec lucta spiritus nunc concentratos, & subinde dilatatos immaniter exercuerat per horas quinque, aut circiter, pacata erat, donec e novo regenerato latice, malum recruduit. Huic post aliquos menses (mensis enim circuitu recurrebant fluxionis symptomata) suffarciebantur spiritalia, excitabatur tussis molesta, arteriae pulmonicae divaricationes sanguinem paulatim eructabant, per spatium bimestre, tandem purulenta, quo

tem-

tempore dolor cruris, & capitis evanuere, methodo verumtamen nostra insistens incolumitatem recuperavit.

Phtisicum quemdam deploratae sortis infestabat dolor dentium admodum truculentus per biduum, quo intervallo symptomata, & character omnis excepta macie, quibus phtisis legenda, & denominanda venit, prorsus obliterata videbantur.

Quamplurimos ex inundatione pectoralia alluente gravatos, usque ad spirandi frequentiam, & difficultatem, superveniente ptyalismo liberatos in dies observare licet.

Nonnullos praesertim seniores asthmate vexatos novimus: quibus cum ventriculus, & intestina laboraverint, spirabilia liberantur, & vice versa.

In aliquibus gonorrhoea non virulenta detentis, cum tussis acriter premens, & spirabilium suffarctus supervenerint, simulac materia tralatitia consistentiam extrusioni aptam adepta fuerat, tussisque aliquantisper sedata, desiit profluvium. Quod etiam in fluore muliebri correptis observare licet.

Bis morbi Indici virus in thoracis capacitatem refluum animadverti, conquiescente signorum flagellantium caterva, quibus lues stipata venit, immaniter vero saeviente phtisi, unde anhelitus, faetor nequissimus, & pulmonum fere totalis per putredinem devastatio. Quod ex aperto utriusque patuit cadavere.

Nobilissimus Cambrobritannus temulentus podagra cruciatus, primo, aut secundo accessionis die post applicationem portiunculae luti marini cum eiusdem aqua, in modum pulticulae subacti convaluit, retrocedente fluxione. Quo per annos quatuor factitato (annuatim enim tempore autumnali recurrebat) dolores demulcebat, & aquarum salinarum aspergimem reduxit. Quinto verumtamen recidivae anno reiterato cataplasmate vice podagrae, totius tremor, & asthma insuperabile suboriebantur.

CAPUT XI

de Fluxionum prodromis.

Signis προηγουμένοις non prorsus destituuntur, fluxionum insultus valentiores,

res, quibus auscultat, quaeque respicit oculatus medicus, ut intercipi possint, quarum pervicacissimi affuturi per prodromos denuntiantur, ad modum verumtamen laticis morbosi, ut & perpessuri crasis figurata, & quod ad tempus attinet citius, aut serius luctam impendentem retectura, in qua belligeratione sita est totius morbi hyparxis, quae plagam forsan indelebilem parti fatiscenti infigat, nisi proditis eius e longinquo petentis vestigiis, individuo in neutralitate decidentiae constituto succurratur.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

FLuxioni, Lunae primis quadris, naturae bellum indicaturae, tertia scilicet ante accessum nocte praeveniunt vigiliae; dieque subsequenti diarrhoea per horas tres, aut quatuor duratura, a quo die usque ad velitationis horam alvus ἐπὶ τὸ πολὺ restagnat.

Praedicta inundatione tentatis pridie congressus e somno nuperrime suscitatis, udi oculi, musculi omnes distenti, fonticulorum dolor acris, labiaque nigricantia,

urina aucta, sudores matutini maxime pr-dum intercepti, hostem comminus adoriturum praenuntiant. Sanguinis tandem expansio, citaque eius retractio cum pari sudorum vicissitudine certamen initum denunciant.

Liquorum vero circa plenilunium descifcentium prodomi sunt sudores glutinosiores, fonticulorum, si qui aderint, circa labra livor, aut nigredo, ubi aquosorum copiosior expressio, moeror, totius torpor, & ingravescentia, extremarum partium imprimis pedum infrigidatio.

Sanguinis autem fervidioris turgescentis affluxus valde sunt incerti; praegrediuntur tamen saepissime nocturnum profluvium; oculi rubentes, venae faciei intumescentes, & cruoris titillationem inducentis per fonticulos expressio.

Haec omnia pectus, caputque ex toto rigatura detexere, symptomata vero, quae vi peculiari pectoralia perculere, in theatro nostro tabidorum perstringuntur, hoc itaque in loco retractare supersedeo.

CAPUT XII

de Diebus horisque fluctationis diacriticis.

NAturae polydaedalae molimina penitiora depingere perdifficile, in eo verumtamen studium sedulo collocandum, cuius vestigia non incassum premunt artifices sensu ducti, ortum, & causam cuiuslibet eius motus per recognitionem ediscentes. Propalata itaque quacumque fluxionum specie, praecautionis gratia periodi pervestigandae, quarum incessus universaliores, eoque concitatiores circuitus dedere distantissimos, arterias carotides cervicales, levesque pari pressura, ut plurimum onerantes, utut licet statis temporibus, horisque liquor alienatus adoriatur διάκρισιν perfectam non subit, priusquam sanguis eo temporis instanti concentratus, in partes sui partem expresserit, nec a sola refectione, aut biliosorum incerta, & accidentali incalescentia, talem fluidorum corrivationem subventuram existimavi, acriora quippe aquosaque omnia, etiamsi ordinis mitioris periodis certis agitata, defluunt.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

FLuxionis diurnae mitioris oeconomiae, horis matutinis perpetim sui portiunculam (sanguine nocte praecedente concentrato) exprimunt, nec non hora quarta, quinta, aut sexta pomeridiana; repletis tunc temporis chyli receptaculis, cui ut via sit patula sanguis forsan sui particulam, e qua sine detrimento sese extricare poterat, in thoracis capacitatem secludit. Nec adhuc satis constat, an chyli subtilior pars ea intercapedine per eiusdem ramificationes thoracicas eo delata, negotium pulmoni facessat, cui etiam per secretiores ἀναςομώσεις, ne dicam per poros (in corpore enim humano, ut summi Praeceptoris verbis utar ξύμπνοα καὶ ξύῤῥοα omnia) exitura praebeatur. Quod testari videntur sputa, quae ab assumptis illis, quae statim in pectus fluxerint, non solum saporem, sed tincturae momentum prensare cognovimus.

Primis Lunae quadris, praesertim noctibus novilunium praecedentibus, salina, & acriora magis concursare, & in partes imbelles irruere non semel observatum: Ulti-

Ultimas vero Lunae quadras, praecipue plenam eius Φάσιν, aquas insipidas, & densabiles augere, horisque nocturnis partes magis lacessere, non solum coryza, catoche, & lethargo tentati, sed etiam pulmonarii frigidorum suffusione congestionis copiosioris effectrice laborantes, contestantur.

Asthmatici fere omnes noctis conticinio, occlusisque eventilationis poris, maxime periclitantur.

Bilescentes sanguinis particulas extemplo, levique de causa fluxionis mitioris, & perincertae seminium subministrare ratum faciunt insolationes, nimia corporis agitatio, terror, & excandescentia; cuius tamen laticis emanationes universaliores, annuo, biennali, aut triennali circuitu, vascula maiora confertim replendo infestant.

CAPUT XIII

de Fluxionum reductione & proportione.

NOn rectius quicquam asseruit medicorum antistes, *Cum horum quippiam* (i. e. humorum inter fluida desciscentium) *per*

per se extiterit, & secretum fuerit, gravare incipit. Non tamen omnis liquor fluctuationi dicatus secernitur: quod enim maturationis, reductionis, & unionis capacius, tamquam dedititium naturae legibus subiugatur, in cuius Oceano denuo expatiari permittitur; & quod pepasmi non capax, si natura vicerit, propellitur, cuius seminium licet multum molestiae, dum in sanguine agitabatur facesserat, cum tamen seclusum, parvae molis, & maioris activitatis fermentum reperitur, in quo quintam essentiam totius exaestuationis, nos merito collocasse liquido constabit.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

IN dolore capitis immani non raro subtiliorem fluxionis partem, unde semper magis lacessitur natura, levi de causa, eaque procatarctica ad tempus exaestuantem, rursus tandem in sanguinis sinum antiquo, & familiari amplexu receptam observare est, quam etiam narium haemorrhagia saepius exinanivit.

Nonnulli dolore anxio deprehensi fuere, priusquam sanguis furunculum unum,

aut

aut alterum ad cutem protruserat. Quo peracto non amplius queritabantur. Alii levi solummodo partium magis calentium, seu interiorum prurigine atrocioris calamitatis causam deposuere.

Fatiscunt non pauci ad λειποψυχίαν poene perducti, quosque per hydroa rariter sparsa, vel epinyctides sanguinis perturbatorem profligaverint.

Iuveni eusarco, & robusto impetiginis materiam topicis toties quoties repressam, ad intestina repulsam colici doloris atrocissimi paroxysmos intulisse vidi, a qua male curata, aut sponte reducta phthisin dein subortam deprehendimus.

Ne minimam quidem sugillationum, contusionum, aut aliorum tumorum partem placatam, resorptam, & fluidis iterum associatam vidimus: quod in interioribus propter caloris vicinioris energiam, facilius praestari coniectandum. Nec mirari subeat; cum hydropicorum quorumdam aquas in instanti fere, nullaque facta ad sensum διακρίσει reductas comperimus.

Novi virum morbo cholera anniversario, aut biennali circuitu periculose excruciatum, ita ut noctis curriculo quadragies

gies plus minus per superiora, & per sedem toties deponeret, cui nihilo secius, cum convaluerat. liquoris effervescentis exigua portiuncula alienata, per intervalla digiti unius apicem alluere, & quasi leniter adurere cernebatur. Quam particulam suae tenacissimam, fermenti essentiam, recrudescentiae scaturiginem, eumque locum subterfugium fermenti a peracto conflictu fuisse facile coniicio.

CAPUT XIV

de Sanguine exotico, seu de Sanguine extravasato stagnante.

MAle sibi consulunt medici complures, alioquin exercitatissimi, sputorum naturam perfunctorie lustrantes, quorum non pauci, pus tussi reiectum praecedenti haemoptoico affectu necessarium abscessus, aut ulceris productum pronuntiant, phtisisque affuturae signum pathognomonicum, dimidiatim sane doctrinam Hippocraticam pensantes, erroris ansam arripuerunt, mordicus tamen opinioni adhaerentes despondet, manusque auxiliares admovisse desperant, non sine gravi, & miserando invalidorum damno. Sputa tamen

simul

ſimul ac in pectoris capacitatem ſummota non prodeunt, ſed vaſis maioribus immorantur, quibus ulteriorem ſubactionem, colores, conſiſtentiam, & perſigurationem debent; ut & eiectamentum ſanguinis ſtagnantis, licet nomen forſan puris mereatur, & ignitis carbonibus proiectum foetide oluerit, non ſemper phtiſin accurſuram vaticinatur, nec a pulmonibus immediate proficiſcitur. Sanguis enim depuratiſſimus ſi tepore proprio non foveatur, putreſcit, quaelibetque eius ſincerioris particula vaſculis efflua, cum reliquis partibus incoibilis, & tamquam incola propriis domiciliis exerta, & caloris familiaris indiga labaſcit: dum tamen intra vaſa raro ſolius incaleſcentiae reus, quandoquidem perdita eius debita conſiſtentia, & permixtis extraneis diſſentientibus alienatur.

Hiſtoriae & Experientiae demonſtrativae.

VIrgo ſucculentior alſioſa, cui menſtrua non fluxerint, obturatis per mucoſitates meatibus uterinis, ſtato extruſionis circuitu, ſanguinis copiam tuſſi reiecerat, horis vero matutinis quamprimum expergefacta

facta fuerat, puris tantumdem. Quo per triduum, aut quatriduum peracto, libera ac secura remansit. Quod multis ingruente menstruali excretione accidisse compertum est. Idemque quibus sanguis circumfluus noctu a capite in trachaeam sensim illapsus fuerat, contigisse observatum.

Scutula, aut cochleari excipiatur sanguis, dum recens ab incisa vena prosilierit, & succensis carbonibus impone, nares admove, illico odorem foetidissimi puris expirat.

Sanguinem, e vulnere nuperrime inflicto fluentem cohibe, ut cutem tangat, corporisque superficiei teporem sentiat, post aliquot horas consistentiam, colorem, & odorem foetidissimi puris obtinet.

CAPUT XV

de Sputi materia, & essentia in genere.

SEposita aquositatis consideratione (qua ventriculus nimis irrigatus) mediante oesophago, eiusque membrana linguae & ventriculo communi, sine tussi, aut screatu in os fluxurae; nec non madore per soporalium arteriarum terminationes, earumve tunicas excluso, cerebrum rigante, &

& exinde per palatum, in os ſtillante, pari, pariterque innocua facilitate, ut plurimum eiecto, ſputi naturam, a quo pectoralia ſuam contraxere perniciem, eiuſque motum venari conſultum eſt. Quod nihil aliud eſt, niſi liquoris particula a ſanguinis maſſa per vaſcula, praeſertim arteriaca pectoralia in pulmonis capacitatem per ſuffuſionem translata, quae motu pulmonum contractivo, tuſſi dicto, in tracheam, ſcreatu tandem amborum, vel cuiuſvis adminiculo, in os eiectionis ergo deducta eſt. Sanguis itaque ſe habet pro ratione nutrimenti, ſputum vero pro ratione ſanguinis.

Hiſtoriae & Experientiae demonſtrativae.

PRaedictorum veritas cuilibet innoteſcat, qui ſputorum ductum reputavit, aut permultos aſpexit (quibus cerebrum ſiccum nequicquam udi in tracheam extillaverat) ſputorum copiam motu recitato eiicientes.

Incumbat quilibet operi defaecationis ſanguinis, adhibitis ſerie methodica remediis eo deſtinatis, & licet pectori fa-

miliaria praetermiserit, sputa tamen cum sanguine depurationem, & rectificationem iniisse comperiet: vel cui sputa male subacta, & colorata prodierint, sudores pro euphoria imperentur, quibus sanguis a spurcitie optime vindicatus detergitur, iisque ex artis lege peractis, sputa simul depurationem, & perfectionem consequuntur.

CAPUT XVI

de Vasculis sputorum susceptivis, & expectorandi modo.

ARteriam pulmonicam cum suis divaricationibus eiectamenta sanguinis suscipere, & perinde in tracheae disseminationes deponere, easque obturare, positum est extra omnem controversiae aleam: ea verumtamen obturatione, pro eorum idea, & ubertate, alii magis, alii minus afficiuntur, & pro eorumdem dispositura, alii citius, alii serius anacatharsin moliuntur. Nec par cuique spirabilium instrumentorum conceditur libertas; hos tussis acerbior fatigat sine expectoratione, illis levis screatus, aut tussicula ma-

materiam modeste solicitantem reiectat; his sputa nimio ichore, serove perluta, & retro allapsa pulmones inani exercent conatu; illis granula pertinaciter indurata aegre tandem secedere coguntur; his nativa pulmoni algidior mollities negotium irritum facessit, illis crasis spiritualium validior, & calentior materiae configurationem, & proventum sine noxa festinat; his dilatatior pulmonis, & mediastini, seu septi lobos eius disiungentis motus materiam concutiendo expedit, illis pectoralium nimia ex plenitudine distentio vel constrictio, sive connata, sive adventitia, pulmonum debitam explicationem impediens motum cunctatur, aut ineffectivum reddit.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

IN sputorum ἀναγωγῇ, quae ad supernas tracheae partes traducta fuere, screatu, aut tussicula minime laboriosis exploduntur; quae vero imis insederint bronchiis difficulter reiectantur.

Mediocris consistentiae sputa, & uberiora, facili negotio expectorantur, nimis

liquida, aut parvae molis, aridiora, & in globulos compacta, aegre e suis recessibus exiliorum, scilicet levium arteriarum cavernulis succussa profluunt.

Extremos egere dies omnes pene phthisici, quibus advenerit lobi alicuius adnascentia, quibus vero pulmones universim fere pleurae accreverint, ut in plerisque, citius succubuere. Quod ex morbi collata perennitate, & ex dissectis huius generis strage pessundatis dilucidatur.

CAPUT XVII

de Temporibus ἀνακαθάρσει dicatis.

NAtura dein propriae securitatis consultissima, cum in pulmonariorum salubrioribus, materiam sputorum e sanguine, unde ortum duxit, suppeditaverit; tempora fabricationis, & extrusionis illis mensurat, & assignat. Non enim cruda, aut indebite subacta (ut alibi ἀποδεικτικῶς declaravimus) naturali impetu, seu sponte prodeunt, sed ad expulsionem coaptata, matura scilicet, & ad vasis particulam cui insederit quadantenus effigiata. Quique huius generis protrusione non interpel-

terpellata exercentur, salutarem naturae (cui tota res permitti debet) ordinem tenuere. Si vero eiectamentis licet mitius allapsuris commata interponantur, & naturae legi non obtemperaverint, nisi ad loca conferentia prolecta, insultuum valentiorum crearet primordia. Mos itaque pulmonariorum in τεκμαίρσει non infimum obtinuit locum, cui ut artis honori consulatur, collimare decorum est.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

QUi a motu concitatiori, aut screationum voluntaria anticipatione proventum sputorum acceleraverit, pectoralibus negotium laboriosissimum facessit; quae tempore a natura destinato facile reiectantur.

Quibus e sanguine per pectoralia diu libere, ac iugiter suffusa eiicitur aqua, hos citius ac facilius spiritalium onera deposuisse deprehendas, & e contrario.

Ingruente tussi omnia difficilia, & laboriosiora, temporis vero progressu subacta, & maturata colluvie usque ad εὐφορίαν mitiora.

CAPUT XVIII

de Sputo albo spumante.

SPutum album spumosum aquositatis magis fluxilis, in pulmonum, aut faucium capacitates exsudatae, & ibidem agitatae productum iudico. Quod vero a capite per cerebri infrigidationem in spissum cogitur, nisi in faucibus elaboratum, diuque retentum, minus candidum, magisque mucaginosum, nec in bulliculas abit, unde raro, aut numquam laeditur pulmo: si tamen spumescat, partium motum, aestum, & aeris insufflationem contulisse reor. Praeter haec, si sincerum prodierit huiusce generis sputum, ne quid ultra nobis apportat praesagii, internae solummodo sudatiunculae effectus videtur, spirituum, aut partium motu frequentiori concitatus.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

INter exercitia multiplicatur sputum spumans, in illis praesertim, qui ad corporis περιφερίαν nil, aut parum propellunt. Motum vero faucium, & pulmonum horsum

ſum conduxiſſe ex eo liquet, quod frequenter tuſſientibus, & πολυλόγοις ſemper contingit.

Si ad trutinam expendas hoc ſputum leviſſimum, cuius pelliculae aquoſae aere refertae turgeſcunt.

CAPUT XIX

de Sputo ſubalbido pellucido denſabili.

PArem natura legem plantis dixit atque animalibus, & utriſque, aſſerente Sene erroris neſcio conceſſit, καὶ ὀξὺ καὶ πικρὸν καὶ γλυκύ καὶ ἁλμυρὸν καὶ παντοῖον. Nec inſipidarum aquarum indigus microcoſmus, quarum mediocri proportione ad ſanguinis contemperationem utitur; quodque ſupervacaneum, ſi intra vaſcula coerceatur totum gravat; ut & extravaſatum partes praeſertim ſpirabiles, ſi in eas ἀθρόως aut copioſe congerantur. Caeterum parum refert quod ad rem noſtram attinet, an lymphae mites a vaſculis ſuis deſignatis oriantur, vel an illis peracto opere deſtinato redactae fuerint, modo eas cum ſanguine circulationem ſubiiſſe, & in maiores cavitates per expreſſio-

nem elutriatas inſpiſſari comprobavimus. Utcumque ſputa blandarum aquarum producta minus nociva ſunt, pluſque laboris quam periculi important; quaeque non celeriter per tracheae canalem aquarum inſtar corrivata profluxerint, in ſpiſſam, & viſcoſam ſubſtantiam percocta difficulter prodeunt.

Hiſtoriae & Experientiae demonſtrativae.

MAtrona nobilis aetatis 47 euſarca, at vero valetudinaria, cui vaſcula omnia in hepate, liene, & meſaraeo deſinentia obturata fuere, horrorem inaequalem aliquoties, infrigidationem vero partis alicuius ſemper perpeſſa eſt. Qualem infrigidationem aquae gelidae affluxurae, ſuperfuſionem aſſimulaſſe aſſeverabat, & licet ſaburram ſubducendo inſudavimus, adhaeſit hoc ſymptoma. Quoties vero ptyaliſmus, aut diarrhoea ſupervenerit, ad tempus deſiit. Praemiſſis demum aliquot catharticis, quibus viſcoſa copioſe ſecluſa, poſtquam ſudores in ſtupha ſicca multoties excitati fuerant, diaeta parca, & ſicciori perfecte convaluit.

In

In plerisque limphae tenuiores e sanguine emergentes, primo tracheam copiosius alluebant, unde evanuit algor, suboriebantur sputa tenaciora, pellucida, cum screatu laboriosissimo, a quorum congerie pectoralia pertinaciter infarciri annotavimus.

Omnibus pleuritide correptis, postquam purulenta per ἀνακάθαρσιν expurgata fuere, successit per dies aliquot huius ideae eiectamentum, a quo cum premuntur viscera, vasave naturalia, minus obturantur spiritalia, minime vero si eius muco oblinita fuerint intestina. Quem mucum in rachitide affectis inaequaliter e sanguine expressum succi nutritii vicem gerere autumo. Eumdemque in infundibulo ureterum stagnantem obturare, serique meatum praecludere, atque in ventriculum, & intestina regurgitare, dorsi dolores, vomitiones, tormina, & ischuriam notham procreare pro certo habeo. Imo talem viscositatem vasis maioribus adhaerendo non raro sanguinis reciprocationem praepedire videre est. Quod semel in arteria pulmonica, venosa dicta, infante ternario subsultu e vivis erepto ob-

ſervavi. In partes denique extimas particulares, ſi inaequaliter diffuſae fuerint aquae denſabiles, tumores oedematoſos conſtituunt; ſi vero in univerſas, totius oedema aequale, ſeu affectionem leucophlegmaticam, & anaſarcam curatu difficillimam.

In ſexu foemineo, vel frigidioris temperaturae maribus, ut & in convaleſcentiae ſtatu collocatis, quibus (ſcilicet) ſanguinis calor minus viget, vel per morbum longioris durationis atteritur, & infirmatur, increvit in toto haec mucoſitas, obturationis vaſculorum radix pertinaciſſima.

CAPUT XX

de Sputo luteo.

A Latice forſan bileſcente ſcaturiit luteorum ſputorum materia conſtitutiva, ſed ſanguine ante ſecretionem ita delibuta, ut ſapore ſuo ſaltem eminentiori ſpoliata ſit. Et ut ſalina ulcuſculum erodendo, ſic putrentia ingrediendo, incitando, & in tumorem attollendo infeſtant. Hiſce tamen ſemper ſalina, & ſeroſa, partem ſuſcipientem nimis intenerando, & ſpon-

ſpongioſam reddendo praevenire, & aditum parare crediderim; quae cum ſalis miſcela deſtituantur, facilius putreſcunt, ambo coniuncta vulnus compoſitum internum curatu difficillimum conſtituunt. Nihil tamen impedit, quo minus liquor, alioqui tenuis, claruſque, & ſat naturae, dum ſanguinem perluerit, familiaris, alienum calorem ſentiens, in luteum abierit; & ut ſanguis dum a ſcaturigine, & vaſculis aſſignatis diſſociatus, tincturae, & conſiſtentiae orbatus ſtat; ſic ſputum, eiuſdem eiectamentum, itinerando ad partium, quas tetigit, & teporis varietatem mutatur; nec qualitatem aliquam eminentiorem, qua, dum ſanguine importatum fuit, fruebatur, amplius retinet. Multo vero minus mirandum, ſi ſputa lutea ſaporem amiſerint, cum non ſolum maſſa ſanguinea univerſim perfuſa fuere, ſed per partium parenchymata, & membranarum poros percolata. Per hos etenim meatus anguſtiſſimos non tranſivit illa ſubſtantia in qua amaror habitaverat.

Hi-

Historiae & Experientiae demonstrativae.

Bile, seu particulis amariusculis omnis sanguis perfunditur, quae pro condimento ei assignatur; nulla tamen eius, aut totius corporis pars fluida (excepta ea, quae ex eius massa secreta fuerit eminenter inter gustandum amara, ut in extremis vomitionibus, cum a communi hospitio, vel forte proprio, & determinato receptaculo revulsa) tanta amaritudine linguam faucesque inficit, ut exinde nervi lacessiti capitis concussionem inferant.

Quamplurimis quibus vena secta, cuticula a sanguinis aspergine inter fluendum derasa incaluit: vasculis verumtamen quantum ex coniectura assequi potuerim, blandus satis erat ille, ac benignus sanguis.

In cadavere dissecto mihi inter alios collegii nostri Medicos cervicem vessiculae felleae tophis obturatam vidisse contigit; turgebat autem vessicula sero pellucido per tophos (semina coriandri sacchara inaequaliter obducta mentientes) tamquam per filtrum crassioris texturae expresso; serum tamen quo referta fuerat, gustanti plane insipidum, quod igni etiam admotum in mu-

mucaginem albicantem ovi albumen assimulantem coagulabatur.

Non iugiter prodeunt lutea eiectamenta, nisi iugis sit humoris excandescentia, vel per calorem a frigido in suo foco coercitum, vel a propria eiusdem corruptela, & exuberantia, quod a querelis eorum, qui talia sputa eiecerunt, quilibet medicorum facile discat.

Portiunculam huius liquoris lutei per cutes traiecti inter exercitia sudores fundentia, sub axillis, & e collo non paucos excrevisse lotricibus non ignotum.

CAPUT XXI

de Sputo subcaeruleo, subnigro, & ferrugineo.

LIcet visceris nullius parenchyma sine caloris adaptati adminiculo sanguinem rubefecerit; sputa tamen sanguini, & viscerum succis, ut & nutrimento materiam suam debent, & tincturarum varietates mutuantur. Inter ea notatu digniora non raro sese obtulere sputa subcaerulea, ferruginea, & subnigra, quae non, ut a plurimis autumatur, ab illis quae spiritu na-

narium, orisve attrahuntur ortum ducunt; sed ab allatis, & aliquoties a proprio visceris, aut vasis succo inquilino, a liene forsan tanquam in peculiari ergasterio primario profecta & fabricata, quorum quae in sanguinem recepta, circulationis beneficio extrusionem subeunt. Non tamen quamprimum e vasculis prodierint colore tam surdo praedita fuisse reputo, sed & roris instar viscera, vasave suscipientia perfundant necesse est, ubi condensata colore fusco tinguntur. Caloris verumtamen gradus non per se tincturarum effectivi, si tamen excesserint, vel remiserint, sputa magis, minusve colorata reddunt. Ad ea vero quae retuli conficienda naturae igni-cula remissiora diutius continuata sollicitantur.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

CAlori solari intensiori, aut culinari expone eiectamentum subcaeruleum, & protinus in omni parte albescit; quod non fit si pulviscula extranea inter spirandum sese sputis immiscuissent.

Sputa

Sputa assimiliter colorata tenuioris consistentiae nemini, ut puto, vidisse contigit; omnia quippe huius coloris mucaginosa.

Ab esu eorum unde pectus infrigidatur, hordei, scilicet, & pomorum, hujus sputi exauctoratur copia: a sudorem verò fundentibus, a continenti medicamentorum hydrargyrum recipientium usu, ut & quibus calor a morbo diuturniori atteritur, edaculis, exercitiis, & ieiuniis deditis, quibus pectus calet, aut quibus saepius suffumigia usurpantur, haud expuitur: iisque raro, aut numquam acciderit, quibus pectus tussi frequentiori succutitur; quae omnia huiusce farinae sputa a calore remissiore diutius cocta, & e pectore multoties frigidiusculo, flaccido tandem, proventura contestantur.

Memoria huius sputi suggerit exemplum cuiusdam mulieris mediae aetatis cum impluente catarrho, cuius lien tetris vaporibus ita suffercit cerebrum, ut inde quavis aurora destillaverit sputi ferruginei copia, faucium aestu ad eam consistentiam cocti, ut telarum aranearum speciem adumbraverit, cuius portiunculam catarrhus calidus in arteriae partem superiorem ali-

quo-

quoties detruſerat, reſeratis tandem, & deterſis lienis vaſculis pacata eſt tumultuatio, deſiit catarrhus, & ſputi commemorati proventus.

Ovi albumen ſi diu, licet lente incaluiſſet, alborem amittere, & ſubcaeruleo colore tinctum fuiſſe deprehendimus.

Sub finem tuſſis accidentalis per congeſtionem ortae, ſive expectorationis craſſiuſculae periodicae, ſputa huius generis, ut omnia minus depurata albeſcere, & defaecatiora proveniſſe animadverti. Ne quidem talia reiectaſſe obſervaverim, niſi cui lien uteruſve in vitio fuerant, nec concoloratum mucum e naribus umquam emunctum ſpectare licuit.

CAPUT XXII

de Sputo ſalino.

SPutum ſalſugine refertum ſanguinis ſale perfuſi progeniem, licet fluidorum ſit incentivum, raro tamen ſubitanea vi ſua inciſiva viſcerum membranas, vel vaſorum tunicas tranſilire ratus ſum. Poſtquam vero ſanguis ſerum ſuum ſalinum per tunicas, aut membranas pectoris protur-

turbatum roris instar percolaverit, stimulando modum pulmonis contractivum tussim progenuit; a qua concussione & coarctatione subitanea frequenter invadente, & perseverante partes tenellulae, per quas pars sanguinis subtilissima salis asportatrix salsedinem deposuerat, magis infirmatae citius corruunt. Utut salsa particula visceri illata non illico quasi acus, aut terebellum partem compungit, & perfodit, sed cum ei diu insederit, demolitur, secumque rapit: cuius vis potius dissolutoria, quam incidens, & compunctoria aestimanda est: parti quippe sese nimis profunde insinuans quodammodo per minima commiscet ac coniungitur, & sic substantiam eius in quamdam conditionem inter mistionem, & confusionem mediam perducit; in qua neutralitate cum aliquamdiu remanserit, tandem dissolvitur; & inducta friabilitate destruitur; tali modo praecipitata; & substantiae partis adunita liquoris salini, per halitum forsan extravasati, acrimonia erosionis & dissolutionis periculum minatur. Imo si sola aciditate, vel tantillo sale perfusa, scaturierit sanguis, licet in partes singulas exteriores separata diffunda-

 da-

datur, aegrotus exinde patitur, & periclitatur.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

NOn paucos observavimus, quorum vasculorum pectoralium ora a sanguine turgescente (in quo forsan salis momentum delituerat) reserata fuere, quos unica, aut altera venae sectio persanavit. Neminem quidem cui pulmo erosus fuerit, sine sanguinis totius edulcoratione, & reductione curatum memini.

E fluxione acriori spinae accumbente dorsi vertebras luxatas, ossaque alia ex acetabulis detrusa, & extorta vidimus; si vero fluxio qualitate naturae prorsus aliena sit delibuta, ut in Lue venerea, ossa praesertim tibiae ad veprium similitudinem aliqualiter inflexa protuberant, friabilia, spongiosa, minusque tensa, undique reddita. Idem in Elephantiasi videre est. Ossa enim aliquando soluta, & instar cerae flexilia incurvata, & convoluta (si fides practicis quibusdam adhibenda) conspiciuntur.

Mul-

Multos marcore fere confectos vidi, quorum sanguinis universi systema sale scaturiit, quique fluxione periodica mitiori sputum muria conditum per biennium, aut triennium effudere per extremos arteriae pulmonicae, venosae dictae, surculos, quibus tamen pulmonis erosio non accessit. Et inter eos Lond. Mercatorem in sceleton propemodum mutatum, cui liquor salinus tandem a pulmone refluus tam efferus, ut Chirones volis manuum turpissimos, ulceraque exedentia pedibus, & talis inusserat; salva adhuc nativa pulmonum integritate.

Non semel pulmonis parenchyma aequali attritione ita dissolutum conspexi, ut in putrilaginem, limi quamdam speciem prae se ferentem redactum videbatur.

Quos phtisicorum acris, & inaequalis perdiderat depraedatio, horum pulmones praesertim lobos frustulatim laceratos, & quasi sorice demorsos aperto cadavere deprehendi. Acor in sanguine redundans (quod melancholicis maxime solenne) non tantum totius intenerationem, unde facile ab externis iniuria, sed carnis omnis musculosae innutricationem efficit. Et in

 rheu-

rheumatismo, nuperis annis apud Anglos frequentissimo; seu rheumatica affectione a Galeno (1) nuncupata (quae causam congenerem & partes affectas arthritidi vicinas sortita est) dolores atrociores parit, & luculentissime depopulatur.

CAPUT XXIII.

de Sputo subdulci.

SPutorum omium materia pro continentis, ex quo scaturiit, varietate specificatur, larvisque diversis induta emergit: nec solum sanguinis serum, eius magis fusile eiectamentum, cum redundaverit, aut divortium fecerit, in pulmonum capacitates translatum profluit; sed rorida aliquoties substantia, adhaesioni, & nutricationi partium designata in os effertur, Sanguis tamen prius aquoso suo sero contemperante defraudatur, unde incalescit, cuius caloris excessus glutinosam eius substantiam aliquando in pulmones, aquarum inundantium irrigatione laxatos, & nimis inteneratos, deponit; illisque dumtaxat ac-

(1) Lib. I. de differ. febr. cap. 7.

accidisse credidi, quibus spes salutis in angusto sita fuerat: natura enim avide hunc succum amplectitur, donec perfecte soluta eius compage vis allectrix, & assimilatrix prorsus deperierint.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

CUm apud Bristollienses medicinam facerim, qua urbe pensili tabes frequenter grassatur, nonnullos sputum sub dolore levi conatu expectorantes spatio trimestri fatiscentes, & totaliter enervatos vidi: horum vero quosdam, non omnes, tussis vehementior aliquoties corripuerat, & profuso tamen vitali nectare deflorescentes, & arescentes strigosi periere. In quorum unico defectionis caussa dissecto cadavere, licet sanguinem aliquoties, peracto salino ptyalismo, extussierat, & pulmo ubique inteneratus tonum amiserat; universa spirabilia, nec non viscera omnia naturalia quoad sensum sana comperta sunt. Nec a quovis inter mirabilia dignum est ut censeatur, qui ineptitudinem sanguinis nimis attenuati ad nutricationem animadvertit; aut nimis a calore impenso liquatum, &

ſubtilizatum per levium arteriarum oſcula, aeque ac per narium exiliora vaſcula in earum haemorrhagia ad λειποψυχίαν exinanitum conſpexerit: deficiente quippe ſero condiente, & contemperante, glutinoſioreque, ac magis roſcido ſucco moderate calido dulcedinem, ac unionem conciliante, ut tota naturae oeconomia corruat neceſſe eſt.

Sputum hoc ſubdulce in omnibus quos vidiſſe memini, ptyaliſmo diuturniori, & ut plurimum ſalſino, praecedenti fuit conſectarium.

Idem ſputum igni admotum, ſicut ſuccus omnis nutritius, in gelatinae albicantis conſiſtentiam percoquitur.

CAPUT XXIV.

de Sputo coenoſo, & cinereo, ſeu purulento.

INter omnia eiectamenta ſputum minus ſpirituoſum, magiſque foeculentum, eſt cinereum, & coenoſum, argillae cuiuſdam liquidioris ſpeciem prae ſe ferens, verum phtiſicorum pus minime tenax, caloris deficientis, ſeu cadaverationis ineuntis in-

indicium, & symptoma: caetera omnia aliquatenus per calorem subiguntur, figurantur, & alterationes subeunt: hoc solummodo in suo quasi stagno copioso stabulans, nisi mole sua presserit, vix expectoratur: extremae sane sordities, & naturalis dissolutionis certissimum productum.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

SI cupulas glandium binas aequalis ponderis, & capacitatis impleveris, unicam, videlicet, sputo coenoso, alteram maceginoso, aut qualibet eius specie; eam lancis partem cui sputum coenosum appensum fuerit, subsidere cernes, caeteris enim omnibus praeponderat.

Deploratae sortis invalidis, quos ultima symptomatum syndrome ad sepulturam fere perduxit, tantum advenit argillosum hoc eiectamentum, quorum etiam cadaverum pulmones inter dissecandum in amurcam sordescentem mutati conspiciuntur.

CAPUT XXV.

de Haemoptysi curanda.

FRequentior ſane, vicibuſque partitis merito laudanda eſt phlebotomia, qua revera incaleſcentiae ſimul, & plenitudini feliciter obviam ire valuerimus, non praetermiſſo revulſionis adiumento: nec adhuc inter vegetiores, ſeu ſanabiles reperitur, quod huius medelae legitimae celebrationi contraindicabit: etſi ex ſola plethora ortum duxerint ſputa cruenta, ſine ulterius adminiculo ſcopis ſatisfacit. At cum penitius ſeſe ſanguini inſinuaverit morbi focus, & minera, tota curationis ſerie (hypnoticorum rariore uſu conquieſcens) emplaſticorum, & glutinantium vaſa difficulter pervadentium energias, experiri nuperis noſtrae praxis annis non auſus fui: diminuta quippe, ſi quae adſit, plenitudine, tota tutelae, & reſtitutionis baſis in ſanguinis reductione ſita eſt, ad moderatam ſcilicet temperaturam, conſiſtentiam proportionatam, maturitatem debitam, qualificationeſque ſingulas craſi conſentaneas, citra quas ſi remoratur, praeter quas ſi vacillet, ultra quas ſi provecta fue-

fuerit natura, criminis rea; ad quod corrigendum ut in omni, sic in morbis pectoris sedulitas Medici imprimis sollicitanda. Ea tamen provisione, ut talia eligantur ad sanguinis εὐοδίαν perennandam, quae symptomati, si non vi peculiari, saltem consecutive adversantur. Nec placuerit externa infrigidantium, & repellentium pectori adhibitio, ne quidem extremarum ligatura, quibus sanguis refluus partes infirmas pressius oneraverit. Horsum itaque dum clavum teneant sanitatis naucleri, scopuli undequaque vitandi.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

EX iugi emplasticorum glutinantium & incrassantium usu, licet ad tempus coerceatur sanguinis relectatio, periculum copiosioris recursionis partem magis prementis nequicquam exinde vitari senties; specificis vero facile sanguinis rivulos perluentibus rem commode peregisse saepius in memetipso, & quam plurimis expertus sum.

Sanguinem citra praeterque debitas qualificationes defecisse in omni morbo ex

crudo acido, & aquoso seminio progenito; & quoad morbos pectoris ex aquarum suffusarum, & densabilium congestione manifestum, ultra debitam vero maturitatem deportari, nidorosa, subflava, torrefacta, in bronchia traiecta testantur. Quod peculiaris etiam, & contraria utriusque edocuit medicatio.

Frigido lavacro immergatur haemoptoicus, aut narium haemorrhagia correptus, & exinde malum incrementum sumpsisse deprehendes. At calore vero superficie tenus, vel extremorum intenso, remedium.

Partes extremae sanguinem extussientium, ut & narium haemorrhagia detentorum, non raro incassum ligatae fuere; eius tamen motum fricando, blandoque adhibito calore in exterioribus suscitasse, proficuum fere semper invenimus.

CAPUT XXVI.

de Γαλακτοποσίαις.

LAc assuetis optime constitutis, avideque petentibus exhibere, vice carnium, dum sanguis turgidior, & calidior scatu-

scaturierit, substituisse accommodatum arbitror; & quibus acor, aut bilis inter fluida exuberavere, modo vasculorum confiniis adhuc conclusa retinentur, eminus scilicet patescente prima symptomatum phtisi dicatorum Φάσει. Eius tamen usum vere phtisicis prorsus interdixisse propter caussas insequentes necesse duxi. Qui enim per acrioris succi extravasati depraedationem emarcuere, caseosam eius partem in spissamentum cogunt, unde vascula pertinaciter obturantur. Qui a succis putrentibus incaluere, butyrosam in bilem, tabumque demutant, citiusque si mellita, aut saccharata admiscueris; quibus dein aquosa stagnatio spiritalia suffercit, iis pectus magis infrigidatur, unde ἀνακάθαρσις, vel remoratur, vel reprimitur; plerisque denique capitis dolorem intulit. Sero itaque lactis aquis, & potulentis medicatis, pro re nata alteratis, quibus omni symptomati indicanti satisfecisse valeamus, vicem eius supplere tutissimum adiudicavi.

Hi-

Historiae & Experientiae demonstrativae.

E Succo mordaciori depraedante, & viscosiori vascula infarciente, adeo contabuit corpus nobilissimi aegrotantis quadragenarii, ut tabem exquisitissimam configurabant. Ex denegata namque debita nutritiorum *ἀναδόσει* superficies, & extrema non solum emarcuere, sed increvit febris latica, vaga, & incerta, obturationum soboles, quae hecticam ita mentiebatur, ut ipsam adesse Medici alioqui peritissimi pronuntiabant. Cui ut occurrerent *γαλακτοποσίαν* impetant, prosiliunt symptomata graviora, quibus magis ingemiscens nobilissimus expiravit, dissecati cadaveris ventriculus, & duodenum lactis coagulo infarciebantur.

Hepati infantis bimuli fervidioris crassis innascitur ulcus ex acriorum *ἀναβρώσει* oriundum, quod ichorem in ventriculum regurgitabat, quem ventriculus quamprimum excipiebat, evomuit. Infans vero qui lac maternum, & vaccinum ante erodentis liquoris accessum optime concoxerat, postmodum eiusdem coagulum ad magnitudinem pisorum conglobatum, & ad

du-

duritiem fere tophorum percoctum per secessum deposuit. Butyrosam ejus substantiam pure commixtam per superiora repurgatam conspexi.

Acida, & salina lactis partes separare, & in coagulum praecipitare norunt sciolae quidem lactariae, idque capitis dolorem non raro intulisse galactophagorum nemo ignoravit.

CAPUT XXVII

de Usu perdulcium.

INveteravit sane consuetudo, tussim sedandi per medicamina, & alimenta impense dulcia, quibus pro basi sunt mel, & saccharum. Nec istiusmodi remediorum usus omnino improbandus, si alia defuerint, & tussis acriter presserit; ea tamen cautela, ut inter ramorum defalcationem radix non succrescat. Tussis enim pectori infensissima suffusionis alicuius e sanguine adulterato semper soboles; quaecumque vero eius ζύμωσιν incitant, bilescunt, aut putredini apte nata dicuntur, eaque de caussa plus damni, quam emolumenti importantia, ut mellita, & saccharata pene

omnia

omnia in censu saluberrimorum neutiquam reputanda: multo minus iugi remediorum serie permiscenda. A sanguine quippe spirituve acriori tabidis connato concitatiorem fermentationem subeunt, a calore intensiore torrent, ab imbelli non gubernantur, unde per spiritum eorum turgidum ingenitum non raro sponte degenerata corrumpuntur.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

ALimenti, & medicamentorum perdulcium diutius in ventriculo haerentium (ut in tabescentibus fere omnibus) damna facile percipiet, qui ab eorum usu ructus nidorosos, saporem amarum, aeruginosum, degenerationis eorum nequissimae fructus inseparabiles experietur.

Mellita, & saccharata omnia doliis, & lagaenis, parca licet manu, imposita musti fermentationem promovere quis iverit inficias? Si vero carnes saccharo consperseris, & loco mediocriter calenti imposueris, eas maleolentiam deterrimam brevi subinde contraxisse deprehendes.

Ho-

Horum perdulcium usu non pauci morbi cholerae cum saevissimis cruciatibus stipati poenas luunt.

Perdulcia omnia ieiuno, & sanissimo porrecta, etiamsi mature, non tamen sine pessimo nidore per secessum reiiciuntur.

Hisce luem afflant ligurione, qui frequentius morbis putridis, & phtisi citius, ac contumacius corripiuntur.

CAPUT XXVIII

de Halituum & suffituum administratione.

INter praesidia, evaporationes, & suffitus tamquam nobiliora, & quibus unice in extremis angustiis confidamus pensitanda; quae sine circumstantiarum debita comparatione summota obsunt, vel incassum adhibentur. Non tamen inficior, si crasin partis spectes, nulla impedit huius generis indicato; pulmones etenim aridiores, & tensiores horum madore intenerantur, humentes nimiisque laxati illorum siccitate indurantur, putredine, & viscositate obliniti levantur, amborum denique consortio ulcera sordescentia deterguntur;

nec

nec non novae affluxurae materiae, & in partes insurgentis, vis, molesque reprimuntur, simili semper in assumptis asservato scopo. Si vero intemperiem totius contempleris, nec ipsa febris huic medelae contraindicasse videatur; suffitus quippe tenuissimae essentiae caliditatem ultra spiritalia haud exercent, utut propter varias liquoris suffarcientis dispostituras, propter superfusi genium, proportionem, & motum, propter partis suscipientis habilitatem, & totius tollerantiam, varia huius generis remedia conficere, & in usum proferre (quorum unicum, quod quemlibet suffitum ingreditur, & cuique basis est ad tempus reticui) necessario coactus fuerim.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

LObum pulmonis sinistrum cuiusdam Mercatoris Londinensis erodebat ulcus, e tussi inveterata, & fluxione salina haemoptysin inducente oriundum, quod levis arteriae divaricationem lobo insertam una pereserat: cui symptomata omnia, quibus phtisis consociata est, ingruebant, in peius in dies ruitura; halituum denique, &

suf

ſuffituum methodica intermiſcela ſanus evaſit. Qua integritate permanſit per ſex annos, quo temporis curriculo, meque annuente Hiſpaniae, ubi commercium fecerat, vitam degebat incolumem; ſub initium tamen autumni oras noſtras petenti, ab impedita pororum uſuali ἀδιαπνευςία, fluxus concitatior totum lobum ut lateri adhaeſerat, replevit: cuius exaeſtuationis ſanies pulmonem ita perfudit, ut ſpiritus tranſitum brevi denegavit. Diſſecto cadavere, tracheae pars eroſa, cui cicatrix inducta fuerat varicoſa: lobo vero pars adnata calloſa conſpiciebatur, reliquum pulmonis parenchyma computruit.

Internam arteriae vocalis membranam per ſalinos affluxus deraſam, tuſſique non raro eiectam animadverti, halituum tamen, & ſuffituum uſu regeneratam, ex quo convaleſcentes aliqui ſuperſunt; binoſque nuperrime a phtiſis diuturnioris corruptela pulmones fruſtulatim reiectantes hiſce, aliis non praetermiſſis, redintegravi. Quorum unus ex febre hectica per triennium emarcuit, cui derelicta tuſſis, & durities quaedam in media parte dextri lobi (quantum e narratis conicere

valuerim) avellanae magnitudinem aequans; nova verumtamen carne iam vestitus, & pristino robore vigens: alter iam superstes obesus, cui tussis horis diei diacriticis non admodum molesta, sed in caeteris omnibus inculpatus.

CAPUT XXIX

de Fonticulis.

INter omnia praesidia fonticulos insuper prodesse comprobavimus, per quas datas portas vi quadam diacritica, quae naturae modum non tenuere, separantur, & separata secluduntur; sicut vi syncritica *τὰ κατὰ φύσιν* retinentur, & assimilantur; quasque vires, nec Genius naturae Hippocrates (1) nec ipsi quidem dissentientes, vel crescentibus multo magis animalibus denegaverint. Ea tamen cautum sit lege: 1. Ut in partibus perviis excitentur, quibus tepor maximus & mador sponte fluxerit,

(1) *Τὰ φυόμενα καὶ σπειρόμενα, ὁκόταν ἐς τὴν γὴν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τό κατὰ φύσιν ἑαυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ. Quae crescunt, & seruntur, quando in terram veniunt, attrahit unumquodque quod secundum naturam sibi familiare in terra inest.* Hipp. lib. de nat. hum. tex. 31.

rit, videlicet, sub axillis in intercapedine musculorum, in flexuris inguinis, & poplitis, in carpis supra locum ubi musculi replent interstitium ulnae, & ossium carpi, nec non inter scapulas. 2. Ut fiant orificia perlata, & profunda, ita ut nucleum dactylorum in suis contineant alveolis, & si copiosior evacuatio desideretur, adimpleantur hiatus radice gentianae, ligno hederae arboris detornato, pari proportione hermodactylorum, & cerae, vel tribus cerae partibus, unaque piperis albi, aut turundis galangae adaptatis, alioquin sola cera, medulla sambucina, aut pisis aliquot foramen obturare sufficit, unde non raro

Excoquitur vitium, atque exudat inutilis humor.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

IN fonticulorum animadversione quicquid διανοητικῶς sibimet scioli argutatores aedificaverint, diruit, & refellit experientia: cruorem quippe salsuginosum per hos secretum fuisse, dolor eius in transitu lancinantis, allatumque exinde aegrotantibus

emolumentum indicabunt: fluxionum porrò mitiorum latices, fonticulis ex communi medicorum praecepto neutiquam obtemperantes, aut quadantenus solummodo demulctos, per exituram perlatam iuxta vasa maiora, & in flexuris ex artis lege praestitutam, prorsus evacuatos fuisse cognovimus. Quod magis elucet in iis, qui pestilentiae labe contaminati fuere, aut qui succos sibi putridos crapulà, aliave de caussa accumulaverint: paedoris enim & virulentiae partes non contemnendas per huius dimensionis fonticulos expurgavere, imo in rarioris contexturae individuis alii intus assumpti odorem, & aceti, aut succi limoniorum, & aurântiorum acorem tertià, aut quarta a comestionis hora exhalando pervadere, & eorum labra incidendo vellicare comperimus.

CAPUT XXX

de Sudoribus.

SUdores opportune imperatos, & pro euphoria prolectos scopo nostro non modice inservire observavimus; in quibus ut & in suffituum methodica intermiscela

non

non minima innititur curationis columna: hisce enim impendenti periculo praecavemus, illis novi fomitis scaturiginem depellimus, his parti erosae occurritur, illis novo insultui ex toto affuturo praevenitur; horum ope pars suscipiens, & lassata roboratur, illorum vero adiumento blande rigatur: sudores denique viscosa, & congelata attenuando deobstruunt, acriora, & acida perfundendo diluunt, cruda coquendo maturant, unde sanguis, quo succus omnis nutrititius importatur, partes exteriores pristino madore familiariter ac tempestive irrorando nutrit, ac reficit.

Historiae & Experientiae demonstrativae.

EQuitis aurati Hybernici filio primogenito aetatis 25 (decem aut circiter abhinc retro annis, cum primo Martius furor ferrei huius saeculi istius insulae infelicioris incolas disiecerat) compilato, & ad cutem usque denudato, sanguis intro refluus, impedita prorsus per infrigidationem exiliorum circulatione, tam saevis accessionibus ita pulmones invasit, & perfudit; ut quicquid nutrimenti per trimestre spatium porrectum fuerat, in visco-

ſam mucilaginem brevi alteratum, vel extuſſiit, aut evomuit, & inter manus opem ferentium fere extinguebatur. Perpenſa mali aucti, & contumaciſſimi cauſa procatarctica, non poſthabitis quae tuſſim demulcendo praecellunt, ſudores crebro reiterandos cum extremarum frictione, & totius ſuperficiei calentiori irrigatione praecepimus. Hoc lenocinio corpus in cutem & oſſa fere redactum auximus, & refocillavimus, ſpiritumque extremis antea labris oberrantem in priſtinum hoſpitium, & membra pene deſerta revocavimus.

Haemoptoicos peracto per dies aliquot extravaſationis negotio, repetitis in ſtupha ſicca ſudoribus, non poſthabitis ſpecificis ultra recidivae metum perfecte ſanatos collocavimus.

Prolixioris operis eſſet hiſtorias medendi deploratae fere ſortis tabidos conſignare, quorum curationes conſumarunt ſudores artificioſe praeſtati. In poſterum ut frequentius imperentur optarim, & ut ſenſuum placitis auſcultare dignetur medicorum haeſitantium turba

Quid nobis certius ipſis
Senſibus eſſe poteſt, queis vera, ac falſa notamus.

AU-

AUCTARIUM.

SAnguinem, liquoresque alienatos συνοδεύειν, i. e., una iter facere, sat (ni toto caelo oberraverim) probavi; quorum circuitum universalem in quamplurimis exercitationibus innuisse, & experimentis luculenter in vivis demonstrasse sategi. Quod pensum satius elegisse duxi, quia ex coniectura vivorum dissectorum, vasculis pro more ligatis, artificiose licet desumpta assequi, & absolvisse ἀδύνατον autumarim. Ex vivis itaque vivida emersere totalis circulationis impedimenta. Nec vana fides sensus, & rationis fulcris innixa, e qua concessa ac stabilita doctrina neutiquam deflectere religio erit, donec novos concitatioris fluxionis canales praeter ductus sanguineos, ancipites, & contumaciter dimicantes explicarint (1). Haud quicquam tamen humanae fabricae compage sanguini, fluidisque eius emissariis invium cognoverim. Non actutum ideo laceranda

(1) Nihil ineptius quam quale quidque vivo extiterit, tale existimare esse posse in moriente imo mortuo. *Celsus.*

da venit methodus medicinalis, nec ruinam (ut clamitant) ſubitura, ut denuo inſtauretur. Utinam de depuranda, corrigenda, & alteranda, ut ſcopis ſingulatim accuratius, & efficaciter in reliquis morbis adaptetur, meditarentur; in quo peragendo (libere meditantium, & dicentium venia prius impetrata, non obſtante tetricorum, & moroſorum licet caneſcentium pervicacia) quoad inſtitui rationem experientia fretus, & edoctus θετικῶς *fuſius, & audacius aliquod in medium proferre, & aſſertari ſpoſpondi.*

Per varios uſus artem experientia fecit.
Exemplo monſtrante viam.

THEA-

THEATRUM
TABIDORUM.

PRAEFATIO.

Ventriculi, partiumque vicinarum madore fermentante concoquitur, & mutatur cibus, ciboque vice verſa fermentum imbuitur, & alteratur, ita ut ex iugi nutrimenti, & medicamentorum accommodatione modificentur fluiditates, ad quarum normam partes ſolidiores conſtituuntur, haec perpetim alluunt, & alunt, illa harum impreſſiones ſuſcipiendo ὕπαρξιν, & σύστασιν *mutant, eoque tandem res redit, ut qui corporis partes flui-*

fluitantes dispensare, & adaptare cognoverit; hominem non solam ne in deterius labatur, restitisse credatur, sed senilem ipsam aetatem summovere, inconcussam valetudinem tueri, imo creationis opus insimulari videatur.

Iam vero hostem hunc humani generis tabificum e longinquo petentem, tacitoque satellite, armisque satis instructum intro perreptantem propalare, expoliari, & debellare deliberatum est, non unico remedio (impostorum lurido commento) nec subitanea vi, certa tamen si matura, materieque medicinali ope nutriciorum adiuta; ambo enim methodica serie disposita, morbique circumstantiis debite quadrata mutuas sibi praestant operas, quibus liquiditates praeter naturae scopos impetuose vagantes, & turgescentes ne canalium confinia exterminent, compescuntur, salium con-

concursus qui depraedantur ipsa viscera, avertuntur, & corriguntur, putredinis alienationes, calorque eiusdem consectarius succos depilans inhibentur, & contemperantur, vapores a calore improportionato ventriculi, aut sanguinis exhalationes flatus dicti ab immaturitate, aut utriusque effervescentia orti supprimuntur, & subtus secluduntur, stagnationes ab indebita cuiusvis consistentia (excandescentiae parentes) praesidii ἀνάδοσιν, seu circulationem in toto impedientes praeveniuntur. Haec de his satis; unicum restat, patronus scilicet, qui in tutelam me suscipiat, quem deriserim, implorare, non tamen defuit multiplex, appello λόγον καὶ πεῖραν veritatem ipsamque naturam medicorum numina in perpetuum colenda: haec qui dilexerint avidis forsan ulnis postquam gustaverint, excipient otii nostri libamina, ob-

ser-

ſervationeſque in gratiam iuniorum medicorum in lucem editas, quas ſenſus, verus medicinae oculus, demonſtraverit; non enim ante obitum aegrotantium στοχάσμω tota verſatur medicina; veritati itaque, & naturae decretis ad ſenſus examen perductis, & ad vivum demonſtratis fidem adhibere ſuaſerit.

C. Bennet.

THEA-

THEATRUM TABIDORUM.

Μαρασμός tabes eſt corporis totius, ſeu partium eius quaelibet extenuatio, a fluidorum alienatione, penuria, inaequalitate, aut calore improportionato profecta.

Materia nutricationi dicata degenerat in debilioribus praeſertim, cum menſtruo, ſeu fermento naturali ventriculi inquilino non diluitur, vel uti par eſt non ſubigitur: nam his ex naturae lege peractis vita noſtra ſanioris columna praecipua innixa eſt.

Peccat alimenti materia, conſiſtentia, doſi, & qualitate.

Conſiſtentiae nimis craſſae, ſeu compactioris, difficilis eſt vel nulla perfuſio,

im-

imperfectior separatio, longior immoratio, segnior distributio.

Dosis parcior, succi penuriam, & deinde natam corporis debilitatem; largior vasorum infarctionem infert.

In qualitate, si frigus excesserit cibus per ventriculi, & vicinarum partium calorem non rite domatur, unde cruditas: si ciborum caliditas ventriculi naturalem teporem superaverit, calore proprio, i. e., naturae alieno, effervescit chylus: ex utrisque flatulentia. Frequentior denique ingluvies succorum turgiditatem augendo incommodat.

Quod ad saporem attinet, de immoderate salsis, acidisque idem censendum, necnon de cibo eminenter dulci, facile putredinem concipiente.

Subiiciunt illi prunas, & viscera torrent.

Ordo demum ingerendi immethodica ciborum degenerationi non parum conducit: ipsa enim εὔπεπτα & εὔχυμα si ultima mensa (quod nobis in usu est) assumantur, vice coctionis naturalis diutius retenta torrescunt, & ciborum substratorum inquinamenta compériuntur.

Ad

Ad naturam denique & modum ingestorum conficitur ſanguis, qui ſucco nutritio undequaque perluitur, cuius diſpenſandi gratia cor corporis particulam operoſiorem, ideoque compactiorem fabricavit natura; quod motu ſuo reciproco, & circulatorio toti corpori ſubſervit duplici emolumento, nempe protruſionis, & depurationis: ex hac orta eſt cuiuslibet partis inſuccatio, ſive nutritio, unde vita conſervatur; ex illa vitae ſtatus modificatur, unde ſanitas, vel morbus. Sanguis enim defoecatior importat ſpiritum vitalem, id eſt praecipuum vitae miniſtrum, ad actiones rite peragendas paratiſſimum, impurior vice verſa torpidum, & ad actiones inhabilem: verumtamen qualecumque ſit, quod in eius ſinus elutriatum fuerat, in habitum corporis, tandemque in venas per arterias amandatur.

Ex hoc latice ſcaturiunt ſuccorum nutritiorum, & ſanguinis mutationes, tabem cuiuſcumque generis parturientes. Vice enim ſucci roſcidi, aqualis, naturae familiaris, quo viſcera parteſque rigari, foverique debent, ſubſtituuntur, & di-

ſpenſantur ſucci tenues, inaequales, turgidi, putreſcentes, ſale, amarore, vel acore referti.

Succorum alienatorum defectiones.

CORporis ſucci calore immoderato attenuati, & ſubtiliores quam par eſt redditi ad nutriendum inepti ſunt. 1. Quia balſamica indigent conſiſtentia. 2. Quia concitatiori circulantur motu, ita ut moram nutritioni debitam in partibus non fecerint, exinde deficientiae neceſſitatem importantes. 3. Quia humidum depaſcendo propria conteruntur induſtria.

Succi inaequales partium particularium ἀτροφίαν, & extenuationem pariunt, craſſiores enim vaſa obturando διάδοσιν impediunt, unde efferveſcunt: tenuiores ideoque mobiliores coerciti tumultuantur: quibus ex cauſis partes inaequalem ſuſcipiunt alimoniam.

Succi turgidi flatulentique antequam vaſa minora ingrediantur, capiti moleſtum expirant halitum, qui cerebri frigiditate condenſatus, & in aquoſitates ſolutus, ſi per bronchia in pulmonem lapſus fuerit, pectus onerat.

Suc-

Succorum alienatorum devastationes.

SUcci salsuginosi, turgidi, & acriores, massa sanguinea perfusi, non solum temperiem eius immutando nocivi sunt, sed extra vasa depopulantur, quoties eorum turgiditate vaporosa, & plenitudine tenduntur arteriae venaeque, quae eorum insuper acrimonia irritantur; haec vasa tandem tumefacta & referta inaniri, proritata sese expedire moliuntur, idque per sanguinis seclusionem: qui sanguis, si vasa pectoris perrepserit, αἱμόπτοσιν frequentem, tabis (quae phtisis dicta) praemonitorem, vel ἐκχύμωσιν procreat. Venas nempe & arterias per totam corporis cavitatem internam membranulis vestiit & munivit natura, quibus circulationi internos terminos, sicut per cutis parietes externos posuit. Hisce membranulis si accubuerit sanguis e vasculis pectoralibus secretus, Echymomatis interni nomine merito indigitatur. Pleuritis vero denominatur cum sanguis e vasis intercostalibus seclusus, membranulam costas succingentem impleverit. Empyema insuper est sanguinis eiusdem effervescentis, & per restagnationem

diutinam putredinem contrahentis in ichorem mutatio, nec alicui mira videatur eiusmodi permutatio sanguinis in ichorem, qui sanguinem purissimum, e vulnere aut fonticulo fluentem, in pus foetidissimum mutatum viderit.

Si vero capitis vasa, carotides scilicet, sive cervicales sanguinis partem serosiorem exsudaverint, vel quovis modo secluserint, evenit fluxio, quae si sensim facta, catarrhi continui, si ἀθρόως seu confertim, fluxus sive catarrhi periodici nomine discriminatur. In utroque delitescit antecedens tabis causa, praecipue cum cerebrum madoris inundantis partem in partes spiritales deposuerit, quam si pulmo ob lubricam temperiem, debilitatem, vel materiae consistentiam improportionatam, non mature retruserit, fit aliquoties ἀνάβρωσις ulcusculi initium. Ipsius denique cruoris pars salina, imo insipida, pituitae nomine communi celebrata, e vasculis secreta immoratione in parte facta, non solum partis in qua hospitatur tenorem, & compagem dissolvit, sed putredinem exinde acquirendo, erosionis redditur accommodatum instrumentum.

Hisce

Hisce associantur conspirantia externa, seu extraneorum iniuriae, vitae scilicet in locis imbribus nimis frequenter rigatis, aut insulis angustioribus transactio, nimia solis vicinitas, halitus terrae, & aquae insalubres, planetarum influxus, & ventorum afflatus inclementiores, tempestatum alterationes subitaneae, inopportuna plagarum mutatio, labor improbus, exercitia intermissa, aut vehementiora, corporis quoad primas qualitates frequentior mutatio, animi moeror, unde spiritus deiicitur, & vis tabifica altius imprimitur.

Unda lacusque nocent, & causa valentior istis,
Anxietas animi.

Qua omnia fluidarum partium corporis τῆξιν sive fusionem efficiendo, vel ζύμωσιν internam suscitando, nocumentum afferunt.

Causae recitatae constituunt tabem, eiusque species a succo nutrititio, vel per ulceris, aut abscessus nobilioris alicuius partis, proprie pulmonis, corruptelam depravato, vel per dilutionem salsuginosorum partem depopulante, aut acidorum

per totum corpus in opere suo frustrato, vel per nimiam incalescentiam dissipato; unde tres emergunt tabis differentiae Phtisis, Atrophia, & Hectica.

Phtisis est tabes a succorum putredine suborta, erosionis, echymomatis, abscessus, aut cuiuslibet in pulmone, aut pectore sordescentis soboles: unde per venae pulmonicae, vel aliorum pectoris vasculorum divaricationes nidorosa materia cordi communicatur, qua a corde per eius motum, pulsumque detrusa, primo arteriae omnes, dein corporis habitus, tandem venosum genus rapidi roris, vel ichoris perfusione replentur.

Nec desunt, qui huius cladis ab ortu κράσιν important, suntque quorum parentes valetudinarii, aut tabidi periere, quibus genitura frigidior, minusque matura, vel acrimonia forsan calentiore perfusa; hisque scapulae acuminatae, πτερυγώδεις idcirco nuncupati, quorum praecordia contracta, pectus angustum, & depressum, cervix gracilior, & oblonga, omnium pectoralium tenor flaccidissimus, caroque totius corporis musculosa tenerrima.

Ob-

Observationes διάγνωσιν spectantes.

MOrbum hunc eminus aggressurum dignoscimus, si sanguis, sive cruor salsuginosus versus pectoralia tardiori, vel citatiori conferatur motu.

Mitiores affluxus sui indicium exhibent. 1. Per sputationes sanguineas salinasque statis aliquot periodis, horis scilicet matutinis, aut pomeridianis, nempe 4. aut 5. aut 6. prodeuntes, citius, aut tardius, prout maius, minusve totum diluendo fecerint irritamentum, vel per corporis agitationem commoveantur, quae extra vasa spissitudinem nactae non erumpunt horis destinatis, quia dominium in corpore tum temporis exercent (ut ex communi Medicorum sententia supputatur) sed quia tunc per cuticulam aliquantisper transpirant reliqua sui parte crassiore tamquam inutiles, & superfluae, nec non e massa sanguinea secretae per vasa maiora corrivantur. 2. Per sputationes, & excreationes frequentiores. 3. Per interceptas sudoris aliarumque excretionum vias. 4. Per sputum substantiae, & superficiei laevioris, & inaequalis. 5. Per sputum globulosum in-

instar grandinis convolutum, quod tussi, aut screatu subitaneo horis primo praesignatis haud raro extunditur. 6. Totius certitudo confirmatur, si aliqua de causa per secessum in articulos, aut in corporis circumferentiam eveniat diffusio fluxus salsuginosi, & exinde pectus ad tempus robur acquisiverit.

Vehementiores, & copiosiores affluxus significantur. 1. Per uberiores sanguinis luteo colore spumantis exspuitiones, cum screatu, & tussi minus dolenti, si e pulmone: subnigri vero, aut rubentis per tussim dolorificam expressi, si a thoracis capacitate: exultim, & per intervalla in os regurgitantis, & replentis, si ab arteriis maioribus sensim, cum sensu tamen titillationis, si ab earum fibris prodierit. 2. Per dolorem pectoris gravativum, & periodice pungentem. 3. Per anhelitus periodicam difficultatem. 4. Per manifestum aliarum partium corporis levamen.

Phtisis impendentis per crassi, & frigidi liquoris, pituitae dictae, in pectore suffusivam congestionem, a capite (quod aliquando fit) eo delatae, signum detegitur, cum in trachaeam viam sibi paraverit

rit materia, qualitercumque a ſoporalium terminationibus ſeparata, & a cerebro frigidiore impraegnata, ſymptoma ſane certiſſimum (pari tamen materiei per decubitum aggeſtione in thoracem per vaſcula communia ſuffuſa ſemper aſſociatum) cuius eſt ἀποδεικτικὸν erectio, ſive laryngis apertura, cum ſucceſſiva eiuſdem clauſura, ſeu conſidentia, ſonum edens horologii locularis per momenta tempus menſurantis, cui in dies ingruit ſymptomatum inſequentium ſyndrome. 1. Spirituum omnium torpor. 2. Capitis gravedo, cum tenſione periodica in plenilunio ingraveſcens. 3. Somni longiores, & demerſionis inſomnia. 4. Totius temperatura frigidior. 5. Poti perexigui, & preſſiores. 6. Pulmonis, & muſculorum omnium pectoralium flacciditas, & ad expulſionem ſegnities, quae per irritum exſcreationis conatum multoties iteratum cognoſcitur. 7. Sputum compactius, quod facilius exit, ſtatim a potu lautiori cum a cibis calidioribus regio pectoris incaluerit. 8. Pectoris dolor gravans, & ponderoſior. 9. Tuſſis aliquoties per intervalla periculum ſuffocationis pene inducens, quae inter exercitia, & ab aſſumptis

frigidis sumpserit incrementum. 10. Anhelitus frequentia. 11. Catarrhus sensim perpetim tamen asperam rigans arteriam. 12. Expectoratio udo coelo difficilis, sudo facilior. 13. Caro totius corporis humidiore coeli statu intenerata, sicciori indurata, quod symptoma omnibus fere tabidis competere videtur. Unde 14 externis aeris, nec non ventorum iniuriis maxime suscipiendis pronitas, inter quas humidior, & frigidior constitutio summe nociva.

Tabis phtisicae cuiuslibet originis altius radices agentis, medicique operam (quoad perfectam curationem) ut plurimum eludentis signa connumerantur. 1. Tussis acriter premens, per cuius impetum primo sputum lineatim sanguine permixtum; dein pus caenosum, ponderosum, colorisque cinerei, quod aqua iniectum facile ei, quasi commiscetur, fundumque petit: deinde pulmonum pariterque vasculorum, nec non membranarum eorum distrigmenta succussa deducuntur. 2. Anhelitus foetor, & difficultas maxima. 3. Dolor pectoris, & papillarum pungens, & ulcerosus inter tussiendum exacerbatus. 4. Omnium virtutum deficientia. 5. Febris pu-

putrida a ſanguine univerſo per puris irrorationem foedato, motum alienum, videlicet, fermentationis inducente, unde corporis partes fluidae funduntur per ſudores colliquantes potiſſimum matutinos. 6. Fluxio aluina, tandemque lienteria a labefactata hepatis omniumque partium nutritioni dicatarum oeconomia. Hiſce neceſſario accedunt, 7. Carnis cuiuſcumque generis ariditas ob defectum inſuccationis. 8. Extremarum partium, & totius cuticulae porrigo, deficiente in exterioribus ſpiritu madente. 9. Dolor tendens in decubitu dextro, aut ſiniſtro ob pulmonum lateris alterutrius pleurae adnaſcentiam. 10. Pulſatio debilis, parva, frequens, fatiſcente virtute ſanguinem ad exteriora protrudente. 11. Pilorum defluvium, ungueſque curvati pallidiores. Quibus denique adiicienda; facies Hippocratica dicta, ſeu ipſa mortis imago, videlicet, facies lurida, ac emortua; oculi ſubſidentes, nares acutae, genae depreſſiores, collapſa tempora, corpuſque totum ſtrigoſum ſceleto finitimum.

Fluxio cuiuſcumque generis ex toto plus importat periculi, quam illa quae ex aliqua tantum parte in pectus protrudatur.

Flu-

Fluxio ex ſanguinis reſtagnatione ſeu imminuta διαδόσει in vaſis cordi vicinis periculoſior, quam quae ex partibus diſtantioribus in pectus ſuſcipiatur.

Sanguis per vices in pectus confertim fluens minus periculoſus, quam qui ſenſim, & iugiter emanaverit, fluxio enim periodica licet copioſior ἀναςομώσεως iugis pedetentim facta ἀναβρώσεως ſymptoma.

Extravaſatio ſanguinis ex redundantia, & tenſione facilius curatur, quam illa quae ex eius alienatióne, & eroſione ortum duxerit.

Magis periclitantur pulmones a preſſura per denegatam hepatis percolationem, quam a regurgitatione ab infarctis lienis vaſculis.

Si critice & per tranſumptionem haemoptoica pulmoni ſupervenerit affectio, tuto non raro, & cum totius adiumento res ſuccedit.

Quibus pulmonum vaſa a perenni ſanguinis affluxu, & viſcoſorum expreſſione diutius ampliantur, concomitante aſthmate, quod nullas ob cauſam allatam dederit inducias, omnes fere, vel rupto viſcere ſanguinem in trachaeam cum coniuncta collu-

colluvie effudere, vel aſthmate ferocius deprehenſi ſubito periere.

In omni fluxu periodorum poſtpoſitiones, praemiſſo praeſidiorum uſu, ut & abbreviationes, & allevationes ſalutem pollicentur, & vice verſa.

Longiores periodorum mitiorum induciae ſalubriores.

Pulmonarii aquarum mitiorum affluxum, & tranſitum, diutius, ac facilius ſemper ſuſtulere, humorum vero bilioſorum aegre, & per tempus tantum, ſalinorum vero, ac nidoroſum craſſeſcentium perfuſione, & expreſſione quam citiſſime peſſundantur.

A fluxione ſuffuſionis maximum, inſtillationis minimum impendit periculi.

Gibboſi, & quibus membra amputata, fluxionibus magis laceſſiti, & phtiſi maxime periclitantur.

Si peractis ſanguineis exſcreationibus pulmo minus ſenſilis, aut pectoralia torpida ſanguinis reliquias per ἀνακάθαρσιν non apprime repugnaverint, retenti ſanguinis, & ipſius pulmonis continentis computreſcentia ſuborta phtiſin ſubſecuturam minatur.

Poſt

Post sanguinis extravasationes libera respiratio, tussis sedata, vires constantes, securitatis φαινόμενα, & e contrario.

Si post cruentas excreationes sputum mucaginosum caeruleum, & leve successerit, & perseveraverit, haemoptysin in iunioribus, aut calidioribus, recursuram denuntiat, si purulentum, & in iunioribus, & aetate provectis phtisin; si nullum caeteris paribus incolumitatem.

In nivium, & grandinum congelatione, coeloque pluvioso haemoptyici magis tentantur.

A sanguine extravasato putrescente bronchia minus infarciuntur; a succo nutritio magis, cum in mucaginosam excoquitur substantiam; a pituita in tracheam delapsa maxime, per coctionem viscida tenaxque remanserit.

Denique si spirabilia materiam qualemcumque diutius retinuerint, medelae difficultatem commonstrant.

Tabidorum languor, sine pulmonum, aut visceris cuiuslibet corruptela, tacita vi obrepens Anglis infestissimus est, & nisi primis obediverit remediis (quod rarissime evenit) funestus.

Phtisis

Phtifis improvifo fatigans, licet pectus minus gravet, cum extremarum partium, pedum praecipue inevitabili infrigidatione, periculofiffima. Succi enim alibilis peffime alienati, viriumque exinde pofternatarum fymptoma eft.

Phtifici, quibus pulmones ob lapidum, & offium inaequalium innafcentium lacerati fuere, deploratiffimi.

Qui bellariis, & fympofiis nimis indulferint, phtifi languorem importante maxime corripiuntur, & periclitantur.

Si partem derofam fluxio copiofior, & frequentior irrigaverit, periculofum, nam ulcera interna cum uberrima faniei alluvie, raro, ficut externa difficillime, fanantur.

Corpora εὔῤοα licet cito liquantur, & languent; citius tamen medelae emolumentum fentiunt, fi curatio morbi initiis fit accommodata.

Ad phtifin proni, qui frequenter infipida fputant, tardius tabefcunt, etiamfi ab ortu vitiofam pulmonum σύςασιν nacti fuerint.

Qui phtifis indelebilem impreffionem a parentibus fufceperint, licet irreftituibiles, funt tamen diuturniores.

Phti-

Phtifici omnes frequentiori modo mediocri narium haemorrhagia detenti, diuturniores.

Si fuffufio fanguinis cum pari per nares expreffione arteriam pulmonariam fimul occupaverit, minus periculofum; quam fimplex in arteriam extrufio.

Si phtifis diu detinuerit, & fluxus chylofus fupervenerit, funeftum.

Si ephemera, vel hectica per vices inaequales phtificum diutius exercuerint, fatalem indigitant eventum.

Phtifici cibum avide appetentes, & exinde robur neutiquam acquirentes, defperati; nectar enim vitale depraedationi dicatum indicat.

Si virginibus maturioribus, quibus fanguis menftruus non fluxerit, contigerit phtifis, eiufque in pectoralia fit ἀναδρομὴ degeneratio peffima, depeculatio repentina, eventus funeftus.

Pinnarum narium contractio, Thoracis collapfi anguftatio, fi brevi fpatio contigerint, moriturum aegrotantem denuntiant.

In Phtifi diuturniori tumor pedum oedematofus, funeftus.

Phti-

Phtisici quibus materia pectus onerans labem febris putridae, aut malignae contraxerit, omnes fere periere.

Quibus ab usu remediorum, aut plagarum mutationibus, pectus angustum dilatatur, gliscit corpus, robur augetur, & color evadit floridior, salutis spes affulget denuo per totum corpus relucenti caloris vitalis ἐκλαμψει.

Si saburram pituitosam, aut illuviem salsuginosam inter purgandum copiose secreverit phtisicus, levamen maximum pectori adfert, & non exiguam salutis fiduciam creat.

Phtisi diutius correpto, si βηχικὰ tenuioris substantiae, sive proritantia porrecta fuerint, & exinde tussis non moveatur, funestum.

Si artis adminiculo sputum variegatum fit concolor, si a foedato optime depuratum, si ab inaequali optime subactum, si a salino insipidum, si a foetente inodorum, si denique facilius provenerit, sanitatis futurae indicio est.

Rerum non naturalium accommodatio.

NEc praesidia, nec non naturalia in genere adhibere possibile est. Caeterum ex perspecta cuiusque aegrotantis crasi, mali causa, partisque quoad tenorem demutatione, res censenda venit. Pulmoni enim aridiori, & indurato adaptari potest aer, seu halitus terrae, & aquae frigidior, humidior, crassior, solum lutosum nigricans, locique profunditas; flaccido vero, & intenerato calidior, tenuior, siccior, solum arenosum, aut cretaceum, & loci altitudo; pulmonibus autem medio modo se habentibus media adaptanda. Quali tandem artificio, cuilibet domui, & cubiculo consulatur, si locum mutare non conveniat, in suffituum, & halituum apparatu speciatim detegitur.

Cibos porrò, potulentaque in genere accommodare, impossibile. Totius quippe ventriculi crasis, aegri consuetudo, annorum, dierum, & morbi opportunitates aequa lance perpendendae. Teneriores tamen victus, ut plurimum coctioni, & dispensationi facillime cedentes maxime

xime conducunt, & inter potulenta dum prima viguerit symptomatum φάσις, dilutiora, spirituque minus dotata. Lectorem itaque ad rem diaeteticam medicamentosam, quam sigillatim, & non posthabita circumstantiarum ratione adaptavi, ablegare necessum erit.

Suis insuper confiniis somnum coercuisse in morbis quamplurimis, potissimum spirabilia occupantibus, convenit: cuius defectus, ut totius eliquationem, sic excessus, materia regurgitata, summam expectorandi difficultatem, & exinde devastationis perniciem parti suscipienti non raro induxit.

Et ut rarius, & nonnisi spirituum languor indicaverit, hypnotica cardiacis permixta exhibere suaserim, sic somnos soporosos ut pestem fugere. Hoc tamen monendum, si frigidior sanguinis sit constitutio, cum sequaci satis liquorum in pulmonem expressorum lentore, somni sint breviores, & exercitia protrahantur: si calor cum bile superaverit, somni sint longiores, motusque mites.

Venus sit rarissima, nisi corpus totum sanguine turgentiori, & ferventiori refer-

tum (unde etiam pectoris vasa pertinaciter infarciuntur) contrarium monuerit. Caussa itaque caloris accurate enucleanda, & distinguenda: sanguis quippe qui a salina seminis qualitate proritante incalescit, non tali modo demulcendus; nec qui crudus aut minus maturus. Soli itaque plenitudini, & calori eius consectario, quae rarissime in phtisin pronis contingunt, liciti sunt frequentiores Veneris amplexus; quorum modificationes non prorsus praetermittendae: in omnibus enim, praesertim in tabem declivioribus minus prospere successit res, si somnus non subsequatur, quo vires resocillantur, sanguinisque universi motus tali secretione excitatus contemperatur, & reducitur.

Nec exercitia cuique aegro particulari convenientia assignare est huius loci: in genere tamen dicimus tempora exercitiis destinata debere esse a cibatione, & horis diurnis diacriticis longe remota: quae quidem, omnibus exceptis, solummodo torpore spiritalium correptis convenientissima, quoniam exinde sanguinis quaelibet in pulmones depositurae facilius expectorantur; quod valentius fiat, si sudor eliciatur,

ciatur, quem omni morbi tempore, si vires tulerint, prodesse cognovimus. Quod si fluxionis periodum summovere animus sit, ea sudor proliciatur cautela, ut incipiente diacrisi per totam profluat corporis superficiem.

In excretorum, & retentorum motu, & mensura, ut viribus, & tempori a natura destinato paria sint, ratio dictat, Medicus praecipit, neque naturae, & consuetudini parum attendendum. Et quod ad sanguinis per pulmones depositurain attinet, eam mature reiectare congruum duxi, praestat tamen ut plurimum rem aliquantisper protrahere, quam naturam ad expellendum nimium proritare. Corollarium itaque esto. Debitae eiectamentorum maturitates, & assumptorum, & nonnaturalium artificiosa, & mediocri administratione semper eruendae. Quomodo dein remedia seclusioni dicata quoad circumstantias adhibenda sint, in regulis minorativis, bechicis, sudorificis &c. κατὰ μίτον persequimur.

Regulae evacuationi dicatae.

MAteria morbida fatiſcentium phtiſicorum quacumque de cauſa ſuborta, leniter per ſeceſſum ſubducenda, porrecto ſolum minorativo, cui cardiaca, & putredinem inhibentia permiſceri poterint.

Tempus minorativo deſignatum eſto in acceſſu morbi, horaque decubitus, praetermiſſa caena, cui alvus mane ſubſequenti bis, aut ter reſpondeat, unde nulla, vel minima ſaltem virium iactura. Huiuſce generis praeſidia magis prodeſſe expertus ſum, ſi aegri horis antelucanis, & quaſi inter ſomnum faeces alvinas depoſuerint. Crebro vero neutiquam reiteranda ſunt, niſi mucoſa viſcoſitas, aut aqua ſalſuginea copioſe ſeſe excrementis immiſcens aliud ſuaſerit.

Qui carnes obtinuerunt induratiores, poroſque occluſiores, facile ſubeunt catharſin; hiſque ingruente morbo diverſionis cauſa praecipienda eſt evacuatio, quae non raro, etiamſi ex fortioribus conflata, profuerit. In vietis tamen & quibus nec ſaburra pituitoſa, aut illuvies ſeroſa prodierint, nequaquam eſt molienda purgatio.

Dum

Dum salsuginosa in caput defluxerint, non purgandum, ne pectori corriventur: eo enim tempore sudores elicere maxime proficuum invenimus. Crassioris texturae pulmonariis, & obesioribus, seu quibus pectoralia per congestionem laesa fuerint, minorativa Terebinthina admista in longum tempus usurpata profuere. Rarioris vero texturae pulmonariis, biliosis, seu quibus fluxio potius contigerit, medicamenta ex Cassia, quae diu etiam in usum ducenda.

Si horae diacriticae diurnae potissimum anticipentur, & pectoris onus ingravescat, exinde evacuationi, & revulsioni magis incumbendum.

Non solum ineunte Vere, seu cum Sol Arietem ingreditur, minorativa catarrhos perpessuris praecipienda, sed per Autumnum, Brumamque crebrius usurpanda; poris etenim cutaneis tunc reclusis, liquores mordaces, & incisivi magis regurgitant. Pervigiles frequentiorum lenientium usum exposcunt, iisque narium haemorrhagia non solum permittenda, sed promovenda.

Dum ἀνακαθάρσει studendum, praetermittenda minorativa.

Regulae expectorationi dicatae.

CAlidioris essentiae praesidia biliosis, seu rarioris texturae aegrotantibus, non exhibenda, nec in prima symptomatum φάσει, nec phtisicis fluxionis devastatione correptis. Calidiora enim huiusmodi medicamenta, frigida pectoralium intemperie, flaccidoque eorum tenore detentis, ut & in eis, quos materia fluxa per nimiam congestionem fatigat, maxime accommodantur.

Detersivis expectorantibus eo usque incumbat Medicus, donec sputum debitum colorem & consistentiam (si fieri possit) acquisiverit, interpositis aliquoties minorativis, multoties sudoribus; sanguinis autem & succorum aequationi & maturationi incumbendum, quousque morbus prorsus evanuerit; nam tonus viscerum naturalis hisce conatibus reducitur & confirmatur.

Inter expectorantia detergentia maxime proficua invenimus, quae ex Abiete, Pino & Terebintho conficiuntur.

Me-

Medicamenta acria & ſtimulantia torpidis, eaque de cauſa congeſtionem nimis tolerantibus, ſolummodo concedenda; quae per intervalla quaedam tantum uſurpanda. Exceptis enim quibuſdam intervallis in quibus acria iſta & ſtimulantia conducant, medicamentis prius dictis toto morbi decurſu inſiſtendum.

Primis valetudinis ſignis allucentibus, non confidat medicus, etiamſi accurata videatur τεκμάρσις; ultra enim convaleſcentiae ſtatum ob recidivae metum diu perſtitiſſe tutiſſimum.

Horis diacriticis diurnis lenientibus ſolum adiuvanda, & promovenda eſt expectoratio, quia tunc temporis naturam adminiculantem invenimus. Ut expectorationi rectius conſulatur, partes extremae, potiſſimum pedes, optime muniantur, quorum ſudores matutinos per horam quotidie promovere utiliſſimum.

Si interdiu ſputa ſemper depurata proiiciantur, licet noctu male colorata, & conſtituta videantur, nil deſperandum: de die enim ſputa bene ſubacta, & alba ſanitatem reducem pollicentur.

Regulae sudorificis adaptatae.

SUdorifica omnia sint familiaria, & pectori aliquatenus appropriata, quae in prima morbi φάσει optime subvenire compertum est.

Si sudor sponte oboriatur, & inter dormiendum (quod saepissime fit) a bronchiis pertinaciter infarctis pectoris tantum regionem occupaverit; reiteratis vicibus in toto proliciatur, ut aequationi circulationis (sine qua nemo sanus vixit) consulatur.

Frigidioris temperaturae phtisicis sudores multoties praecipiantur, in quibus etiam viscosorum humorum pectori, & tracheae pertinaciter adhaerentium eliquationi, nec non ἀνακαθάρσει apprime studendum.

Sudores matutini lente, & pro euphoria prolecti, maxime proficui, si per longum tempus repetantur.

Phtisi inveterata detentis sudorifica neutiquam imperanda; eo enim morbi statu mali hyparsin, ne quidem ex parte averruncando proficua, sed insultum hecticae accelerando nociva.

Qui-

Quibus uredo, impetigo, aut pruritus autumnalis, & hyemalis cutes obſeſſerit, quod plerumque fit, ſudoribus frequentioribus uti convenit; illiſque ſemper profuere, non poſthabita tollerantiae conſideratione.

Si inter ſudandum tuſſis ſedatur, appetitus excitetur, audacius & ſaepius proliciendi.

Si ſalina ad ſuperficiem proflua ſecluduntur, quod facile dignoſcitur, ſi inter ſudandum (quod ſaepius compertum eſt) labra praeterlabendo, aut linguae membranam vellicaverint, frequentius reiterandi. Cum vero iam ſanguis ſalem eiuſmodi ſecernere deſierit, mitius agendum eſt, tandemque deſiſtendum.

Si inter ſudores liberaliter prolectos, nec pus, nec ſanies, nec ſputum ovi vitellum putreſcentem ſapiens, amplius proruperit, licet tuſſis aſpera perduraverit, nil deſperandum: nam praeſcriptae methodi vi ea ſenſim evaneſcet.

Re-

Regulae Fontanellis dicatae.

Hisce nihil addam, nisi quod si ex radicibus Ireos conflatae sint turundae ad Medici praescriptum, materia e fontanellis exudans emittet odorem violaceum, naribusque valde gratum.

Regulae suffituum & halituum administrationi dicatae.

Suffitus, & evaporationes magis familiares sunt detergentes, quae vicibus intermediis in usum ducendae; deinde nobiliores & ficciores; tandem κολλετικά sensim usurpanda, postea mitioribus vice communis aeris attractis res absolvenda.

Evaporationes potissimum ficcioris temperaturae pulmonariis accommodantur, & in ipso suffusionum diurnarum adventu maxime prodesse cognovimus. Cuiuscumque sint generis suffumigationes & halitus, penitius, viceque ipsius aeris in partes spirabiles suscipiantur in conclavi, aut cubiculo, clausis fenestris, ut vitetur omnis aeris frigidioris afflatus, ibique diu

per-

perduret aegrotus; secus enim incassum exercentur.

Prima suffituum in pulmones susceptio est laboriosissima, peracta verumtamen detersione (quod cito fit) facilius peragitur.

Suffitus non statim ab eroso vasculo, aut visceris parenchymate submoveantur, sed post dies quatuordecim ad minimum a sedata haemoptysi, nec ante suffusionem periodicam qualemcumque, praesertim maioris circuitus, sed elapso ad minimum biduo a peracta fluxione.

Dum extraneis succis perfunduntur & replentur pulmonum parenchymata, suffitus fortiores neutiquam usurpandi, leniorum vero usus eo temporis instanti non praetermittendus.

Contraindicantium regulae moderatrices.

SI causae complicatae, nempe fluxio, congestio & putredo, aegrotantem profligaverint, vicibus interpositis debita certandum est praesidiorum successione vel miscela.

Habita cuiuslibet consideratione, fluxioni suffusivae concitatori & salsuginosae

sae magis prospiciendum, unde devastationis celerioris emergit periculum.

Ut sanguini εὐωδία retribuatur, spirituosiora aliquando sint in usu. Ea autem tempestate, si haemoptyica praecesserit affectio, ut alvus aegrotanti sit lubrica necessum habet.

Si caput in bronchia depluerit, vel si hepar, & lien in pulmonis perniciem conspiraverint, utriusque simul est habenda consideratio.

Frustra bechicis materiae fluxae expectorandae, nisi fluxurae intercipiendae & avertendae consulueris.

Si frigeat ventriculus & pulmones incalescant, unde aridura a veteribus dicta, potulenta actu moderate caleant, virtute tamen, ut sanguinis, & pulmonum calorem contemperent convenit.

Regulae vestitui dicatae.

UT pori mediocriter pansi serventur, adhibeantur crassioris texturae indumenta, aut multiplicata, quibus laxi corporis superficies muniatur, ne compressione, aut aurae frigidioris appulsu, sanguis intro

intro coerceatur, unde extravaſationis re-currentis impendet periculum.

Marcidis, & extenuatis vice induſiarum lintearum, quae proxime cutem tangunt, admoveantur panna Wallica lanea molliora contexturae puriſſimae, Anglice *Flannin* dicta, nec ſaepius renoventur: hoc modo halitus ſanguinei, ſeu ſpiritus retinentur, & ab aere minus ſolicitati haud depeculantur. Inter laneas texturas optimae mihi videntur, quae ex haedorum, & ovium inguine, & emuncturis contexuntur.

Regulae corporis motui adaptatae.

MOtus diurni corporis potiſſimum perpendendi, & in prima ſymptomatum acceſſione (praecipue in calidioris temperaturae, & rarioris texturae aegrotantibus) exercitia omnia ſint leviora, & quae partes inferiores maxime ſubagitando moveant: motus autem omnes vehementiores eo tempore, partium praeſertim ſuperiorum, tamquam incaleſcentiae reos merito damnamus. Caeterum in pectoralium lubrico tenore frigidaque craſi mo-

motus concitatiores pectoris musculos magis dilatantes aliquoties imperandi, utpote arcuum tensio, hastarum armentatarum iaculatio &c.

Regulae ad corporis positionem pertinentes.

DEcubitus porro nocturni, & quiescendi modi neutiquam praetermittendi: quibus enim per fluxilem suffusionem gravantur spirabilia, ad laevam declinatio magis nociva, quibus per instillationem alluuntur, officit decubitus dorsalis. At si suffusio aquarum densabilium extra vasa stagnantium infarctionem peperit, levamen & spirandi libertatem attulit positio erecta, dorsalis infirmis maxime proficua, & accomodata, non tamen diu permittenda, nisi instillationi prius consulatur.

Regulae phlebotomiae dicatae.

REgulis in vestibulo nostro recitatis hoc unum adiicere libuit, nempe si larga sanguinis effusio contigerit (ne spirituum dispendio, & chirurgorum nimiae clientelae consulatur) instrumentum fabricari

cari possit in hunc modum, quo eo ipso die variae sanguinis evacuationes celebrentur.

Instrumentum argenteum, sive canalis argenteus parvulus, venae sectionis reiterandae supplementum.

Conficiantur varia instrumenta diversae magnitudinis pro ratione dimensionis vasorum incisorum.

Ne ligentur partes, quod faciunt Chirurgi, sed calor partium augeatur, ne sanguis coaguletur, unde nihil nisi tenuissima sanguinis pars per orificium percoletur.

Signa ultima desperati praesagii sunt, quando vires non suffecturae sint scopis medicationi subservientibus. Dum vero vires, mediocriter licet, constiterint, si aegrotos sibi obtemperantes (quod raro evenit) reddiderit medicus, variis instructus praesidiis morbo, & symptomati cuilibet accommodatis, ad curationem sese confidenter accingat; omnes enim ope remediorum insequentium debita methodo absolutorum, vel perfecte sanati, vel

vitae usuram diu protracturi. Quae res tota duplici peragitur operatione: prima operatio versatur circa succos & sanguinem, secunda circa viscera & partes solidiores. Prima symptomata primas exigunt operationes.

1. Igitur liquores perflui medicina ἀφαιρετικῇ minuendi. 2. Affluxuri praepediendi, & avertendi. 3. Liquores in quibus salsedo, & mordacitas deprehenditur, medicamentis, & diaeta roscido lentori dicatis corrigendi, & edulcorandi. 4. Succi deperditi resarciendi, vires analepticis reficiendae.

Ἀφαίρεσις sub se continet phlebotomiam, minorativa, fonticulos, hydrotica, aversionis & interceptionis effectores, quorum unumquodque respicit morbi primam φάσιν, seu primi ordinis symptomata.

Postquam itaque fluxerit sanguis partitis vicibus ab incisa vena, primo brachii turgentiore, dein si symptoma haemoptyicum indicaverit (aut mensium debita excretio desierit) pedis; postmodum ex apertis per admotas hirudines haemorrhoidalibus, frictionibus extremarum non posthabitis,

bitis, uſque ad completam revulſionem (in qua exequenda εὐφορία ſerio perpendenda) collimet deinde Medicus mali hyparxin averruncare, quae omni corporis parti fluitanti ſuum impertit ſeminium. Quod abſolvitur primo per minorativa, quae ſunt ſimplicia, vel compoſita.

Simplicia accommodata dicuntur, Caſſia fiſtularis, Manna calabrina, Rhabarbarum, Roſae pallidae, Agaricus, Mechoacanna, Linum Catharticum, Terebinthina.

Compoſita, Electuarium lenitivum, paſſulatum, Diaprunum ſimplex, Diacaſſia cum Manna, Diaſpermaton.

Syrupus Roſarum ſolutivus, & e ſucco Roſarum, ſyrup. Violaceus, de floribus Perſicorum, de Pomis purgans, de ſucco Rhabarbari Anglicani, Mel roſarum, & ſyrup. Violarum ſolut. Ex quibus aliiſque ex artis lege permixtis, medicamenta concinnari poſſint. Ut,

℞. Rad. Glycyrh. raſae *drac. ij.* Com. Urticae tener. Alth. ana *p. j.* Tamar. *drac. j.* Flor. Roſ. ſole ſicc. *p. j.* ſem. Coriand. praep. *drac. ſs.* coque modice per mediam horam in ſero Lactis, colaturae *unc. iij. ſs.* adde Mannae optimae *unc. j.* aut *drac.*

x. f. potio multoties reiteranda. Vel pro robuſtioribus.

℞. Rad. Alth. *drac. iij*. fol. Lini Cathar. *m. ſs*. flor. Lamii *p. j*. Sebeſt. *n. v*. ſem. Coriand. *ſcrup. j. ſs*. incaleſcant per horas binas, dein modice per mediam horae partem coquantur in ſ. q. aq. Hordei, aut Endiv., in quo dein decocto Rhei *ſcrup. ij. ſs*. aut *drac. j*. maduerit tepide per horas tres: colat. adde ſyr. de Pomis purg. *unc. j*. f. potio, vel

℞. Rad. Cich. *drac. iij*. fol. Bugul. *m. ſs*., flor. Borrag. Malv. ana *p. j*. ſem. Endiv. *drac. ſs*. Faenic. *ſcrup. j*., fol. Senae *drac. ij. ſs*. coquantur in ſ. q. aq. Plantag. & *unc. iij. ſs*. colat. adde Mannae *drac. v*. ſyr. de flor. Perſ. *drac. v*. m. f. pot.

℞. Iuſculi aven. in quo Pruna ebullient *unc. iij*. cum ſem. Coriand. Mann. in ſuc. Citri, aut Auran. dulcoacidorum ſolut. *unc. j. ſs*. m. f. pot. gratiſſima.

Syrupus magiſtralis, quo ſanguis a ſale & tenuibus ichoribus optime vindicatur.

℞. Fol. Bugloſſ. utriuſq. Fum. Lupul. Cichor. Endiv. Agrim. Plantag. Polytr. ana *m. j*.

m. j., summit. Aspar. Verben. Euphras. ana *m. ss.* sem. Cucurb. Melon. ana *unc. ss.* sem. Endiv. Cuscut. ana *drac. ij.* Glycyr. ras. Passul. mund. ana *unc. j.* Prunorum dulc. *paria vj.* Senae mund. *unc. iiij.* Polyp. querc. *unc. ij.* Agar. in linteo raro inclusi *drac. vj.* Maceris, flor. trium Cordial. Cicor. Rub. ana *p. j.* coq. ad lib. *j. ss.* in s. q. aq. font. colaturae admisce succi Pomorum redol. *unc. iij.* Sach. albi *quartaria v.* f. syr. perfecte coctus, aromatizetur Santalo citrino, dein syr. infunde Rhei elect. contusi, & in panno raro ligati *unc. j.* Dos. ab *unc. j. ss.* ad *unc. ij.* vel,

℞. Elect. Passulati aut Lenit. *drac. v.* pulpae Tamarind. *drac. j. ss.* farinae sem. Coriand. *scrup. j.* cum syr. Viol. f. Elect. longe a pastu exhibendum, vel,

℞. Man. opt. *drac. x.* aut *unc. j. ss.* pulp. Tamarind. *drac. ij.* sem. Faenic. *scrup. j.* cum syr. Alth. aut Viol. f. Elect.

℞. Rhab. opt. pulv. *scrup. j.* & *gr. v.* pulp. Tamarind. *drac. ij.* sem. Coriand. praep. *scrup. j.* cum syr. e flor. Pers. f. Bolus, vel

℞. Pulp. Sebest. *drac. vii.* Elect. Lenit. *drac. iij.* pulp. Tamar. *drac. j.* farinae

 sem.

sem. Coriand. *scrup. j.* cum syr. de suc. Citri, f. bolus.

Seri deinde mordacis per Ureteres secessio, nec non totius sanguinis laevigatio, & ad pristinam familiaritatem reductio subsequentibus admolienda est. Quibus scopis inter medicamenta adaptantur.

℞. Rad. Symph. Alth. Aspar. Fragar. Glycyr. Pimpin. Nimph.

Folia Endiv. Urtic. Solani hortensis, Alth. Lactucae, Portul. Acetos. Quinquenerviae, Nummulariae, Ulmariae, Trif. pratensis, Fragr. Prunel. Bugul. Plantag. Pariet. Bursae pastoris, Polyg. Myrtill.

Flor. Malv. Rof. rub. Papav. Lamii, Fabarum, Alth. Cyani, Rof. rubrarum, comae Abietis, Pini.

Fructus, Crustemna, Poma dul. Prun. Hispanica, Italica, & Nostratia maturiora, Cerasa dulcia, Sorbus alpina, Cynorrhodon, Cydonia, Dactyli, Sebest. Iuiubae, Amygd. dulc. Mora, Rub. com. & Pumili, sive Sentii, Anglice *Dewberries*, Vaccinia, utriusque generis Fraga.

Gummi Acac. Tragac. Arab. arboris Pers. lachrymae.

Cor-

Cortex interior Amarae-dulcis, sive Dulcamarae, Nuclea Pini.

Lignum Brasiliense, Santalinum.

Animalia; Limaces, Ranae.

Aquae Limacum, & eorum decoctum, & liquamen, spermatis Ranarum, Lactis, destil. Album. ovorum, Plantag. Portulac. Pap. erratic. Lactuc. Nimph. Endiv. Urtic. aq. Hord. Serum lactis.

Composita.

Syr. Portulac. Nymph. de Mucilag. de Symph. Fernelii de Iuiube, de Pap. simp. & comp. de Rof. siccis, de Coralliis, de suc. Aurant. de suc. Urtic. de Alth. de suc. Plant. de floribus Acaciae.

Conserva, & gelatina Cydoniorum, Volemiorum, Pom. dulcium, & redolentium. Prunor. Rib. Grossul. Fructuum Cynorrhodon, Mororum omnium, Ceras. Fragorum.

Conservae flor. Cichor. Luiul. Lamii, Rof. rub. Nymph. Buglos. Symph. Acaciae.

Antidotus Analeptica, Diacydonium tabellatum simpl. Sacch. rosat. Diapenidion sine speciebus.

Species Diatrag. frig. Diamarg. frig.

Pulvis Haly Abbatis.

Rotulae Diatrag. frig.

Trochisci Bechici nigri, Gordonii, de Spodio, de Carabe, de Santalis.

E quibus εὐπόριστα varia componi possint.

Aqua sanativa.

℞. Lign. Brasil. *unc. j. ss.* Santal. rub. *drac. iij.* rad. Consol. med. *unc. vj.* rad. Sigil. Salom. *unc. ij.* fol. Nummul. Bursae Past. Prunel. Fragar. ana *m. j.* fol. tener. Linguae Serpen. *m. ss.* Com. Pimp. Tormentil. ana *m. ss.* flor. Lamii, Pulm. Mac. Bugloss. Alth. pratensis, Cyani, Ros. rub. Pap. errat. ana *m. ss.* sem. Myrtil. Endiv. Malv. Cydon. ana *drac. iij.* sem. Pap. alb. Bol. Arm. ana *drac. ij. ss.* Terr. Sigil. Lap. Haem. ana *drac. ij. ss.* rasa, concisa, contusa, & in pulveres redacta per octiduum infunde in suc. Pyrorum silv. Plant. Portul. Vin. Canar. ana lib. *ij.* Succi Mespil. nondum matur. *lib. j.* deinde destillentur in B. M. ut f. aq. aliorum medicamentorum solutioni accommodata.

Aqua

Aqua Calcis.

℞. Symph. mai. Polyg. Plant. Pimp. ana *m. j.* marcescant in calce viva, & post perfectam arescentiam indantur aquae communi, instar cremoris crassescentis, f. infusio per triduum, & reiterata multoties agitatio, postea quiescant in sella frigidiuscula, & separetur aqua limpidissima per inclinationem. Sumat Haemoptyicus *unc. vj.* per quatuor, aut quinque auroras continuas, & licet res in angusto fuerit, vix fefellit.

Tinctura Boli Armeni.

℞. Boli Arm. opt. *unc. iij.* Coral. rub. *unc. j. ſs.* Lapid. Haemat. *unc. ſs.* digerantur alchoolizata in f. q. spiritus Consol. ex artis lege parati per dies quatuordecim, quo temporis spatio multoties commoveantur, f. Tinct. dos. a *gutt. v. ad xj.* ex aqua Lactis destil. Sper. Ranarum, aut Album. Ovorum destil. efficacius evadit remedium, si species digestioni dicatae denuo bis, aut ter reiterentur.

Decoctum Limacum.

℞. Limac. nemoralium med. magnitudinis praep., *n. xxx.* Pom. redol. solid. cum cort. in taleolas dissectorum *n. v.* Prun. Brignolen. *n. jx.* postquam ebullierint per horam in s. q. aq. font. usui reservetur colatura, Albumin. Ovor. clarificata, gustui pergrata.

℞. Suc. rad. Sig. Salom. *cochlear. vj.* adiiciantur sero Lactis insequenti.

℞. Fol. Polyg. Pimp. Fragar. Bugul. ana *p. j.*, coq. in sero Lactis in tres doses; succus vero crudus adiiciatur per subsidentiam solum depuratus.

℞. Micarum panis *lib. ʃs.* Macis *ʃcrup. jv.* Sant. rub. ras. *drac. ij.* pulpae Tamar. cum syr. de Symph. extract. *unc. jv.* coq. tantillo aquae, ut solummodo acescat, & f. decoct. pro potu ordinario.

Infusum.

℞. Aq. Lactu. Portul. ana *lib. j.* in quibus lente incalescant per horas *xij.* Glycyr. opt. *unc. jv.* sem. Coriand. sicc. *drac. ij.* postquam deferbuerit infusum per horas binas, despumetur, & completae infusio-

fusionis depuratae pitissent aliquantulum pro libitu inter pastus.

Serum alteratum.

℞. Rad. Chinae non cariosae tenaciter rasae *unc. iij.* ras. Sant. cit. *drac. iij.* macerentur tepide per noctem in congiis duobus seri Lactis; dein coquantur modice per horas tres, & sub ebullitionis finem adiice ras. Glycyr. *unc. j.* flor. Trifol. prat. Alth. ana *m. ſs.* flor. Pulm. macul. Borrag. Luiul. ana *p. j.* clarificetur colatura. Sig. Salom. in sero Lactis decoctum idem valet.

Amygdigala.

℞. Amygd. dulc. in aq. gel. non ferventi maceratar. & deglubitar. *unc. iij.* sem. Melon. itidem decorticat. *drac. vj.* affusa s. q. aq Ros. f. emul. tenuioris consistentiae: si noctes aegrotus duxerit insomnes, sem. Pap. alb. *drac. iij.* aut circiter addantur.

Iulapium.

℞. Aq. Lactis destill. Album. Ovor. destill. suc. Portul. destill. in vitreis organis ana

ana *unc. iij*. grate edulcorentur aeq. p. syr. Coral. & Cydon. f. iulap. vel

℞. Iulap. Alex. *unc. v*. aq. Lactu. Sper. Ran. Plant. ana *unc. ij*. syr. de Port. de Pap. errat. de suc. Auran. ana *unc. j. ss*. f. iulapium.

Haustus Hypnoticus.

℞. Aq. Lactu. *unc. iij. ss*. Ros. rub. *unc. ss*. syr. de Maecon. *drac. vj*. de Coral. *drac. ij*. f. haustus.

℞. Laud. Opiat. opt. *gr. ij*. aq. Pap. errat. Plantag. ana *unc. ij*. syr. de Corall. *drac. v*. m. f. haustus.

Prosunt, & succi Plantag. Aurant. Urticar. Portulac. qui si minus procurari possint, apud quosdam eorum syrupi in usu sunt, magis tamen nociva propter adiectum Saccharum, uti & Ecclegm. & Condit.

Ecclegma.

℞. Sacch. crist. Diapenit. gelat. Cydon. ana *drac. vj*. Bol. Arm. *drac. j. ss*. Lap. Haemat. *scrup. ij*. Amyli *drac. iij*. Ovi Album. *n. j*. optime subigantur cum aeq.

p. syr.

p. ſyr. Corall. de ſucc. Plantag. in conſiſtentiam Lohooch.

Electuarium.

℞. Conſ. Roſ. rub. Symph. Pap. errat. ana *unc. j.* Bol. Armen. *ſcrup. ſs.* ſem. Hyoſc. Pap. albi, ana *drac. ij.* Trochiſ. de Terr. Sigill. Spec. Diatrag. frig. Diamarg. frig. ana *ſcrup. ſs.* Corall. rub. praep. *ſcrup. j.* cum ſyr. Pap. f. Electuar. cuius doſis eſt horis medicin. *drac. j.*

Conditum.

℞. Conſ. Pom. redol. *unc. ij.* fructuum Cynorrh. gelat. Cydon. ana *unc. j.* f. Cond. poſt. paſtum uſurpandum.

Trochiſci.

℞. Penidiorum. *unc. j. ſs.* Sacch. cand. *unc. ſs.* pulv. Diatrag. frig. ſem. Alth. ana *drac. j. ſs.* extrac. Glycyr. daeſecatioris *drac. j.* Bol. Arm. Lap. Haemat. in Alcohool redact. ana *drac. ſs.* cum ſ. q. mucaginis ſem. Pſyl. Alth. vel Gum. Trag. in aq. Roſ. ſolut. f. Trochiſci, qui diu ſenſim in ore liquati deglutiantur, quibus ſi libuerit adde *drac. ij. ſs.* aut. *iij.* ad ſummum

ſem.

sem. Hyosc. ut f. Trochisci sublinguales nocturno usui dicati, & ad compescendum symptoma Haemoptyicum perutiles.

Alimentum Pharmacodes.

Alimentum Pharmacodes, dum prima vigent symptomata, ex Radicibus, Fructibus, & piscium Fluviatilium penu imprimis depromendum; Animalium tandem terrestrium carnes edulcorationi sanguinis inservientes aliquoties concedantur, quae sunt, Vituli, Porcellae lactantis, Vervecis, Ovis, Agni, Haedi, Cuniculi, Sciuri, Gallinae, & pullorum Caponis, Turturis, Fasiani, Perdicis, Coturnicis, Turdi, Merulae, Alaudae, Vanellae, Ardeae.

Pisces convenientiores censentur Lucius, Trutta, Tymallus, Funduli in arenosis Fluminibus degentes, Perca, Leucorinus, Squalus, Girrulus, Capito, Passer maximus solidior, Solea, Pectunculus Squilla, Cancer, Cochlea.

Radices, Napi, Pastinacae, Dauci maxime subrubri dulcioris, Sisaris, Bulbocastani, turiones Asparagi.

Folia,

Folia, Oleris albi, Lactucae, Endiviae, Portulacae, Cerefolii, Borraginis, Buglossae, Acetosae.

Fructus, Crustemna, Poma dulcia, Amygdala, Avenacea.

Apparatus.

Radices, turiones, & herbae ad teneritudinem coctae, Butyro, & momento succi Aurantiorum permixtae, vice acetariorum succenturiantur, aut ex comis tenerioribus herbarum cum Avenacea farina f. pulmentarium.

Pinsatum Crustemniorum.

℞. Volem. mai. praesectis corticibus *n. jx.* rad. Consol. cond. Lactucae Italicae condit. ac concis. ana *unc. ij. ſs.* affunde aq. Lactis destill. aut aq. Plantag. e Succo in B. M. destill. Sacch. permix. tandem aq. Ros. & in clibano coq. ad usum. Methodo non absimili concinnari poterit Pinsatum Pomorum redolentium.

Ingerendi ordo.

Simplicior Diaeta laudabilior, si tamen varia praebeantur, in primis epulis sumantur

tur liquidiora, dein herbae, aut radices, tandem carnes: hac methodo comesta flatulenta facile deponunt vapores; qui si inverso ordine ingesta fuerint, ventriculum distendunt, caputque petunt.

Ciborum debita inteneratio.

Cibus omnis sit tenerior, & friabilis, quod salubriter fit, si ex Galeni praecepto (1), post internecionem animalium in aprico per horas *x.* aut *xij.* suspendatur, adiectis aliquot Thymi, aut Maioranae comis; conspersisq. seminibus Coriandri fractis, ubi humiditates redundantes desiccantur. Damnanda vero quae invaluit apud quosdam Avicularios consuetudo, qui per plures dies animalcula in locis subterraneis asservant, ubi intenerando foetent.

Ciborum electio.

Comedantur musculosae animalium particulae, non pinguiorum, nec macriorum; & licet quadrupedum extremitates, eorumque gelatinae a Medicis quibusdam praecipiantur, cum tamen vasa protruden-

tia

(1) De Vict. Rat. Cap. 8.

tia pectori vicina infarciantur, aut exiliora, habitum corporis alluentia, oppilata sanguinem in arteriam, venamque pulmonicam relegaverint (quod multoties vitae desidi accidisse certum est) talia viscosa, ac glutinosa in re cibaria toto fere morbi decursu abdicanda.

Vice coenae multoties substituatur pinsatum ex Volemis, aut Pomis redolentibus compositum.

Horis matutinis solvatur ieiunium haustulo Pulmentarii, in quo comae teneriores Urticae, & Althaeae ebullierint.

Claudatur ventriculi superius orificium quolibet pastu Cydoniatis, aut Condito recitato, quibus substratorum ἀναθυμίασις commode supprimitur.

Poma curtipendula, Appiana, redolentia, dulciaque alia cuiuscumque generis cruda, ultimis ferculis tamquam nocitura, repudianda; verumtamen ante pastus per mediam horam aut circiter, esitata corpora salibus referta, cruore quodam impregnando, partium aestus contemperando, alvinasque faeces leniter subducendo, haud parum contulisse compertum est.

tur liquidiora, dein herbae, aut radices, tandem carnes: hac methodo comesta flatulenta facile deponunt vapores; qui si inverso ordine ingesta fuerint, ventriculum distendunt, caputque petunt.

Ciborum debita inteneratio.

Cibus omnis sit tenerior, & friabilis, quod salubriter fit, si ex Galeni praecepto (1), post internecionem animalium in aprico per horas *x.* aut *xij.* suspendatur, adiectis aliquot Thymi, aut Maioranae comis; consperiusq. seminibus Coriandri fractis, ubi humiditates redundantes desiccantur. Damnanda vero quae invaluit apud quosdam Avicularios consuetudo, qui per plures dies animalcula in locis subterraneis asservant, ubi intenerando foetent.

Ciborum electio.

Comedantur musculosae animalium particulae, non pinguiorum, nec macriorum; & licet quadrupedum extremitates, eorumque gelatinae a Medicis quibusdam praecipiantur, cum tamen vasa protruden-

tia

(1) De Vict. Rat. Cap. 8.

tia pectori vicina infarciantur, aut exiliora, habitum corporis alluentia, oppilata sanguinem in arteriam, venamque pulmonicam relegaverint (quod multoties vitae desidi accidisse certum est) talia viscosa, ac glutinosa in re cibaria toto fere morbi decursu abdicanda.

Vice coenae multoties substituatur pinsatum ex Volemis, aut Pomis redolentibus compositum.

Horis matutinis solvatur ieiunium haustulo Pulmentarii, in quo comae teneriores Urticae, & Althaeae ebullierint.

Claudatur ventriculi superius orificium quolibet pastu Cydoniatis, aut Condito recitato, quibus substratorum ἀναθυμίασις commode supprimitur.

Poma curtipendula, Appiana, redolentia, dulciaque alia cuiuscumque generis cruda, ultimis ferculis tamquam nocitura repudianda; verumtamen ante pastus per mediam horam aut circiter, esitata corpora salibus referta, cruore quodam impregnando, partium aestus contemperando, alvinasque faeces leniter subducendo, haud parum contulisse compertum est.

Potus ſit Illupulata Cerevisſa depuratiſſima mediae aetatis, in qua vero vice Lupulorum incoxerint radices Conſolidae, folia Endiviae, & Portulacae, comae Urticae, & Althaeae tenerrimae cum Glycyrrhizae raſuris, Pyſtachiorum pelliculis externis, & ſem. Coriandri, de qua, poſtquam per dies quindecim faeces depoſuerit, depromatur ad uſum, eiuſque quilibet hauſtus incaleſcat fruſtulis Chalybis ignitis.

Vel concilietur potus proficuus, guſtui gratiſſimus, ſi vice Lupulorum ebullierint raſurae ligni Braſilienſis, folia Pulmonariae maculoſae, Endiv. Alth. Luiul. & Bugl. cum ſem. Coriand. praeparatis.

Diluatur omnis potus ante paſtus propinandus, ſi Haemoptyſis exegerit, cochleari uno aut altero aquae ſanativae, vel ſuccis herbarum praedictarum per ſubſidentiam depuratis.

Huic dein negotio haud parum inſervire creditur Lac, omneque eius genus ſuis non indiget encomiis; quod quidem ſine diſpendio aliquoties forſan in uſum ducatur, eius vero Serum praeſcriptorum ſelectiſſimis alteratum, nullam incommo-

dita-

dītatis suspicionem prae se fert. Praestat tamen quod sine salis adminiculo conficitur; ut,

℞. Oxygalae *lib. ij.* Lactis recent. emuncti *lib. iij.* coq. modice; f. serum medicatum, in quo si libuerit, Chalybs extinguatur.

℞. Fol. Portul. Lactu. Endiv. ana *m. j.* ras. Glycyr. *drac. vj.* sem. Anis. *drac. iij.* com. Sedi maior. *m. ſs.* flor. Symph. *p. j.* coq. in sero Lactis.

Apprime porro convenit serum Lactis succo Aurantiorum dulcoacidorum, aut Luiulae alteratum, vel taleolis Pomorum redolentium cum corticibus, in quo semina Coriandri, & rasura Glycyrrhizae sub finem ebullitionis ferbuerint.

Diaeta igitur sit inter extrema constituta, qua dum praestiterint valetudinarii, quaslibet vasorum inanitiones facilius tulisse credendum est; talis enim victus liquor chylificus citius subiens διάκρισιν, ad naturae familiaritatem perducitur, a quo scaturit sanguis optime maturatus, viresque Medicorum adminiculum, & naturae fulcrum, quas sanguinis boni, & perfecte

maturati non multi, aut crudioris proge-niem indicavimus.

Vitentur aromatizata, fumo indurata, acria, salsuginosa, & quoad qualitates quae-cumque caloris nativi teporem excesse-rint; omnia denique eminenter dulcia e provincia diaetetica proscribantur.

Ne pectori vi aliqua attractiva corri-vetur sanguis, interdicendae sunt vocifera-tiones, & in omnibus excretionibus natu-rae motus perpendendus, quo solum in-dicante adiuvandae veniunt; natura enim optime mensurat maturitates materiae, fa-cilioris expectorationis causa in bronchiis repositae, nec durante hac prima τεκμάρ-σι ulteriori indigebit irritamento. Si ta-men horis matutinis ultra naturae modum protrahatur excretio, sanguinis partem subtiliorem nimis exaltando, & spirabilia perfundendo nocet.

Somno satiantur membra lassata, un-de sanguinis mordacitas temperatur, & corrigitur, viresque conservantur. Sudo-res omnes potissimum matutini promo-vendi, qui non solum a partibus suscipien-tibus divertendo prosunt, sed exinde li-quores omnes corporis toties perflui, sal-

sedi-

sedines deponendo, dulcedinem & perfectionem comparant. Inter sudandum pitisset aliquoties aquam sanativam, tinctura Coralliorum, eorum syrupo, aut sanguine Consolidae permixtam, vel syr. de succo Urticarum; quorum etiam tantillo uti poterit pro libitu longe a pastu extra sudores.

Si vero morbus, priusquam medicus opitulantes admoverit manus, inveteraverit, ita ut ob spirituum dispendium pituitosa congeries ingravescat, quae extravasata, & in proscaenium Thoracis delata negotium facessit, aut si totum perfluendo sanguinem, nullaque praecedente haemoptyica affectione (quod utplurimum in senioribus fit) in pectoralia debilitata, eo nomine talis congestionis susceptiva, viam paraverit, tum secundi generis symptomata elucescunt, quae scopos sibi destinatos vendicant. Nempe,

Operationes circa viscera, & partes respirationi subservientes; quorum opera

1. Partium pectoralium onus summovendum. 2. Eorum ulcera sordescentia

 arti-

artificiose detergenda. 3. Peracta methodica detersione, sananda, & agglutinanda. 4. Si agglutinatio praestari non possit, sanies reprimentibus avertenda, detersisque ulceris labiis cicatrix inducenda. 5. Circulationis εὐωδία in toto promovenda. 6. In toto medelae stadio mittentibus prospiciendum.

Spiritalium onus praemissis thoracicis tenuioris essentiae (quibus vasa reserantur, phlegmaque restagnans, ac putredini dicatum motum acquirit faciliorem) educitur, idq. 1. Subducendo per secessum; 2. Expectorando per canalem vocalem; 3. Dissipando per cutem; 4. Concoquendo per ieiunium tempestivis, & debitis circumstantiis adhibitum.

Minorativorum simplicium & compositorum paradigmata.

Manna, Agaricus, Mechoacanna, Terebinthina, Ammoniacum, Rhabarbarum, Cassia.

Composita.

Syr. Ros. solut. cum Agar. de Cichor. cum Rhab. de Spina Cervina.

Elect.

Elect. amarum minus, Elect. pass. Spec. Hierae Picrae simpl. & cum Agar. pulv. Sen. comp. maior. pill. Macri, Mastichinae, Stomachicae communes, Stom. cum Gum. de Succino, de trib. Fernelii, de Aristol. Fern.

Si vero Ventriculus nutrimenti primaria officina, cruda aut pituitosa congerie laboraverit, unde haud raro compatitur pectus, secundo quoque die lente eluatur Oximel. aut Melle Scill. syr. de Peto Quercetani (vel unica, at mediocri dosi Vini Benedicti) ex sero Lactis Cerevis. aut decoct. pectorali tepente propinatis; a quorum usu licet vomitio copiosior subsequatur, quam pessime successuram opinatur vulgus, eorum tamen iudicio minime deterreatur prudens & cordatus Medicus, cum naturam in morbi accessione indicantem & adminiculantem adinvenerit, diebusque tamen subsequentibus leniora exhibere persistat. Ut,

℞. Decoct. Pectoralis in quo *drac. iij.* fol. Sen. ebullierint *unc. jv.* in quo dum tepet per tres horas infunde Agar. Trochis. *scrup. ij.* Zinz. incis. *scrup. ß.* cola-

 tu-

turae *unc. iij.* adiice Mannae *unc. j.* acid. Sulph. *gutt. iij.* m. f. potio: vel,

℞. Rad. Enul. condit. *unc. iij.* Tussil. Cond. *unc. ſs.* fol. Piloſ. Adianth. ana *m. ſs.* com. Praſ. Hyſs. ana *p. j.* flor. Beton. Lam. ana *p. j.* Paſſul. mai. exacin. *unc. j.* ſem. Aniſ. *drac. j.* coq. in ſ. q. aq. Hord. & colat. per tres horas tepide infund. Rhei inciſ. *drac. j.* Schaenanth. *gr. ix.* dein per filtrum traiiciatur liquor, cuius *unc. iij. ſs.* cum ſyr. de Spin. Cerv. *drac. vj.* f. Hauſt. (Doncrelli) vel exhibeantur *unc. ij.* aut *ij. ſs.* ſyr. Phlegmag. dict. qui ſic paratur.

℞. Rad. Apii, Aſpar. ana *unc. ſs.* Glycyr. raſ. *unc. j,* Enulae *drac. ij.* Ireos Illyr. Peon. maris decreſcente Luna, & Sole in Piſcibus, lectae ana *drac. j.* Calam. Aromat. veri *drac. ſs.* Turb. Gumm. *unc. iij.* Zinzib. *drac. vj.* Galang. *ſcrup. jv.* herb. Salv. Veron. Cap. Ven. Hyſs. Meliſ. Marub. Agrim. ana *m. ſs.* Cent. *m. j.* ſem. Cartham. *unc. j. ſs.* Faenic. Aniſ. ana *unc. ſs.* flor. Beton. Primulae veris ana *m. ſs.* Stoecad. Arab. *drac. ij.* flor. Cordial. ana *m. j.*, Prunor. Ungar. *n. xxj.* Paſs. minor. mund. *unc. jv.* incidantur, & contundantur, & coquantur in aqua Card. Ben. *lib. j.*

&

& s. q. aq. font. ad tertias pro *lib. jv.* colentur, & exprimantur deinde,

℞. Agar. Trochis. *drac. xv.* pulveriz. subtilissime, & fiat cum linteo raro purissimo nodulus oblongus, qui ebulliat semel, atque iterum in colatura praedicta, adiecta aq. Ceph. & Pector. calid. ana *lib. ſs.* dein. infund. in loco calido per noctem in vase bene munito, mane facta denuo unica ebullitione colentur, & nodulus fortissime exprimatur, colatura iterum per manicam Hipp. coletur, & si necessum sit, clarificetur Album. Ovor. dein colaturae clarificatae adde syr. Byzant. comp. rosat. ana *unc. ix.* Sacchari depuratissimi *lib. iij.* coquantur igne lentissimo ad syr. consisten. aromatizando circa finem coctionis nodulo insequente.

℞. Spec. Arom. rosat. sine Moscho *drac. ſs.* Trochis. de Ros. *drac. j.* Macis *drac. ſs.* f. syr. claris. s. a. vel,

Deglutiantur *drac. vj.* Elect. amar. aut Pasul. ex syr. de Ammon. in forma bolari, vel,

℞. Tereb. lotae in aq. Anis. & cum Ovi Vitello sol. *drac. ij.* sem. Anis. Co-

riand. praep. ana *scrup. j.* f. bolus e syr. Violac. deglutiend.

Pillulae.

℞. Pill. Mastich. de Succ. ana *scrup. j.* f. pill. IV. sub ingressum lecti deglutiendae, vel deglutiatur tantillum pill. de Hiera cum Agar. vel,

℞. Pill. Stomach. cum Gum. de Aristol. Fer. ana *drac. ss.* f. pill. *v.* aut *vj.* horis matutinis deglutiendae, vel,

℞. Spec. Hierae cum Agar. *scrup. ss.* pulv. Senae comp. maj. *scrup. j.* Tereb. in aq. Hyssop. multoties lotae q. s. ut f. pill. *vij.* pro unica dosi, vel,

℞. Rhab. p. *gr. xxv.* spec. Hier. *gr. jx.* Aloes in succo Lim. lotae aut Rosatae *gr. vij.* Balsam. de Tolu *gr. ij.* cum syr. de Amin. f. pill. *v.* aut *vj.*

Thoracica alterantia simplicia.

Radices Enul. Ungul. Caballin. Ireos, Myrrhid. Foenic. Scabios. Ering. Pimpin. Scillar. Allii, Aristol. rot. Scord. Bardan. maioris, Dracun. Napor. Sisar. Caryophyllat. Peuced. Glycyr. Ari, Calam. Arom. Zinzib.

Zinzib. primum ex China, aut Bengala, ad nos advecti.

Folia Prassii, Hed. terr. Veron. Pulmon. hortensis, Botryos, Hysop. Beton. Chaeref. Calamin. Pilos. Urt. Crithmi, Anis. Nummul. Ulmar. Scab. Tuss. Rorell. & quinq. Herb. capill. quibus adiungi possint, folia quae Thoracis vulnera vi peculiari respiciunt (videlicet) Lysimachi. Ophyoglos. Hyper. Torm. Sanic. Virgae aur. Alchim. Millef. Bugulae.

Flores, Scab. Tuss. Pulm. maculosae, Beton. Lam. Gram. Marin. Trifolii pratensis, Cyani.

Semina Anisi, Foenic. dul. Siler. mont. Chaeref. Coriandri.

Fructus Dactyl. Uvae pass. maj. Uvae Corinth. Caricae, Pistach. Pini Nucl. Cicera rubra.

Aromatica Crocus, Cassia lignea, Nux Mosch. Cortex exter. Aurant. Cortex ext. Pistachiorum, Cynamomum.

Animalium particulae, Pulmones praesertim Vulpis praep.

Gummi Ammoniacum, Myrrha, Thus, Mastich.

Ligna Lentisci, Santali, Sassafras.

Terrae

Potus sit Illupulata Cerevisia depuratissima mediae aetatis, in qua vero vice Lupulorum incoxerint radices Consolidae, folia Endiviae, & Portulacae, comae Urticae, & Althaeae tenerrimae cum Glycyrrhizae rasuris, Pystachiorum pelliculis externis, & sem. Coriandri, de qua, postquam per dies quindecim faeces deposuerit, depromatur ad usum, eiusque quilibet haustus incalescat frustulis Chalybis ignitis.

Vel concilietur potus proficuus, gustui gratissimus, si vice Lupulorum ebullierint rasurae ligni Brasiliensis, folia Pulmonariae maculosae, Endiv. Alth. Luiul. & Bugl. cum sem. Coriand. praeparatis.

Diluatur omnis potus ante pastus propinandus, si Haemoptysis exegerit, cochleari uno aut altero aquae sanativae, vel succis herbarum praedictarum per subsidentiam depuratis.

Huic dein negotio haud parum inservire creditur Lac, omneque eius genus suis non indiget encomiis; quod quidem sine dispendio aliquoties forsan in usum ducatur, eius vero Serum praescriptorum selectissimis alteratum, nullam incommodita-

ditatis suspicionem prae se fert. Praestat tamen quod sine salis adminiculo conficitur; ut,

℞. Oxygalae *lib. ij.* Lactis recent. emuncti *lib. iij.* coq. modice; f. serum medicatum, in quo si libuerit, Chalybs extinguatur.

℞. Fol. Portul. Lactu. Endiv. ana *m. j.* ras. Glycyr. *drac. vj.* sem. Anis. *drac. iij.* com. Sedi maior. *m. ss.* flor. Symph. *p. j.* coq. in sero Lactis.

Apprime porro convenit serum Lactis succo Aurantiorum dulcoacidorum, aut Luiulae alteratum, vel talcolis Pomorum redolentium cum corticibus, in quo semina Coriandri, & rasura Glycyrrhizae sub finem ebullitionis ferbuerint.

Diaeta igitur sit inter extrema constituta, qua dum praestiterint valetudinarii, quaslibet vasorum inanitiones facilius tulisse credendum est; talis enim victus liquor chylificus citius subiens διάκρισιν, ad naturae familiaritatem perducitur, a quo scaturit sanguis optime maturatus, viresque Medicorum adminiculum, & naturae fulcrum, quas sanguinis boni, & perfecte

maturati non multi, aut crudioris proge-
niem indicavimus.

Vitentur aromatizata, fumo indurata, acria, ſalſuginoſa, & quoad qualitates quaecumque caloris nativi teporem exceſſerint; omnia denique eminenter dulcia e provincia diaetetica proſcribantur.

Ne pectori vi aliqua attractiva corrivetur ſanguis, interdicendae ſunt vociferationes, & in omnibus excreationibus naturae motus perpendendus, quo ſolum indicante adiuvandae veniunt; natura enim optime menſurat maturitates materiae, facilioris expectorationis cauſa in bronchiis repoſitae, nec durante hac prima τεκμάρσι ulteriori indigebit irritamento. Si tamen horis matutinis ultra naturae modum protrahatur excretio, ſanguinis partem ſubtiliorem nimis exaltando, & ſpirabilia perfundendo nocet.

Somno ſatiantur membra laſſata, unde ſanguinis mordacitas temperatur, & corrigitur, vireſque conſervantur. Sudores omnes potiſſimum matutini promovendi, qui non ſolum a partibus ſuſcipientibus divertendo proſunt, ſed exinde liquores omnes corporis toties perflui, ſal-

ſedi-

sedines deponendo, dulcedinem & perfectionem comparant. Inter sudandum pitisset aliquoties aquam sanativam, tinctura Coralliorum, eorum syrupo, aut sanguine Consolidae permixtam, vel syr. de succo Urticarum; quorum etiam tantillo uti poterit pro libitu longe a pastu extra sudores.

Si vero morbus, priusquam medicus opitulantes admoverit manus, inveteraverit, ita ut ob spirituum dispendium pituitosa congeries ingravescat, quae extravasata, & in proscaenium Thoracis delata negotium facessit, aut si totum perfluendo sanguinem, nullaque praecedente haemoptyica affectione (quod utplurimum in senioribus fit) in pectoralia debilitata, eo nomine talis congestionis susceptiva, viam paraverit, tum secundi generis symptomata elucescunt, quae scopos sibi destinatos vendicant. Nempe,

Operationes circa viscera, & partes respirationi subservientes; quorum opera

1. Partium pectoralium onus summovendum. 2. Eorum ulcera sordescentia

 arti-

artificiose detergenda. 3. Peracta methodica detersione, sananda, & agglutinanda. 4. Si agglutinatio praestari non possit, sanies reprimentibus avertenda, detersisque ulceris labiis cicatrix inducenda. 5. Circulationis εὐωδία in toto promovenda. 6. In toto medelae stadio mittentibus prospiciendum.

Spiritalium onus praemissis thoracicis tenuioris essentiae (quibus vasa reserantur, phlegmaque restagnans, ac putredini dicatum motum acquirit faciliorem) educitur, idq. 1. Subducendo per secessum; 2. Expectorando per canalem vocalem; 3. Dissipando per cutem; 4. Concoquendo per ieiunium tempestivis, & debitis circumstantiis adhibitum.

Minorativorum simplicium & compositorum paradigmata.

Manna, Agaricus, Mechoacanna, Terebinthina, Ammoniacum, Rhabarbarum, Cassia.

Composita.

Syr. Ros. solut. cum Agar. de Cichor. cum Rhab. de Spina Cervina.

Elect.

Elect. amarum minus, Elect. pass. Spec. Hierae Picrae simpl. & cum Agar. pulv. Sen. comp. maior. pill. Macri, Mastichinae, Stomachicae communes, Stom. cum Gum. de Succino, de trib. Fernelii, de Aristol. Fern.

Si vero Ventriculus nutrimenti primaria officina, cruda aut pituitosa congerie laboraverit, unde haud raro compatitur pectus, secundo quoque die lente eluatur Oximel. aut Melle Scill. syr. de Peto Quercetani (vel unica, at mediocri dosi Vini Benedicti) ex sero Lactis Cerevis. aut decoct. pectorali tepente propinatis; a quorum usu licet vomitio copiosior subsequatur, quam pessime successuram opinatur vulgus, eorum tamen iudicio minime deterreatur prudens & cordatus Medicus, cum naturam in morbi accessione indicantem & adminiculantem adinvenerit, diebusque tamen subsequentibus leniora exhibere persistat. Ut,

℞. Decoct. Pectoralis in quo *drac. iij*, fol. Sen. ebullierint *unc. iv.* in quo dum tepet per tres horas infunde Agar. Trochis. *scrup. ij*. Zinz. incis. *scrup. ss*. cola-

turae *unc. iij.* adiice Mannae *unc. j.* acid. Sulph. *gutt. iij.* m. f. potio: vel,

℞. Rad. Enul. condit. *unc. iij.* Tussil. Cond. *unc. ſs.* fol. Piloſ. Adianth. ana *m. ſs.* com. Praſ. Hyſs. ana *p. j.* flor. Beton. Lam. ana *p. j.* Paſſul. mai. exacin. *unc. j.* ſem. Aniſ. *drac. j.* coq. in ſ. q. aq. Hord. & colat. per tres horas tepide infund. Rhei inciſ. *drac. j.* Schaenanth. *gr. ix.* dein per filtrum traiiciatur liquor, cuius *unc. iij. ſs.* cum ſyr. de Spin. Cerv. *drac. vj.* f. Hauſ. (Doncrelli) vel exhibeantur *unc. ij.* aut *ij. ſs.* ſyr. Phlegmag. dict. qui ſic paratur.

℞. Rad. Apii, Aſpar. ana *unc. ſs.* Glycyr. raſ. *unc. j,* Enulae *drac. ij.* Ireos Illyr. Peon. maris decreſcente Luna, & Sole in Piſcibus, lectae ana *drac. j.* Calam. Aromat. veri *drac. ſs.* Turb. Gumm. *unc. iij.* Zinzib. *drac. vj.* Galang. *ſcrup. jv.* herb. Salv. Veron. Cap. Ven. Hyſs. Meliſ. Marub. Agrim. ana *m. ſs.* Cent. *m. j.* ſem. Cartham. *unc. j. ſs.* Faenic. Aniſ. ana *unc. ſs.* flor. Beton. Primulae veris ana *m. ſs.* Stoecad. Arab. *drac. ij.* flor. Cordial. ana *m. j.*, Prunor. Ungar. *n. xxj.* Paſs. minor. mund. *unc. jv.* incidantur, & contundantur, & coquantur in aqua Card. Ben. *lib. j.* &

& s. q. aq. font. ad tertias pro *lib. jv.* colentur, & exprimantur deinde,

℞. Agar. Trochis. *drac. xv.* pulveriz. subtilissime, & fiat cum linteo raro purissimo nodulus oblongus, qui ebulliat semel, atque iterum in colatura praedicta, adiecta aq. Ceph. & Pector. calid. ana *lib. ſs.* dein. infund. in loco calido per noctem in vase bene munito, mane facta denuo unica ebullitione colentur, & nodulus fortissime exprimatur, colatura iterum per manicam Hipp. coletur, & si necessum sit, clarificetur Album. Ovor. dein colaturae clarificatae adde syr. Byzant. comp. rosat. ana *unc. ix.* Sacchari depuratissimi *lib. iij.* coquantur igne lentissimo ad syr. consisten. aromatizando circa finem coctionis nodulo insequente.

℞. Spec. Arom. rosat. sine Moscho *drac. ſs.* Trochis. de Ros. *drac. j.* Macis *drac. ſs.* f. syr. claris. s. a. vel,

Deglutiantur *drac. vj.* Elect. amar. aut Pasul. ex syr. de Ammon. in forma bolari, vel,

℞. Tereb. lotae in aq. Anis. & cum Ovi Vitello sol. *drac. ij.* sem. Anis. Co-

riand. praep. ana *scrup. j.* f. bolus e syr. Violac. deglutiend.

Pillulae.

℞. Pill. Mastich. de Succ. ana *scrup. j.* f. pill. IV. sub ingressum lecti deglutiendae, vel deglutiatur tantillum pill. de Hiera cum Agar. vel,

℞. Pill. Stomach. cum Gum. de Aristol. Fer. ana *drac. ß.* f. pill. *v.* aut *vj.* horis matutinis deglutiendae, vel,

℞. Spec. Hierae cum Agar. *scrup. ß.* pulv. Senae comp. maj. *scrup. j.* Tereb. in aq. Hysop. multoties lotae q. s. ut f. pill. *vij.* pro unica dosi, vel,

℞. Rhab. p. *gr. xxv.* spec. Hier. *gr. jx.* Aloes in succo Lim. lotae aut Rosatae *gr. vij.* Balsam. de Tolu *gr. ij.* cum syr. de Amin. f. pill. *v.* aut *vj.*

Thoracica alterantia simplicia.

Radices Enul. Ungul. Caballin. Ireos, Myrrhid. Foenic. Scabios. Ering. Pimpin. Scillar. Allii, Aristol. rot. Scord. Bardan. maioris, Dracun. Napor. Sisar. Caryophyllat. Peuced. Glycyr. Ari, Calam. Arom. Zinzib.

Zinzib. primum ex China, aut Bengala, ad nos advecti.

Folia Prassii, Hed. terr. Veron. Pulmon. hortensis, Botryos, Hysop. Beton. Chaeref. Calamin. Pilos. Urt. Crithmi, Anis. Nummul. Ulmar. Scab. Tuss. Rorell. & quinq. Herb. capill. quibus adiungi possint, folia quae Thoracis vulnera vi peculiari respiciunt (videlicet) Lysimachi. Ophyoglos. Hyper. Torm. Sanic. Virgae aur. Alchim. Millef. Bugulae.

Flores, Scab. Tuss. Pulm. maculosae, Beton. Lam. Gram. Marin. Trifolii pratensis, Cyani.

Semina Anisi, Foenic. dul. Siler. mont. Chaeref. Coriandri.

Fructus Dactyl. Uvae pass. maj. Uvae Corinth. Caricae, Pistach. Pini Nucl. Cicera rubra.

Aromatica Crocus, Cassia lignea, Nux Mosch. Cortex exter. Aurant. Cortex ext. Pistachiorum, Cynamomum.

Animalium particulae, Pulmones praesertim Vulpis praep.

Gummi Ammoniacum, Myrrha, Thus, Mastich.

Ligna Lentisci, Santali, Sassafras.

Terrae

Terrae Bol. Arm. laevigatus, & aq. Rosar. ablutus.

Composita.

Aquae ex succ. herb. praed. in B. M. still. nec non earum spiritus, & tincturae.

Tincturae Elix. Propriet. Sulph.

Olea Benioin. Mastich. Thur. Mirrh. Tereb. Sulph. Salv. Hyss. Foenic. Anis. Sacchari simp. & comp. Balsamum naturale de Tolu, de Capiona, Sulphuris, eius Rubinus, Locatelli, Opobals.

Extract. Prasii, Botry. Hed. terr. Ireos, Glycyr. syr. de Eris. de Pilos. de Adiant. Glyc. Hyss. de Amm. de Tuss. de Pras. Scab. Prasii simp. & comp. Oxym. sim. & Scill. Mel Scill. passul.

Lohoch e Pino, Pulm. Vulp. sanum, & expert.

Succus Glycyrr. simpl. & comp.

Cond. rad. Ering. Enul. Myrrhid. Foen. Tuss.

Conservae Hed. terr. Botryos, Veron. flor. Sam. Scab. Tuss.

Saccharum Enulatum, Penid.

Electuarium pectorale.

Species Diair. s. Diatrag. cal.

Fae-

Faecula Ari.

Flores Sulphuris, Benioin.

Trochisci Bechici alb. & nigr. Diair. Diatrag. cal.

Decomposita.

℞. Rad. Glycyr. *drac. vj.* Myrrhid. *unc. ſs.* Ireos *drac. ij.* fol. Adiant. Piloſ. Pulm. Mac. Scolop. ſicci ana *drac. j.* flor. Tuſs. Bugl. Viol. alb. Lam. ana *drac. ſs.* ſem. Aniſ. Bomb. Foen. ana *drac. ij.* Paſſul. exacin. Sacch. cand. ana *drac. iij.* Caric. ping. Dactyl. deglub. ana *n. vij.* Sebeſt. Iuiub. ana *n. xj.* conciſa, ac contuſa decoq. in *lib. vij.* Hydrom. ad tertiae partis evaporationem. Aromatizetur colatura clarificata Zinzib. *ſcrup. jv.* Cinnam. *drac. j.* & Croc. ana *ſcrup. j.* f. decoct.

Huius generis decocta paſſim a Medicis graphice depinguntur, quia vero propter ſpecierum varietatem palato non arriſerint, & exinde appetentiam, aut proſternunt, aut imminuunt; unde methodica, & continuata progreſſio (qua ſolum tali indicanti ſatisfactum iri arbitror) interpellitur; malim gratioribus remediis potum omnem

omnem diluere, quem successive vice Zithi usitati substituisse visum est.

Potus primus.

℞. Ligni Sarsae in rasuras tenuissimas raspati *unc. x.* Pass. mai. exacin. *lib. j. ſs.* Fic. ping. *lib. ſs.* fol. Botry. Hed. terr. ana *m. ij.* summit. Abiet. *m. iij.* flor. Gram. Marin. Salv. Beton. ana *m. j.* sem. Anis. Foenic. Coriand. ana *drac. iij.* in Musti illupulati *cong. vj.* coque lignorum rasuras, tandem appone herb. & flor. cum fruct. & sem. & postquam peracta fermentatione per quinque dies subsederit, depromatur ad usum.

Potus secundus.

℞. Lign. Lentis. Sassafras ana *unc. j. ſs.* rad. Bard. mai. Caryophyll. ana *unc. j. ſs.* fol. Pilos. Ulmar. Pulmon. mac. ana *m. j.* summit. Abiet. *m. iij.* flor. Scab. Tuss. Lam. ana *m. ſs.* Zinz. incis. *drac. j. ſs.* Nucis Mosch. *drac. j.* ras. Glycyr. *unc. iij.* Uvar. Corinth. mund. & cont. *unc. iij.* cum *congiis vj.* Musti illupulati f. pot. ut supra.

Po-

Potus tertius.

℞. Sarsaep. *unc. vj.* Lig. Brasil. non alluminosi, cort. interioris arboris Querc. tenerior. ana *unc. iij.* rad. Ering. Consol. ana *unc. j. ſs.* Passul. mai. exacin. *unc. jx.* fol. Torment. Veron. Alchim. ana *m. j.* Comarum Rorellae, flor. Hyp. Alth. ana *m. ſs.* pellic. exter. Pystach. *m. ſs.* sem. Coriand. *unc. j. ſs.* f. pot. ordine & methodo praecedentibus.

Potus quartus.

℞. Ras. rad. Chin. non cariosſ. *unc. j. ſs.* rad. Scorzon. *unc. iij.* Pass. min. *lib. ſs.* sem. Anis. cont. *unc. j. ſs.* coq. in tribus Musti congiis, & post debitam depurationem f. potus.

Evaporatio prima.

℞. Rad. Enul. *unc. jv.* Acor. *unc. ij.* fol. Hysop. mar. Hed. ter. ana *m. ij.* com. Botryos, Rorism. Melis. ana *m. j.* sem. Anis. contus. *unc. jv.* Passul. enucleat. *unc. jx.* concoq. in s. q. aq. Hyss. Enul. aut communis.

Eva-

Evaporatio secunda.

℞. Ras. Glycyr. *unc. ij.* fol. Tuss. Salv. Alth. Pulm. Scab. ana *m. ij.* Comar. mai. flor. Beton. ana *m. j.* Hord. mund. *lib. j.* sem. Anis. Foen. cont. ana *unc. iij.* coq. in s. q. aq.

Evaporatio tertia.

℞. Ras. tenuiss. Lign. Lent. *unc. iij.* coq. per horas *ij.* aut circiter, dein adde fol. Querc. tener. *m. iij.* Myrtill. Tormen. ana *m. ij.* flor. Keiri *m. j.* Hyper. *m. ſs.* Ros. rub. Consol. ana *m. ſs.* coq. in s. q. aq. ut supra.

Effumatio prima.

℞. Rad. Tussil. *unc. j. ſs.* Thur. sem. Nigel. ana *drac. ſs.* Tereb. coctae exic. & pulv. *drac. iij.* Styracis *drac. j. ſs.* Com. mai. *p. j.* Cinnam. *drac. ſs.* f. pulvis pro suffitu, vel cum mucilagine sem. Altheae, & Lini f. Trochisci.

Effumatio secunda.

℞. Rad. Tormen. *unc. j.* gum. Guaiac. *drac. ij.* Myrrh. *drac. ij.* Suc. Benzoini ana *drac.*

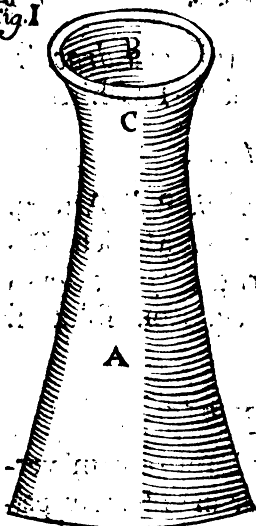
drac. j. Rof. rub. Santal. rub. ana *drac. ſs.* cum ſ. q. Reſinae Lariceae f. Trochiſci.

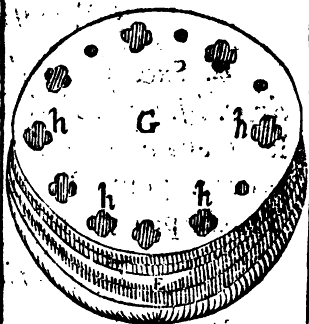
Effumatio tertia.

℞. Sarcocollae *drac. vj.* Boli Armen. *drac. iij.* gum. Hed. *drac. ij.* Maſtich. Balauſt. ana *drac. j.* Ambr. gryſ. *gr. v.* cum mucag. gum. Tragac. aq. Roſ. ſolut. f. Troch. pro ſuffimig.

Effumatio quarta.

℞. Auripigmenti ad rubedinem vergentis *unc. jv.* conteratur in pulverem palpabilem ſuper lapidem marmoreum, & dein laevigetur, poſtea adde Aq. com. q. ſ. renovetur infuſio frigida recens per dies *xl.* ſub finem addendo aq. praedict. momentum aq. Roſ. tandem ſubigatur cum Ov. Alb. ad uſum, addendo tertiam partem ſpecierum in ſuffitu praecedenti praeſcriptarum, uſu poſtulante.

Fig. I
B
C
A

Fig. IV
G
h
h
h
h

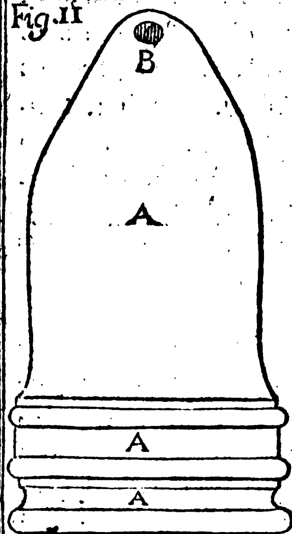

Fig. II
B
A
A
A

Fig. III
F
D
C

Fig. I.

Vas e plumbo candido conflatum evaporationibus, sive vaporibus humidis excipiendis adaptatum. A *Vas ipsum*; B *eius orificium*, C *collum.*

Usus huius vasis est, ut decoctum medicamentosum calidum recipiat, supra cuius orificium reclinatus aeger capite panno linteo longo obvoluto, pannique extremitatibus circa vasis collum alligatis (quo minus dissipentur vapores) evaporationes inspirando in pulmones intime hauriat.

Fig. II. III. & IV.

Instrumentum ligneum concavum coniforme effumationibus (uti vocat author) sive vaporibus siccis excipiendis accommodatissimum.

A A A Notant instrumentum integrum clausum utraque sui parte conformatum. B foramen per quod vapores conclusi per modum suctionis in pulmones imbibuntur. CC partes duae instrumen-

tum constituentes. D partis superioris sive conicae facies externa. E partis inferioris sive basis facies externa. F Cavitas sive partis superioris facies interna. G Basis sive partis inferioris facies interna, lamina stannea undique obducta, supra quam mediam pruna una atque altera ponenda, & supra prunas suffituum materia, pulveres scilicet sive trochisci; *h h h h* clavi ferrei quibus praedicta lamina basi affigitur, & obfirmatur.

Epiloche, sive Praesidia ἐκλογητικά, sanguinis rectificationem, & symptoma haemoptyicum pariter respicientia, quae pro exigentia in rem praesentem methodo introducantur.

Aqua Haemoptyica Quercetani.

℞. Rad. Bist. Symph. mai. Torm. ana *unc. j.* herb. Centinod. Millef. Veron. Pyrol. Sanic. Burs. Past. cum rad. ana *m. j.* summ. Rubi, Lentis. ana *m. ss.* Gran. Sumach. Myrtil. sem. Plantag. Berb. Pap. alb. ana *drac. vj.* flor. Nymph. Cucurb. Cydon. ana *p. j.* contus. & comm. omnibus macerentur per quatriduum ad ignem balnei, in succorum depuratorum Plant. Portul. Acetos. Agrim. ana *lib. ij.* dein fortiter exprima-

matur: his adde Acac. Hypocist. ana *unc. ij*. Ter. Sigil. Bol. Armen. ana *unc. ſs*. Elect. Diatrag. frig. *drac. ij*. macerentur denuo per quatriduum dein per cineres ad ſiccitatem deſtillentur, cuius doſ. eſt a *cochl: j. ad iij*.

Aqua altera facile parabilis, efficax.

℞. Bol. Arm. Ter. Sigil. Spod. Haem. Roſ. rub. ana *drac. v*. Corall. Succ. Margarit. ana *drac. ij*. Gum. Arab. Trag. ana *drac. ij. ſs*. ſem. Pap. alb. Portul. Plantag. Malv. C. C. uſti ana *drac. ij*. ſuc. Acac. Glycyr. Plant. Acetoſ. Portul. Hypociſt. ana *lib. ſs*. Amyli torrefacti *drac. iij*. Syr. Myrtilli, Symph. de Roſ. ſic. ana *unc. iij*. Oliban. *drac. ij*. Maſtich. *unc. ſs*. ſpec. Diatrag. frig. *drac. j. ſs*. miſta putrefiant, ac deſtill. cuius doſis eſt a *cochl. j. ad iij*.

Aqua pectoralis temperatior Dorneri.

℞. Rad. Glycyr. *unc. ſs*. Rad. Tuſs. Polipod. querc. ana *drac. iij*. Capil. Ven. Veron. ana *m. iij*. Marrub. Scab. ana *m. j*. ſem. Malv. Cydon. ana *drac. vj*. quat. frig. mai. *drac. j. ſs*. ſem. Pap. alb. *drac. iij*. Portul. Endiv. ana *drac. j*. flor. Viol. Borag.

Nymph. ana *m. j.* flor. Buglos. Rof. ana *m. ss.* Iuiub. Sebest. ana *n. xxj.* Dactyl. ping. emucl. *n. jx.* Pulverizanda, pulverizentur subtilissime, reliqua vero incidantur minutim, misceantur, & infund. in aq. Tuss. & Viol. ana *lib. ij. ss.* Scab. Marrub. ana *lib. j.* Hysop. Veron. ana *lib. ss.* additis Mellis passularum *unc. iij.* Syr. de Suc. Viol. *unc. v.* commisceantur & infundantur in loco calido per octiduum, vase quotidie aliquoties exagitato, deinde destillentur igne lentissimo mediante B. M. cuius dos. est ad *unc. iij.* cum *unc. ss.* Syr. Viol. aut *unc. ss.* Sacch. Crist.

Aqua frigida Gesneri.

℞. Flor. Rof. rub. Viol. ana *m. iij.* Borrag. Bugloss. Nymph. ana *m. j.* sem. Cucurb. Cucum. ana *p. j.* sem. Portul. Lactuc. Pap. alb. nigr. ana. *drac. ss.* fol. Beton. *m. ij.* rad. Cicor. *m. j.* rad. Caryoph. *drac. ij.* aq. font. *lib. jv.* infunde per horas aliquot, tandem B. M.

Aqua Hypnotica Querçetani.

℞. Sem. frig. mai. excor. ana *unc. ij.* Sem. Pap. alb. *lib. ss.* Lactuc. *unc. jv.* Hyosc.

Hyosc. *unc. ij.* flor. Nymph. Viol. Rof. rub. Pap. Rhaead. ana *p. jv.* flor. Sambuc. summit. Rutae ana *p. ij.* Mac. Nuc. Mosch. Benzo. ana *drac. vj.* contundantur, & infundantur per quatriduum in aq. Rof. Lactuc. Nenuph. Pap. Rhaead. ana *lib. ij.* dein colentur, & fortiter exprimantur; huic expressioni adde Req. Nicol. *unc. ſs.* Croc. Mumiae ana *unc. iij.* Camph. Castor. ana *drac. j.* destillentur ex artis praecepto, cuius dosis ad *unc. ij.* tempore somni.

Tinctura Papaveris erratici Hadriani Mynſ.

℞. Conf. flor. Pap. errat. *unc. j.* flor. Pap. errat. spiritu Vitrioli irrorati *unc. j.* misc. & cum. aq. ex fuc. praedict. flor. destil. *unc. xxx.* extrahatur tinctura rubicundissima, quam postea filtra, & adde syr. e succo flor. Pap. err. parum Vitriolati; misce & ad usum repone; dos. ab *unc. ſs.* ad *unc. ij.* per se, aut ex vehiculis idoneis.

Quinta essentia Ferri P. F. Fabri.

Ferro limato candefacto affundendum Acet. acerrimum, donec peroptime extin-

guatur, extinctum iterum candefac & candefactum aceto extingue, idque septies repetendo donec in rubicundissimum Crocum Ferrum convertatur; deinde dum Phialae inditum est oblongi colli, huic affundenda est Aceti stillatitii acerrimi permaxima quantitas, ita ut septem, aut octo digitis superemineat Croco, & totum omne Phiala optime clausa collocanda est in furno cinerum ad digestionem lentam per mensem unum, agitando Phialam quibuscumque singulis diebus, donec Acetum tingatur in rubrum colorem, Acetum tinctum deponendum est per inclinationem in vas aliud vitreum novum, aut Acetum stillatitium Magmati residuò affundendum, & iterum digerendum in cineribus tepidis donec tingatur, hoc iterum separandum, & priori coniungendum, Magma autem tum temporis residuum calcinandum est, & candefaciendum in tigillo, & Aceto ut prius extinguendum quater, aut septies, donec iterum in Crocum convertatur. Huic Croco phialae imposito affundendum est Acetum acerrimum iterum stillatitium, & digerendum ut prius, donec tingatur: hoc toties re-

pe-

petendum est, quoties per digestionem tingetur Acetum. Postquam autem non amplius colorabitur, Acetum omne tinctum destillandum est in balneo leni igne, donec tinctura remaneat in fundo Alembici in consistentia Mellis; huic affundendus est spiritus Vini alcohoolizatus, & ab omni phlegmate aquoso vindicatus, donec dissolvatur omne Magma per digestionem lenem in balneo tepente, spiritus Vini tinctus separandus est per inclinationem, & Magmati residuo, quod solutum non fuit, affundendus est novus spiritus Vini alcohoolizatus & iterum digerendus, hocque repetendum est donec omne Magma solutum sit, & non amplius tingatur spiritus Vini colore rubicundissimo. Spiritus omnis tinctus destillandus per retortam levissima destillatione, donec omnis spiritus conscensus sit; tunc demum augendus est ignis, & forti destillatione mutato recipiente colligendum est oleum Ferri, perquam optime rubeum, & ter, aut quater per retortam rectificandum est. Magmata vero residua cuiuscumque destillationis simul colligenda sunt; & simul ignienda in tigillo, donec albescant, ex his

deinde salem elicies album per lotiones, & evaporationes multoties iteratas cum calcinationibus, salem hunc purum & candidum addes oleo tuo rectificato, & servabis ad usus in Phialis vitreis optime clausis. Dos. *scrup. j.*

Quinta essentia lapidis Magnetis Fabri.

Essentia Ferri superius tradita, sumenda est, ut essentia Magnetis integra, & incontaminata haberi possit, in eamque essentiam puram, & limpidam Magnetem affundes pulveratum, & in alcohool redactum, in Phiala oblongi colli, orificioque obturato in balneo tepenti digeres per noctes, & dies quindecim, his peractis impones retortae luto munitae, & ad cineres distillabis servatis ignis gradibus: primo lentus erit ignis, medio mediocris, ultimo fortissimus. Caput mortuum, seu Magma, quod remanet in fundo retortae, post destillationem eximendum est, fracta retorta, & pulverizandum, & in tigillo fortissimo igne per diem integrum calcinandum, tum demum fortissimo, & acerrimo Aceto solvendum, & sal ex calce ex-

tra-

trahendum eſt, & permultis lotionibus, & calcinationibus ad ſummum candorem perducendum, aut tamen ad maiorem perfectionem ad rubeum colorem, & ſolutionem facilem conducendum. Hoc ultimo ſal connectendum eſt cum eſſentia Ferri, ſpiritu Magnetis impraegnata, & digerendum per tres, aut quatuor dies balneo tepido, & balneum abſtrahendum eſt deſtillatione quidquid poterit aſcendere; reliquum vero digerere oportet igne leni, & continuo, donec fixum ſit omne; ita ut per deſtillationem fortem aſcendere non poſſit, at in fundo vaſis deſtillatorii maneat fuſum, & liquatum tanquam metallum ſal Petra liquata, cuius humidum adeo ligatum eſt ſuo ſucco, ut vi ignis ſeparari non poſſit; niſi carbonibus immediate tangatur. Hoc praedictum deinde arcanum ſummopere cuſtodiendum eſt tamquam miraculoſum in curandis vulneribus, & ſiſtendis omnibus ſanguinis fluxibus, ut experientia certum fiet; cuius doſ. eſt *gr. x.* aut *ſcrup. ſs.* ex vehiculo idoneo.

Tin-

Tinctura Coralliorum Hartmanni.

Calcinantur prius Corallia non pulverizata, sed integra igne reverberii primum lento, ut saltem viva flamma corallia in testis (seu cellis terreis) in furno reverberii posita superficie tenus tangat, corallia hoc modo primo gradu albescunt, coloremque nativum abscondunt. Tandem ergo gradibus ignis succedentibus corallorum corpus est fatigandum, donec ex albedine in flavedinem, & ex flavedine in rubedinem summam reducantur, corpore toto reddito spongioso, & leni, id quod plerumque biduo, vel triduo absolvitur. Hoc igitur signum dum in promptu fuerit, tum demum corallia beneficio graduum ignis facto sunt habita ad propriam tincturam in aliud menstruum deponenda, sic itaque praeparata corallia si in spiritum Vini, vel in alcohool spiritus roris maialis iniiciantur: paulo post sponte sua in idem alcohool tincturam deponunt. Igitur haec aliquantulum menstruo vini per destillationem inde ablato, fit rubicundissima cum quadam dulcedine; exhibetur in vehiculis convenientibus a *gr. iij.* ad *gr. x.* vel

℞. Sach.

℞. Sach. Cand. dep. fragm. Corall. ana q. ſ. inde in retortam, & deſtillentur in arena per latus, exibit tinctura rubicundiſſima, cuius doſ. eſt a *gr. x.* ad *xx.* ex vehiculo accommodato poſt debitam rectificationem.

Tinctura roſarum rubrarum Dorneri.

℞. Flor. Roſ. rub. *unc. j. ſs.* aq. Roſ. opt. *unc. xxx.* macerentur aliquandiu; poſtea adde ſpir. Vitriol. *drac. j. ſs.* iulap. Roſ. q. ſ. pro dulcoratione.

Hydroroſatum Ang. Salae.

℞. Cap. Roſ. exſic. ac ſubtil. conciſ. *unc. ij.* coq. in *lib: j.* aq. font. limp. cui ſi ſatis fuerit tincta, ac in vitrum percolata affundatur ſpir. Vitriol. *gran. xx.* facta modice circumagitatione, decoctum, vel aqua haec calore apparebit ſaturato rubeſcente, & ad gratiam augeri ſp. Vitrioli quantitas debet.

Decoctum ad ardorem, & tenuitatem sanguinis emendandam Quercetani.

℞. Rad. Acetos. Cichor. Buglos. ana *unc. j.* Iuiub. *paria vj.* fol. Endiv. Portul. Lactuc. Acetos. ana *m. j.* sem Cuscu. Cucum. Melon. Lactu. Psyl. Cydon. Pap. alb. ana *unc. ſs.* flor. Viol. Nenuph. ana *p. ij.* Gum. Arab. Trag. ana *drac. ij.* f. decoctio, & in colatura dissolvi poterunt syr de Pap. de Nenuph. Viol. Rosſ. sicc. & Cydon. sine spec. ana *q. s.*

Syrupus de Manna solut. Minderери.

℞. Pulp. Tamar. *unc. ij.* Iuiub. Sebest. ana *n. xx.* Prun. Damaſ. Caricar. ping. *n. x.* Hord. integ. *m. ſs.* Polyp. querc. *unc. jv. ſs.* sem. Faen. *drac. ij.* aq. font. *lib. vij.* coq. ad remanentiam *lib. v.* in col. calid. infunde per noctem fol. Sen. elect. *unc. ij.* Agar. Trochiſ. Rhab. opt. ana *drac. iij.* Colaturae leviter expressae iterum adde Man. Calabrin. Mel. Rosac. sol. ana *unc. viij.* Sach. alb. *unc. xvj.* f. syr. *drac. ij.* Cinam. aromatizandus.

Sy-

Syrupus Aristolochiae Fabri.

℞. Rad. recentes Arist. rot. contus. & s.q. spiritus Vini permixtae ad eminentiam *jv.* aut *vj.* digitorum in phiala vitrea optime clausa in cineribus tepidis per tres aut quatuor horas digerendae sunt, donec rubescat Vini spiritus, qui postea extrahendus est per inclinationem, & novus addendus, ut tota extrahatur Aristolochiae tinctura, quae tum demum in B. M. destillanda est, ut separetur Vini spiritus, & remaneat tinctura rubicundissima in fundo instar Mellis, cui addenda est q. s. Sacch. & in syr. percoquenda; cui ultimo (si libuerit) sal connectendus est, & servandus ad usus medicos varios; ad maiorem efficaciam potest extrahi spiritus Aristolochiae, ex succo eius fermentato, & postquam depuratus est spiritus a suo phlegmate, syrupo addendus est ad quamcumque libram *drac. j.* spir. cuius syr. dos. est *unc. ss.* ex ovo sorbili.

Essentia radicum Altheae, Ang. Salae.

℞. Rad. Alth. sic. & in taleolas concis. in olla optime vitreata aq. Alth. ferven-

tis

tis *lib. iv.* affundantur, absq. commotione infusum per noctem quiescat, hinc liquor pellucidus per setaceum sine expressione coletur, colatum usitato modo leni evaporatione in consistentiam cogitur. Hic ipse modus in radicum Symph. & similium mucilaginosarum, optimus; at cum huiusmodi essentiae rancescant cito, haud multo ante ipsius mixturae confectionem eas parare consultum est.

Mixtura Altheae Ang. Salae.

℞. Ess. rad. Alth. Symph. Viol. caerul. ana *unc. j.* Glycyr. *unc. ſs.* Ess. cort. Pap. alb. *drac. ij.* Ess. Iuiub. *unc. jv.* Gum. Trag. Arab. subt. pulv. ana *drac. ij.* Dos. a *drac. ſs.* ad *drac. j.*

Mixtura Myrtillorum Ang. Salae.

℞. Ess. fruct. Myrtill. cum aq. Plant. vel Burs. Past. extract. *unc. ij.* ess. Ros. rub. *unc. j.* Acac. nost. *drac. ij.* Ess. Cydon. *unc. ij.* & *drac. ij. m.* Dos. *drac. ſs.*

Essentia Cydoniorum Ang. Salae.

℞. Cyd. selec. & mat. cum cort. in tenues, & oblongas taleolas incis. q. s. reie-

ctis

ctis feminibus Cucurbitae indantur, & affusa aqua Rosſ. ad eminentiam aliquantulum Alembico caeco appoſita, & in B. M. ut Cydonia molleſcant foveatur, hinc aq. Roſ. aliquantulum tincta, & ſeparata, reliquam levi expreſſione, ne quod liquidum admiſceatur, coletur, quod cum aqua dicta coniunctum iterum blande, ne quod Empyreuma contrahat, inſpiſſetur; eſſentia guſtu, & viſu gratiſſima exiſtit.

Extractum, ſive ſanguis Symphyti Quercetani.

℞. Rad. Symph. mai. & min. ſimul opt. mund. has in mortario marmor. probe contunde cum piſtillo ligneo, donec formam pulpae ſortiatur: ad *lib. jv.* huius pulpae adiice medullae panis ſecalini, & panis ſiliginei, ſive triticei ana *lib. j.* omnia invicem probe mixta, & tantillo vini albi irrigata, iniiciantur in matracium vitreum cum longo collo, ſubere vel cera Hiſpanica optime obturatum, ut nihil tranſpiret; hoc matracium collocetur in fimo calido, quem Chymici *ventrem equinum* vocant, ſive in balneo vaporoſo, donec materia in chyli ſanguinei, ac rubicundi colorem

convertatur. Tunc illam fortiter praelo exprime, & expressionem chylosam, & sanguineam pone in balneo vaporoso, illud in hac secunda digestione maiorem acquiret rubedinem, & faeces aliquot in fundo relinquet, quas superabis continuando hanc digestionem, & depurationem, donec materia clarissima, & rubicundissima apparuerit; separa ab illa tunc liquorem clariorem per Alembicum ad ignem balnei vaporosi, & remanebit in fundo extractum rubicundissimum, quod nominant sanguinem Symphyti, ad Hernias, & omnia ulcera interna praestantissimum; cuius dosis est *scrup. j.* in sua propria aqua, aliave congrua.

Extractum Prasii Authoris.

℞. Fol. Frag. Pentaphyl. Pimp. Equiset. Cetrach. Consol. ana *m. j.* decoq. in s. q. decocti Prasii ad Mellis consistentiam, colatura reservetur ad usum.

Trochisci de Papav. Had. Mynf.

℞. Sacch. Penid. *unc. ij.* sem. Pap. alb. *unc. ß.* sem. Melon. excor. Cucurb. ana *unc. ij.* suc. Glycyr. extr. Bol. Arm. rubri praep.

praep. flor. Sulph. comp. ana *drac. j. ſs.* extract. flor. Pap. errat. *drac. ſs.* miſ., & cum ſ. q. mucil. ſem. Cydon. cum aq. Pap. errat. Ext. f. Trochiſci parvi ſublinguales.

Pulvis Scaligeri in cruenta exſpuitione.

℞. Bol. Arm. Ter. Sigil. Spod. Haemat. Roſ. rub. ana *drac. v.* Corall. rub. Carab. Margar. Gum. Arab. Trag. ana *drac. ij.* ſem. Pap. albi, Portul. Malvae, Plant. CC. uſti, Acaciae, ſucci Glycyr. ana *drac. ij.* miſ. f. pulvis.

FINIS.

